

1777

18

J. III. 18.

E.
cr
R.
gi
TE

No
Sa

Cui
cre
lib
Pro
Col
ru
E

SU

Typi

SUMMARIUM

JUDICIJ REGULARIS

Ex Sacrosanctis Canonibus & Decretalibus GREGORIJ IX. prius per R.P. Remigium à S. Erasmo Religionis Nostræ *Scholarum Piarum* Theologum Canonistam per Provinciam Germaniæ breviter

CONCINNATUM.

Novissimè verò per P. LAVRENTIUM à S. ROSALIA S. Theologia Professorum Collegij Varsaviensis. in multis locupletatum

&

AUCTUM

Cui de novo accessit pars I. ex libro 1. Decretalium per totum; circa finem verò libri, Actus XII. totus, in quo est adiecta Processandi forma, Purgatio Canonica, Collegiorum Visitatio, necnon Index rerum & verborum qui in brevi Epitome Processus P. Remigii desiderabatur.

SUPERIORUM PERMISSU.

Anno 1744.

V A R S A V I Æ

Typis S. R. M. & Reipublica Scholarum Piarum.

*Ad usum R. Joh. Pabstii
D. Joannis Nepomuceni
D. Carolini
D. Scholæ.*

JN
STEMMA RELIGIONIS
SACROSANCTUM.

Matri IUSTITIÆ quod jus Legesq; Sacrentur
Propositi causam Lector amice tene:
Nomina Magna solent jus & Decreta tueri,
Nomine nil istò Celsius esse potest.

FACULTAS A. R. P. PROVINCIALIS.

Cum Liber cui tit. Summariū Iudicii Regularis ex Sacrosanctis Canonibus præcipue lib. 1. & 2. Decretaliū Gregorij IX. alijsq; Canonistis ut ibi præfertur primò per R. P. Remigium à S. Erasmo per Provinciam Germaniæ Religionis Nostræ Canonistam Theologū inibi Superiorum permissu authenticè concinnatus sit; ad præsens verò per P. LAURENTIUM ANDREAM à S. ROSALIA S. Theologiæ Professorem ex libro. 1. Decretaliū; De Synopsi & Rubricis Canonū; De officio & qualitate Iudicis Spiritualis, De Personis Constit. Iudiciū etiam Summariū, ac de plenitudine & integritate Iudicij; de Purgatione Canonica &c. penè de novo institutus. Nos tanquā opus pernecessarium approbantes, robur auctoritatis nostræ adijcimus, utq; in lucem de novo prodire possit, si ijs. ad quos pertinet videbitur, facultatem in Domino impertimur. Datum Varsaviæ in Collegio Nostro Scholarum Piarum Anno 1744. Die 3. Iulij.

IGNATIVS, VLADISLAVS à S. STANISLAO Præpositus Provincialis.

mpp.

Censura Ordinarij, & Theologi Religionis.

Opusculum hoc de Processu summario Regularium legi, in eoq; omnia ex optimis fontibus ac Authoribus excerpta per Authorem ac ejus Recusorem magna diligentia ac sedulitate commendabili inveni. Proinde ut Typis mandari possit, libenter assentior.

In cuius rei fidem manû meâ subscripsi
Varsaviæ Die 1. Julij, Anno Dom. 1744.

*Demetrius Franciscus à C. B. V. Assistens
Provincialis, S. T. & SS. Canonum Pro-
fessor, necnon auctoritate Ordinariâ per
Diocesim Posnaniensem Librorum Censor.*
mpp.

Imprimatur.

ANTONIUS GRZEGORZEWSKI
U. J. D. in Ecclesia Cathedrali Po-
saniensi Archidiaconus, Vicarius in
Spiritualibus, & Officialis Varsavi-
ensis, ac per Ducatum Masoviæ Ge-
neralis.

mpp.

DEDICATIO.

Reverendissimo Patri IGNA-
TIO VLADISLAO à S.
STANISLAO per Poloniam
PRÆPOSITO
PROVINCIALI.

NE dedigneris Reverendissime
Pater submissè Tibi dedica-
tum libellum hunc Paternò
prosequi aspectû, ab illo enim
id Tibi Xenij offertur Cliente, qui
justè & tuus ipse est, & quidquid pro-
fert, id totum Tibi debet. Summa-
rium Iudicij Regularis Tue offert hu-
mi-

milis dignationi, qui universa judicio Religionis summam rectè possidisti hac in Provincia dignitatis. Quid verò hoc in opere lateat publicæ utilitatis quis ignoraverit? Homines quippe quos S. Vocatio è mundi strepitu transtulit, deviantes à semitis lustritiæ servire Domino in timore cum Propheta facit; utq; noverint omnes, sacros Magistratus Religionum & à Deo constitui malis ut Iudices, & bonis dari ut Patres. Equidem non tam lex, quam præmia æterna quemq; nostrum ad bonum urgere debent; Quoniam (ut præfert sacer textus Tobie c. 2.) filij Sanctorum sumus! & illam expectamus vitam, quam Deus daturus est his qui diligunt illū. Nihilominus ut subiecti Tui timentes promptius à malo declinent, erit iste libellus sub Tua luce ostensus, velut fulgura illa, quibus Deus Hebræis in Exodo super Syna montē legem dedit, non ut illos occideret, sed ut ad legis observantiam provocaret. Religionem namq; sanctam dici & laudabilem,
(ait

(ait D. Bonav. de sex alis Seraphim
cap. 3.) non quia in ea nullus pec-
cans invenitur, sed quia nullus im-
punè in ea peccare fiatur. Lique-
t autem (ait S. Greg. Regule sue Pa-
storalis cap. 6.) quod omnes ho-
mines natura æquales genuit, sed va-
riante meritorum ordine alios alijs
culpa postponit. Ergo necesse est ut Re-
ctores à subditis timeantur, quando ab
eis Deū timeri minimè deprehendunt,
ut humanā saltim formidine peccare
metuant, qui divina Iudicia non for-
midant. Verum quidem est, quod vi-
tia erunt, donec erunt homines! Et
quamvis Religionis Magisterium illos
doceat assumere mores quos amat San-
ctitas, non quos superinduit perversi-
tas, non dat tamen penitus exuere quod
est hominis, cujus corruptæ naturæ fo-
mes progerminat peccata, vitia mul-
tiplicat; Verumtamen inter hæc solli-
citâ circumspèctione providendum,
ne aut districtio Iustitiæ sit rigida, ut
pietas misericordiæ sit nimis remissa;
miscenda ergo est lenitas cum severi-
tate,

tate, faciendū quoddam ex utroq; tem-
peramentū, ut neq; multā asperitate e-
xulcerentur subditi, neq; nimia beni-
gnitate solvantur; quod juxta Pauli
vocē benè illa tabernaculi Arca signifi-
cat Hebr. 9. in qua cum tabulis virga
simul & manna est, quia cum Scriptu-
ræ Sacræ scientia in boni Prælati pec-
tore si est virga districtiōnis, sit necessè
& manna dulcedinis. Hac Tua licet
mens Reverēdissime Pater altè tene-
at, ut legentibus tamen in promptu sit
veritas, promere hac in pagina id mens
mea me obligat. Excipe igitur gratiā
quā soles opus etsi mole ipsā parvū, ta-
men Religioni Nostræ, atq; adeò Præ-
latorū ac Rectorū Singulis huius Pro-
vinciæ Tuo Nomine & Authoritate
Magnū, utilitati exoptatū, & Tibi-
met Ipsi gratum exhibe.

Ita ex Animo Submissus Optat

*Reverendissimæ Paternitatis Tuæ
Cliens & filius in Xto*

LAURENTIUS S. P.

Ex Libro I. Decretaliũ
Gregorii IX.

Præambula Juris Summarij,
five Pròlegòmena.

§ I.

*De Synopsi Decretalium, & Ru-
bricis Canonum.*

I. **L**ibri Decretalium in genere
Lagunt *Primo* De Iudicibus Ec-
clesiasticis. 2dò De Iudicijs & Pro-
cessu tum amplo, i. e. cum solenni-
tatibus & Apicibus Iuris; tum sum-
mario. Et quia ad utrumq; Iudicium
de-

deducuntur causæ vel Civiles, vel
 Canonicæ, & hæ vel Laicorum vel
 Clericorum, leves, vel criminales;
 Ideo Librô 3to agunt Decreta-
 lia de causis Civilibus præsertim
 Clericorum. Libro 4to De Causis
 Civilibus Laicorum. Libro 5to de
 Causis criminalibus Clericorum &
 Laicorum in quantum pertinent
 ad forum Canonicum. Hanc gene-
 ralem Synopsim Glossa complecti-
 tur hoc versiculô: *Iudex, iudicium,*
Clerus, sponsalia, crimen.

2. *Notandum velim hic,* Quod li-
 cet causæ criminales Clericorum
 spectent ad Iudicem spiritualẽ com-
 muni lege Ecclesiasticâ, tamen non
 omnis Iudex Ecclesiasticus & Spiri-
 tualis omnia crimina Clericorum
 aut Ecclesiasticè sibi subiectorum
 disjudicandi habet potestatem. Hinc
 licet liber 5. Decretalium disponat
 causas criminales fori spiritualis, ta-
 men de criminibus adversantibus fi-
 dei præter Inquisitores hæreticæ
 pra-

pravitatis, aut ubi Tribunal S. Inquisitionis non est, præter Loci Ordinarios, Regulares Prælati etiam de suis subiectis disjudicandi non habent potestatem, uti Pius V. & Sixtus V. qui varia in urbe Tribunalia erexit censuerunt; Et Clem: VIII. speciali Constitutione cavuit. Talia autem crimina sunt: *Simoniam, Iudaismus, Paganismus, Hæresis, Schisma, Sortilegia, Veneficia, Incantationes, Blasphemiam publicam &c.* Prout præfertur à titulo 3. usq; ad 9. in libro Decretalium 5to. super quo præmonet Noster Capitulum Generale 1736. Romæ Celebratum.

3. *Abbreviationes sive Rubricæ Canonum.*

Canonistæ in jure passim utuntur vocibus & rubricis abbreviatis quod per literas passim exprimunt. Unde casu quo si veniendum ad Authores sit, passim non repereris id quod inquires, nisi hic intelligas ista breviculo, qui summario gaudes; quid quæso enim factò opus dices si in

Cano-

Canonistis istas literas repereris:
Pr. ? Significant autem *Principiō*;
 similiter hæ: *dl, dt*, quid sonent vel-
 lem edisseras? donotant verò: *dictâ*
lege, dictô titulô. Et sic de alijs, *ut à. s.*
c., à sensu contrario; *bf, mf*, bona fide,
 malâ fide. Item consonantes in fi-
 ne duplicatæ in vocibus significant
 pluralem numerum, *v.g; de tempp.*
Ord. de temporibus Ordinationum;
L. XII: Tabb. Lex 12mâ Tabula-
 rum. *In Citt: ll. in citt. capp.* Incita-
 tis legibus, in citatis Capitibus. *A.*
r. d. acquirendô rerum dominiô. *d. r.*
 divisione rerum *R. d.* Rebus dubijs;
I. C. Iure codicillorum. *I. & I.* Iu-
 stitia, & Iure. *I. & f. l.* Juris &
 facti ignorantia. *I. N. I. G. & C.*
 Jure naturali, Iure Gentium & Ci-
 vili. *LL.* Legibus. *N. O. N.* Novi
 Operis Nuntiatione. *O. & A.* obli-
 gationibus & actionibus. *R. C.* Re-
 bus creditis. *f. p. r. f. p. u.* servituti-
 bus prædiorum rusticorū, servituti-
 bus prædiorum Urbanorum. *V. I. E.*
 vete-

veteri Jure enucleando *VV. 00.*
 Verborum obligationibus. *VV. s.*
 Verborum significatione. *RR. I.* Re-
 gulis juris. *R. V.* Rei vindicatione.
 Hæc & alia non incongruenter huc
 spectant, summarium enim Judiciū,
 clavis esse debet ad plenarium.

§. II.

*De Iudice Ecclesiastico, Officio,
 & Qualitate Illius.*

CUm ad obiectū maale Juris quod
 est æque de essentia, ac forma-
 le, hæc tria spectent: *Personæ, Res,*
& Actiones; Congruum est de Offi-
 cio, qualitate, ac alijs ad Judicem
 pertinentibus hic pauca ponere, deq;
 Personis Constituentibus Judicium
 atq; plenitudine & integritate Ju-
 dicij aliqua breviter pertractare;
 Non enim minus censenda sunt sub-
 stantialia ad summarium Judicij quæ
 se tenent ex parte materiæ, ac ea quæ
 se

se tenent ex parte formæ. Et vide-
 bimus infra lib. 2. Decretalium u-
 bi de Processu summario agetur,
 debere dari omnino in casu, ut ple-
 na ac integra sui defensio cuiq; re-
 linquatur appellationes, exceptiones
 à Testibus, à Judice etiam ipso si sit
 interessatus & gravaminosus parti,
 Cur igitur ista hinc reiiciantur quæ
 tam ad informationem Judicij, quàm
 judicandorum Ecclesia constituit;
 Non magis quippe consonum est ut
 neminem injustè Judex aggravet,
 cum justitia sit Cardinalis Virtus,
 non vitium; ac pernecessarium vi-
 detur ut in plenitudine juris proce-
 dat tam ex parte materiæ, quàm ex
 parte formæ, in accidentalibus enim
 tantum Sacri Canones ad summa-
 rium restringuntur. Hoc igitur præ-
 misso.

Quæres I. *Quod & quale sit Offi-
 cium Iudicis?*

R. Esse munus publicum cognoscen-
 di & definiendi causas quæ in utroq;
 foro

foro agitari consueverunt. Quale autem debeat esse iudicium iudicis docent sacrae paginae de Iudicibus Populi Dei, *Exodi* 18. Et alijs multis in locis ut quaerenti patebit, ubi rigidè iubentur sine acceptatione Personarum iudicare, cum teneant locum Dei. Vide hac de materia *Trident.* 24 cap *Et sess.* 25. Cap. 2. §. 3. & 10. de *Reformatione Regularium.* Et in *Pandectis lib. 1. tit. 11. 12 f.* *Judex* inquit S. Isidorus Hispalensis lib. 8. *Ethimologiarum*, dicitur quasi *Ius dicens*, sive *Iure disceptans*; Jure autem disceptare ait, est justè iudicare; Non est autem *Judex*, si non est in ipso iustitia quacunq; ex parte.

Quæres 2. *Quot modis iustum iudicium pervertitur?*

R. 5q; *Ignorantiâ, Odiô, Cupiditate, Amore, & Timore; Ignorantia iudicis, plerumq; est Calamitas Innocentis.* Ait S. Aug *lib. 19. de civitt. Dei cap. 16.* Hinc ait Henricus Zoesig ad *Digestorû sive Pandectarum*

Li-

Librum 5. tit. de Iudice pag. 171.
 n. 25. *Convenientiss. bono publico man-*
datur iudicandi munus Iurisperitis se-
cundum Platonem, qui sapientem optat
præponi Rebus-publicis, & tum demum
eas fore beatas dicit. Unde Justinia-
nus Nov. de Iudicibus in principio
c. 2. his verbis differit: Quomodo non
maximum vitium erit non eis qui ex
se quid agendum sciunt lites tradere,
sed sinere eos querere alios à quibus
liceat discere quæ ipsos in iudicando e-
loqui decet. Benè proinde reus exci-
pit ignorantē Iudicē, ut pote pro se
justè decernere incapacem. Odi-
um; fundat perversum iudicium, ibi
enim locum habere non debet ulla
passio, ubi sola decernere jube-
tur ratio. De Cupiditate illud hic
licet afferre quod Seneca dixit: Vis
probus ac justus Iudex esse? excute si-
num à muncere; ne te immisceas illis
latronibus vitæ famæq; alienæ: In
quorum manibus (ut ait Psaltes Psal.
25.) iniquitates sunt, dextera eorum
reple-

repleta est muneribus. Amore Judex non excæcandus; Nam ut dicit S. Hieronymus apud V. Bedam; Æquum Iudicium est, ubi non Persona, sed opera considerantur. Etenim semper iniquus est Iudex, qui aut invidet, aut favet; ait Cic. pro Placidia. Hinc Areopagitæ controversias composituri, noctu judicabant, ut facta solum cognoscerent, non facies. Ait Tympius. De Timore tandem dicit S. Aug. locò supra citatò: Decet longè magis Iudices Deum timere, quàm homines.

Deniq; Iudicis est partibus antequam litigij telam ingrediantur consulere, ut res amicè componant si sint offensiones Personales. Semetipsum ad Iudicandū prælectione multâ comparare; mutilum iudicium sine citatione saltim verbali, comparitione partium, cognitione profunda causæ non facere. Sunt & aliæ causæ atq; qualitates in Iudice perpetuò

petuò requisitæ; Ut cautela maxima præcipiantur; *Ad penitendum enim properat, qui citò iudicat;* Nam iudicia festinata lites nutriunt, non extinguunt. *Deinde;* ne hoc ipsò vitiò notetur, cuius Iudex constituitur; ne furem ut aiunt damnet, qui se ipsum fune quotidie absolvit. Ad quod iuvat illud Socratis nosse; qui conspiciatus aliquando turbam è foro ad patibulum furem comitantem unà cum Iudicibus, effusè risisse dicitur, interrogatus verò cur riserit? respondit: *Video magnos latrones ducentes parvum latronem ad suspendium, qui digniores sunt suspendiò.* Valer. Maximus, lib. 7.

Quæres 3. *Quis Constituere possit Iudicem cum Iurisdictione ordinaria?*
 R. Lex seu Canon. Vel Custos Legis & administer; ut in Religione Generalis. Provincialis cum delegatione autem ijdem alios, ut Generalis Visitatorem, Provincialis Com-
 missa-

missarium dummodo non ex ijs sint quos lex prohibet vel naturalis, vel Canonica, vel Civilis.

Quæres 4. *Quales prohibentur Naturâ aut lege fieri aut deputari Iudices?* R. Naturâ prohibentur fur-di, furiosi, Impuberes, Sacris ve-rô Canonibus sive lege Avari, Adu-latores, partium Accusatores sive Actores Ipsi, Partibus faventes.

Can. 2. §. si verò q. 3. & 7. Ta-les communiter excluduntur.

Quæres 5. *Inter Iudices Ordinarios recensentur ne Prælati Locales seu Re-ctores Domorum?* R. Negativè ;

Nam ii licet sint veri etiam Præla-ti, quia tamen eorum Iurisdictio est à Iure limitata circa criminalia, ideo nisi specialiter delegentur, jus non dicunt. *Ita Lexana; Passeri-*

nus c. 25. Mirand. tom. 2. q. 19. o. 1. Et communiter Ius Canoni-cum. Et justum est, nam domestici apud Prælatum displicentias priva-

tas consueverunt sæpe contrahere; ab æmulis coram eis urgeri; Et sic non ex æquo procederet iustitia in gravatissimis, quod foret perniciosissimum. Hinc est quod Spatarharius in Methodo Correctionis Regularium tract. 2. c. 5. n. 6. ait: *Sæpius prædictum est, Prælatos locales in omni fere approbata Religione Sententiatiuè ac judicialiter procedere non posse, nec Processus in scriptis formare.* Supple: *Sententiatiuos ac definitiuos*, nam Informatiuos Capitulum Generale 1718. eis concedit, ut inquam possint & valeant malefacientes refrænare, si fratrum svasû, Paternis monitionibus minime acquiescant. Incarcerare tamen non possunt citra violentam manuum in Clericos injectionem, & ipsô factô excommunicationem per Canonem *Si quis. Re* ad extrema evidentissimâ Iustitiâ, non ullâ malevolentiam per Decreta

ta non adductâ, cum res sit infamiae & criminis, ac per vitæ aufere-
rendæ juxta Juris axioma: *Tolle vitam!* si tollis (puta iniquè) *famam*. Nisi fiat quis ex numero jam
nimis infamium & fugitivorum, ac nullius fidei.

Quæres 6. *Qui possunt in Iudices à Generalibus & Provincialibus delegari?*

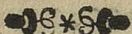
R. Omnes à Jure vel ab Homine non excepti, possunt delegari Canonice, præter supra quæsito 3. attactos, quos recensent Canones. Ignaros vel maximè, ne in re quæ prorsus Divina est, graviter erretur. *Interressatos* habentes aliquid ad partes. *Munus delatorum* multò magis *accusatorum* pro priori exercentes &c.

Quæres 7. *Occurrente Probabili in judicando opinione cum Probabiliori, quam tenetur Iudex sequi?*

R.

R. Si variables super aliquo Authorum sint sententiæ, juxta timoratiores Canonistas (ait Spatharius) Judicem non debere sequi sibi placitam aut multis etiam Communi Senten: dum opposita gravioribus nititur fundamentis; sed tunc super duo hæc reflexio habenda: *1mo Quod in dubijs favendum sit reo;* ut jus Commune vult. *2do. Quod tunc & potissimum ubi intercedit quid criminale, requiruntur Probationes luce meridianâ clariores.*

Nam Ipsemet Justinianus Imperator Juri suo interposuit: *Satius esse dicens impunitum relinqui facinus Nocentis, quàm Innocentem damnari.* Et ratio est; etenim omnimodè veritas tuenda, quam DEUS & lex præcipit; unde Deut. C. 17. ad Judicem dicitur: *Si quid tibi fuerit nuntiatum audiensq; inquiseris diligenter, & verum esse repereris.* &c. Et Exodi Cap. 23: *Non suscipies*

pies vocem mendacij, nec in Iudicio plurimorum acquies Sententiæ ut à verò devies, insontem enim & iustum non occides. Sed si in Probabili Sententiâ m. Sancti Thomæ licet Judex privatâ scientiâ delatum certò esse Innocentem sciat, tamen si testes aliud probent ut publicus Judex debeat eum condemnare; Nunquam verum reperiet, ut præcipit Deus; Nam falsa testimonia, verum crimen fabricare nequeunt; Et publica illa iniquæ probationis Scientia, postponenda est certæ veritati.

§. III.

De Personis constituentibus Iudicium Summarium, ac de plenitudine & integritate Iudicij.

Quæres I. Quot Personæ Constituant Iudicium Canonicè integrum etiam Summarium.

R.

Et. **T**Res, *Actor, Reus, & Iudex.*

Actor est qui actionem Canonica[m] contra aliquem intentat, & ad iudicium provocat, Iste debet testibus rem probare incorruptis seu pecuniâ, seu promissis; In criminalibus dicitur *Accusator*, cuius vicem sæpe supplet *fama clamorosa*, puta tam ad extra quàm ad intra strepitû fori personans, & aures Iudicis, bis ter, quaterq; pulsans, non ad unius aut alterius, clandestinas scripto seu m. verbo delationes.

Reus, à reatu vel à re ob quam in Iudicium trahitur ita appellatur, debet habere præ oculis DEUM & conscientiam ut Canonicè de publicis & ad forum Canonicum jam clamantibus ac clamorosis factis interrogatus vera dicat, ne sacrilegus atq; perjurus insuper evadat. Non tenetur tamen soli Deo nota, privata, & ad Sigillum

Sa-

Sacramentale *ſpectantia* dicere; Proinde puncta antequam juret ſuper quæ interrogandus eſt à Iudice expectat ſibi prælegi, ut ſi quid velit juſtè excipiat nec ſe tenere ad iſta dicat. Nam fori etiam Canonici Iudex nihil habet de inter-
nis.

Iudex, Æquanimis, nulliq; parti penitus adhærens, propitiuſ utriq; & condolens, non arguens aut ſæviens, neq; ab executione aliqua ante Decretum ut multi ignari faciunt incipiens, ſed à ſvavi condolentialiq; Proceſſu. Ante omnia addat Reo Patronum ut ſe defendere pro Viribus poſſit, ne ſit iniquus oppreſſor Clerici, hic autem deſenſor rei eſſe poterit aliquis ex Patribus qui ſe paret è diametro Canonice ſolvere, juraq; rigide advertere ne quid per teſtes vel actorem iniquum contra reum fiat; multiq; id meriti ſibi exiſtimet, cum
&

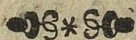
& ipse coram Iudice DEO multorum nocens sit.

Quæres 2. *An quis invitatus trahi possit ac compelli à Iudice ad agendum contra reum?*

R. Absit! imò cum nullus actor existat, Iudici neutiquam aliquem judicare fas est; Nam ut ajunt Jura: *Nemine instigante, absolvitur reus.* Ita etiam ipsamet Decretalia GREGORIJ IX. l. t. 3. Cap. decernunt: *Vt nemo invitatus agere, vel accusare cogatur.* Excipe, nisi jam litem inchoaverit, & accusationem atq; actionem Canonicè in sessione Judicij intentaverit, tunc enim subest jam Iudicio, teneturq; procedere cum alterum diffamaverit. *Lib. 1. diffam. Cap. de Ingenti ibidem.* Hæc sunt quæ se tenent ex parte materiæ.

Quæres 3. *In quo consistat forma Iudicij, adeoq; formale & minimè informne Iudicium, etiam summarium.*

R.

R. Forma Iudicij Summarij consistit in his quæ jure naturali & Pontificiò requiruntur, qualia sunt 1. *Præsentia partium.* 2. *Propositio criminis & causæ;* 3. *Ejus probatio.* 4. *In absentia alterius absentis citatio* 5. *Ple-
na, undequaq; libera Rei, seu nocentis, & fontis defensio; ne is inauditus & indefensus damnetur.* 6. *Testium juramento probata, ac convincens depositio.* 7. *Sententiæ à Iudice justa prolatio.* 8. Et insuper ex Clem. 2. sæpe de usu summarij, *Actori & Testibus de calumnia & falsitate non inferenda in Iudicium contra accusatum, juramento firmata coram Iudice contestatio.* Nec valet quidquam exculatione Summarij circa hæc perfunctoriè agere vel intermittere, cum sint de substantialibus Juris etiam summarij ut præfertur in Decretalibus; *Iudicium enim Summarium dicitur, quod de plano, sine strepitu aut figura pomposa Iudicij procedit,*

dit, & præter citationem unam pro-
tribus, & necessariis probationes, re-
liqua iuris solemnia ut litis contes-
tat, proclamationem trinam intersti-
tjjs servatis ad citationem, oblatio-
nem libelli & c. omittit. Ait Hen-
ricus Zoësius Commentario in Lib.
V. diest. tit. de Judicijs. n. 7. &
Clem. sæpe de V. S.

Quæres 4. *Ex quibus igitur horum
Iudicium reddatur invalidum, &
planè Canonice nullum?*

R. 1. *Ex defectu Competentis Iudi-
cis; Unde si v. g. Loci superior qui
Personam tantū gerere debet Patris
& correctoris mediocrium culpārū
excedens potestatem suam, insti-
tueret Iudicium usq; ad realem con-
demnationem & vinculationem rei
exceptis delictis jam per Canones
Pænales decisis, quorum legitimus
est executor, licet constaret de*
Cor-

Corpore delicti, iudicium esset invalidum. Ita Sacri Can., & Canonistæ uti Sanctorius Prædicæ Criminalis §. 7. Cardinalis de Lugo in Glossa Canonum l. 3. Vanden Method: Correct. Regul. C.I. §. 1. pag. 9. Addens: Quod superiores Locales tanquam Provincialium delegati, tunc tantum possint ac debeant Judicare, examinare, ad custodiam, rapere, cum Rei, infames sunt communiter profugi, & non solum ex Vaticinio putando fore tales. Alias incidit Rector in excommunic. violentas in Clericum iniiciendo manus juxta Canonem: *Si quis &c. Prælatorum namq; Localium Auctoritas & Iurisdictio in Paternis tantum correctionibus gradum sinit; ut inquit Vanden citatus supra.*

2. Ex defectu Personarum legitimè Iudicium Constituentium; ut si sint infames; maledici; anatores &c. Contra honestos nullius aut vix ullius fidei.

3. *Ex defectu & omissione alicuius Actûs Iudicialis qui est de substantia; ut in Criminalibus evidens & plena testium convictio, nam in his non valet semiplena probatio, cùm sint circa ablationem vitæ Physicæ vel moralis. Similiter si non præcessit citatio rei saltim sine Solenitatibus Summariè, Videlicet scripto si absens à loco sit, vel verbò si sit in loco. Nam realem ejus præsentiam & sui defensionem plenam requirit lex, uti videre est in Decretalibus Gratiani p. 2. C. 3. 4. 9. Canone: Absens &c. ubi expressè dicitur: Absens nemo judicetur, quia divinæ & humanæ leges id prohibent; nisi fuerit absens ex contumacia, tunc enim contumacia eum facit iudicio præsentem. Ita ibid. Et sic de alijs. His præmissis sequitur Liber 2. Decretalium de Processu sive Iudicio ipso Summario; Proinde sit.*

*Ex Lib 2. Decretalium &c.
Epitome Processûs Criminalis. &c.*

EX LIBRO II.

DECRETALIUM
EPITOME

Processûs Criminalis
Summarij Regularibus
usitati.

PLenam Processûs Judiciarij doctrinam, quæ haurienda est ex libr. II. & V. Decretal. non intendo hic tradere, sed compendiô utar, & ea, quæ frequentius occurrunt in judicijs Regularium, summariâ methodô complectar. Sit itaq; :

§. I.

De Natura, & Usu Judiciij
Summarij.

Q. I. *quid sit Judicium Summarium?*
R. Esse illud, in quo proceditur absque solēnitatib; Juris, solâ rei veritate attentâ.

A

tâ.

tâ. Et per hoc differt à *judicio pleno*, seu *ordinario*, in quo ad unguem observari debent omnes solēnitates ordinis judiciarij. Hinc *procedere Summarie*, idem est, ac *procedere absque strepitu, & figurâ judicij, simpliciter, ac de plano, sine subtilitatibus, & apicibus Juris*, modò ferventur ea, quæ ad veritatem, & justitiâ judicij desiderantur.

Q. II. *qui actus sint de substantiâ Judicij Summarij?* R. I. de Jure naturali sunt seqq. 1. *querela* per accusationem, denuntiationem, aut inquisitionem proposita. 2. *Citatio Rei*, nè is inauditus condemnetur. 3. *Probatio causæ*, aut *delicti*, quæ incumbit querelanti, quisquis ille sit. 4. *Necessaria defensio* ex parte Rei. 5. *Prolatio sententiæ* ex parte Judicis. 6. *admissio Iustæ appellationis* quo ad substantiam, cùm Jus naturale contra iniquam sententiam concedat defensionem. R. 2. Præter hæcenus enumerata, insuper de Jure Pontificio ad Judicium Summarium requiritur: 1. *jura-*

men-

mentum de calumnia, vel malitia, si-
 ve de veritate dicenda, nè veritas oc-
 cultetur. 2. ut petitio Actoris, seu
 querela accusantis scriptò, aut verbò
 proposita, continuò Actis inseratur. 3.
 ut Judex sententiam non de memoriâ,
 sed in scriptis, seu ex breviculo profe-
 rat. *Positiones* autem, & *articuli* per-
 mittuntur pro arbitrio litigantium, qui-
 bus faciendis, si petantur, Judex ter-
 minum sufficientem præfiget, quam-
 vis in judicio criminali rarò adhibean-
 tur. Ità hæc omnia habentur in cele-
 bri *Clem. 2. Sæpe contingit.* ubi Cle-
 mens V. authenticè explicat, quid in ju-
 dicio Summario servandum sit. Unde
 Clementina ista servanda est in foro Ca-
 nonico, etiã apud Regulares, imò locus est
 ei in foro sæculari, cùm in Jure Civili
 non sit prodita specialis forma pro judi-
 cio Sūmario, per *arg. c. 1. de N. O. N.*

Q. III. *que solennitates in Judicio
 Summario omitti possint?* R. seqq. 1.
libellus, siquidem causa, vel delictum
 verbo, seu oretenus proponi potest. 2.

litis contestatio per affirmationem Actoris, & negationem Rei fieri solita.
 3. *Feriae* ob necessitates hominum inductae, uti sunt *Feriae rusticae* tempore messis, & vindemiae, At in ferijs sacris, cum haec non excipiantur in *cit. Clem.* nisi causa necessitatis, & pietatis aliud suadeat, nec iudicia Summaria exercenda sunt, idque ob sanctificationem diei festi. *c. fin. de ferijs.* 4. Dilationes prolixae, exceptiones, & appellationes dilatoriae, ac frustratoriae, iurgia Advocatorum, & Procuratorum, testium superflua multitudo, cum duo sufficiant. *cit. Clem. 2. de V. S.* Si tamen solennitates istae sive in parte, sive in toto adhibeantur, partibus non contradicentibus, processus non est irritus, imò nec irritandus. *ibid.* quia utile per inutile non vitiatur, & abundans cautela, aut solennitas non nocet.

Q. IV. *quando institui possit processus Summarius?* R. I. in causis levibus, & modicis, in quibus plerumque sufficit plana cognitio, & semiplena probatio,

batio, cùm non agatur de magno præ-
 iudicio partium. 2. in causis gravibus.
 quæ celerem expeditionem exposcunt,
 uti sunt causæ Electionum, & aliarum
 provisionum, decimarum, usurarum, Ma-
 trimoniorum, mercedum, alimentorum,
 spolij, depositi, causæ forensium, seu
 peregrinorum, pauperum, pupillorum,
 viduarum, & aliarum miserabilium per-
 sonarum, denique causæ etiam graves
 Regularium. In his tamen causis gra-
 vibus, licèt de plano procedatur, sem-
 per tamen plenæ probationes requirun-
 tur.

Q. V. *an regulares habeant privile-
 gium Summariè procedendi, non tan-
 tum in causis Civilibus, sed etiam Cri-
 minalibus suorū Religiosorum?* R.
 affirmativè. Ità enim de Jure cõmuni
 conceditur c. 8. de Stat. Monach.
 ibi: *amoveatur absque strepitu à regi-
 mine Abbatie.* & c. 24. in fine de Ac-
 cus. ibi: *hunc tamen ordinem* & c. &
 c. 26. eod. ibi: *in negotio de plano*
 Et absque iudiciorum strepitu proce-
 dentes,

dentes. Quod privilegium roboratū est specialib9 Bullis Pontificijs: Sic enim Bonifac. VIII. quæ Cōst. 4. incip. *Ad augmentum.* 6. *Jdus Maji.* 1295. concessit PP. Prædicatoribus, ut cōtra suos procedere possint summariè, & sinè apicibus Juris. Plura similia privilegia recenlet Lezana in Mari mogno Minimorum à n. 109. quæ etiam alijs Regularibus communicantur. Hic tamen te monitum cupio, quòd Scriptores Regular. de formandis Religiosorū processibus scribentes, multa intermisceāt, quæ nonnisi ad processum plenarium sunt necessaria, adeóque si quid ex non necessarijs omittatur, non est judicandus processus nullus.

§. II.

De Varia Divisione Delictorum.

Delictum in præsentem est: *Factum externum & sensibile, dolò, vel culpa admissum.* Nam facta purè interna non tubduntur judicio humano, quia *cogitationis pœnam nemo patitur. can. 14.*

§(7)§

de penit. d. 1. Hoc sensu Delictum dividitur :

I. in *Verum*, quod ex vero dolo, seu scienter fit. & *quasi-delictum*, quod ex præsumpta culpa fieri dicitur, ut delictum de effuso, ejecto, & alia enumerata *tit. Inst. de oblig. ex quasidelicto.*

II. in *Publicum*, & *privatum*. *Publicum* est, quod ex aliqua lege publicorum judiciorum descendit *l. 1. ff. de publ. judic.* ut crimen læsæ Majest. ex L. Julia Maj. adulterium ex L. Julia de adult. & alia, quæ numerantur in Pandect. *l. 48. tit. 4. & seqq.* *Privatum* est, quod lædit privatam personam, cui propterea conceditur agere ad interesse, ut furtum, rapina, injuria, damnum injuriâ datum. *pr. Inde oblig. ex delict.* Sed hæc divisio de Jure Romano introducta amplius non attenditur, cum hodie, teste Claro & aliis, de generali consuetudine omnia delicta facta sint publica, quia in omnibus Judex procedere potest ex officio, & quilibet

libet idoneus admittitur ad accusationē,
& denuntiationem judicialem. Suce-
sit autem huic divisioni in alio sensu di-
visio in *Delictum publicum* quod nocet
communitati, aut tertio, & in *priva-
tum* seu *merè personale*, quod nocet
soli personæ delinquentis, ut ebrietas,
superbia, simplex fornicatio, &c.

III. in *Ordinarium*, quod certum
nomen, & pœnam à lege taxatam ha-
bet, & *extraordinarium*, quod nec cer-
tum nomen, nec certam pœnam in Ju-
re habet, sed punitur arbitrio Judicis,
& ideò vocatur *innominatum*, seu *stel-
lionatus* l. 3. §. 1. 2. ff. *Stellionat.* ibi:
*ubicunque titulus criminis deficit, illic
stellionatus objiciatur*, ut si quis ven-
dat aquam coloratam pro vino, vitrum
pro gemma &c.

IV. in *Exceptum*, & *Non-exceptum*.
Exceptum est, quod communem regu-
lam non sequitur, sed admittit accusa-
tores, & testes aliàs de Jure inhabiles,
& contra illud Judex speciali inquisiti-
one procedere potest, licèt infamia per-
sonæ

sonæ non præcedat. Talia delicta excepta sunt: Hæresis, Simonia, blasphemia, grave Sacrilegiū, crimen læsæ Majestatis humanæ, præsertim perduellio, seditio, proditio patriæ, dilapidatio bonorū Ecclesiæ, aut Collegij, crimen fraudatæ annonæ, latrocinij, falsæ monetæ, privatorum carcerum, hodie etiam crimen furti, adulterij, Stupri, Sodomix, assassiniij &c. *Non-exceptionum*, seu *regularare* est, in quo proceditur regulariter secundum Jus ordinarium, servatâ formâ accusationis, denunciationis, & inquisitionis.

V. in *Notorium*, *Manifestum*, & *Occultum*. *Notorium* est, quod ita patet, ut nulla tergiversatione celari possit, & quidem si pateat in judicio, quia Reus de illo convictus, vel confessus est, dicitur *notorium de Jure*, seu *Juris*, si verò patratum est in præsentia multorum, dicitur *notorium de facto*, seu *notoritate facti*. Quot autem hominum præsentia requiratur ad hoc, ut delictum dicatur *notorium notoritate*

SS)(10)(Sc
tate facti? Jure definitum non est, adeoque id relinquitur arbitrio Judicis. Ex communi sententia decem personæ sufficient in magna Communitate, ut Civitate, in minori autem Communitate sufficient sex, vel quinque, coram quibus præsentibus delictum patrat. *Manifestum* quod sæpè confunditur cum notorio, propriè est illud, quod per famam manifestatur, seu divulgatur inter plures, & ideò vocatur *diffamatum*. *Occultum* est, quod committitur clàm, ut publicè non innotescat. Et hoc vel est *occultum absolutè*, seu *improbabile*, quod vel à nullo alio scitur, vel ab uno tantum præter deliquentem, ità ut in foro externo probari nequeat; vel est *occultum de se probabile*, quod scitur à tribus, vel pluribus, vel saltèm à duobus, ut in foro externo probari possit plenè, aut semiplenè. Cæteræ divisiones Delictorum facilè ex vocibus innotescunt.

§. III.

De Modis procedendi contra
Criminosos.

Tres modi, quibus Judex procedere possit, suppeditantur à Jure : 1. *Per viã accusationinis, seu ad instantiam Accusatoris*, dum quis publicæ vindictæ causâ defert crimen Rei in judicium cum solenni inscriptione ad pœnam talionis, & obligatione ad producendas Probationes. Sed modus iste jam ferè recessit ab usu Tribunalium, præsertim apud Regular. eique successit *simplex querela*, quâ quis suam suorumque injuriam prosequitur. Querela ista in judicio Summario, imò etiam in plenario non habet hodie speciales solennitates diversas à denunciatione judiciali. Cùm ergo modus iste non sit in usu, nihil de illo dicendum, 2. *Per viam denunciationis judicialis*, dum quis Prælato ut Judici defert delictum, non tamen, more acculatoris se inscribit, neque

que obligat' ad producendas probatio-
nes, sed Judici relinquit, an ipse in de-
lictum, & in personam delicti ream in-
quirere velit. Obligatur nihilominus
Denunciator manifestare Judici, unde
probationes desumere possit. 3. *Per*
viā Inquisitionis Generalis & specialis,
dū Prælatus procedit ex officio suo, & de
Juris necessitate, eò quòd ipsa lex, & of-
ficiū sustineat vices accusatoris.

Modus procedendi per Denunciationem.

Q. I. *quid & quotuplex sit Denūciatio?* R. ad 1. Denūciatio, est legitima delatio criminis, & criminosi apud Superiorem ut Patrem, vel Judicem. Dicitur legitima, quia fieri debet ritè secundum leges Divinas, & humanas. R. ad 2. est triplex: 1. *Evangelica* à Christo Domino in Evangelio tradita *Matth.* 18. v. 15. per quam delinquens frater denunciatur Superiori ut Patri, nō ad vindictam publicam, sed ad propriam

am emendationem, & resipiscentiam.

Aliter vocatur *correctio charitativa, fraterna aut paterna*, de qua nervosè agit S. D. 2. q. 33. per 8. artic. & alij

TT. 2. *Judicialis specificè*, quæ est delatio criminis, & criminosi apud Superiorem ut Judicem, vel *publica* ad vindictam publicam, vel *privata* ad proprium interesse, & damni reparationem, cum sola obligatione aperiendi indicia, quibus Judex ex officio moveatur ad inquirendum. Aliter vocatur *Civilis*, non quòd coram Judice Ecclesiastico proponi nequeat, cum frequèntissimè apud eum proponatur, sed quòd originem tuam ducat ex Jure Civili.

3. *Canonica* à SS. Canonibus introducta, quæ est delatio criminis apud Superiorem Ecclesiasticum ut per illum impediatur. Est duplex: *Generalis*, quæ tendit ad quodcumque delictum, vel incommodum impediendum, quomodo denunciari solent impedimenta Matrimonij *c. fin. de cland. despon. electionum, ordinationum &c.* Et in hac nulla prævia monitio requiritur. *specialis* quæ ad hoc

hoc

hoc ut Superior, qui malè præest corrigatur, vel si post binam, aut trinam admonitionem sit incorrigibilis, à Prælatura, & officio amoveatur. *can. 46. & seqq. 2. q. 7. c. 31. de Simon. &c. Generalis* pèrmittitur omnibus, *Specialis* verò ijs duntaxat, quorum interest bonum Superiorem habere, & ad hanc requiritur prævia monitio.

Q. II. *An ordo correctionis fraternæ sit ex præcepto?* Glossa in *can. 19. si quis peccaverit. 2. q. 1.* dicit tantùm esse de consilio, sed contrà R. affirmativè. Ità S. D. 2.2. q. 33. a. 7. & communis TT. ac Canonitarum. Et quidem I. est de præcepto Divino à Christo tradito *Matth. 18. v. 15. si peccaverit in te frater tuus &c.* ut explicant Pontifices *c. 13. de Hæret. c. 31. de Simon.* ubi præceptū correctionis fraternæ vocatur *Mandatum Divinum, & Regula Evangelica.* 2. est de præcepto naturali, quia lex charitatis dicitur, ut proximum ad emendationem reducamus, sicut nos ipsi reduci vellemus, eò quò potest
 mino-

minori damno, & læsione famæ, quod
 sanè fit, si observetur ordo correctio-
 nis à Christo præscriptus, scil. ut cor-
 rigamus fratrem primùm inter me, &
 te, semel aut pluries, deinde coram du-
 obus, vel tribus testibus, & tandem si
 nos audire noluerit, dicamus Ecclesiæ
 seu Prælato. Cùm verò præceptum
 hoc respiciat favorem privatum proximi,
 valdè probabile est renunciari posse
 ordini correctionis fraternæ ubi is non
 suscipit, & delictum occultum Fratris
 immediatè denunciari potest Superi-
 ori, non quidem ut Judici, sed ut Pa-
 tri, prout notant Suar. Sanch. Palao
 &c. dis simile autem statutum vix in
 aliqua Religione reperitur, adeòque locus
 erit præcepto Christi de Correctoine fra-
 terna potius observandi.

*Q. III. quæ peccata cadunt sub præceptū
 Correctionis fraternæ?* Certum est nō
 cadere peccata notoria, uti nec pecca-
 ta occulta noxia bono communi, vel
 bono tertij, præsertim si pendeant in fu-
 turum, cùm hæc regulariter subdantur
 de-

denuntiationi judiciali ut infra dicitur. Superest quaestio, quae peccata occulta merè personalia, h. e. quae nulli nocent, nisi soli personae delinquentis, cadant sub hoc praecipuum? Bordonus Prax. Crim. c. 3. Seci. 4. a. n. 10. docet sub hoc praecipuum cadere sola peccata occulta, quae tantum ab uno praeter delinquentem, sciuntur, si verò sciuntur à tribus vel etiam duobus, illa denuncianda esse, & corrigenda judicialiter, non verò fraternè, aut paternè. Sed contra.

¶ Sub praecipuum Correctionis fraternae cadunt peccata occulta merè personalia, non tantum quae ab uno, sed etiam quae à pluribus sciuntur, & de se sunt probabilia in foro externo. Ita S. D. l. c. Est & communissima DD. sententia, à qua in praxi non est recedendum propter singularem unius, & alterius Doctoris opinionem. Prob. ex verbis Christi: Nam tale delictum cadit sub praecipuum Correctionis fraternae, quod, non secuta emendatione, dici possit Ecclesiae, seu Praelato ut Judici: hoc enim
 signi

significant illa verba : *Dic Ecclesie, & si Ecclesiam non audierit, sic tibi sicut Ethnicus, & Publicanus.* alioquin quomodo talis esset, nisi contemneret Ecclesiam, seu Prælatum ut judicantem ? sed si sola peccata occulta ab uno tantum scita caderent sub hoc præceptum, nunquam possent dici Ecclesie, seu Prælato ut judici, cum in foro externo probari nequeant, ut docet ipse Bordon. Ergo. Unde concludit S.D. *cit. art. 7.* in casu nostræ quæstionis: *Esse de necessitate præcepti, quòd secreta admonitio publicam denunciationem præcedat.* Præterea doctrina opposita passim rejicitur à Doctoribus, & meritò : Tum quia præceptum Christi perperam interpretatur ; Tum quia jugum Christi de se suave, & leve, reddit nimis asperum & grave, continuisque judicijs subjectum ; Tum quia ferè tollit paternam charitatem, quam Christus, SS. Canones, Decreta Pontificia, SS. Patrum Exempla tantoperè inculcant Prælatis, & Pastoribus. Quare pro praxi ad securitatem conscientie

id agendum erit, ut peccatum occultum, si correctio fraterna non prodeit, tandē deferatur Prælato, & quidem ùt Patri, si delictum probari nequit, ùt Judici verò, si delictum est probabile in foro externo, nisi & in hoc calu magis prodelet Correctio paterna.

*Dices: Christus ait: si peccaverit in te h. e. coram te solo ùt explicat S. Aug. Serm. 16. de verb. Dom. Nam si solus nōsti, quia peccavit in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es cor-
ptor, sed proditor. R. Peccare in te, juxta S. Aug. ibid & alios SS. PP. & DD. non est aliud, quàm peccatum occultum, seu secretum committere, potest autem esse occultum, etsi sciat a duobus, vel tribus, aliàs Christus non præciperet correctionem coram duobus, vel tribus testibus. Nec obstant verba S. Aug. nam verum est: si solus nōsti, non potes fratrem arguere coram omnibus, sed fallum est à sensu contrario: ergo eum arguere potes coram omnibus, si cum uno vel altero secretum nōsti.*

Q.

Q. IV. *An occulta delicta Superiorum cadant sub hoc præceptum, ita ut inferior teneatur fraternè corrigere Superiorem?* R. Affirmativè; Nam Christus Dominus nullum excipit, & quamvis res dura sit, tamē facienda, quia præcepta est à Domino. Neque Superior iniquo animo feret correctionem, cū sciat aut scire debeat, eam fieri oportere. Magnā tamen hic prudentiā opus est, ut inferior non more & formā corrigentis, sed potiùs humilitate obsecrantis secretò admoneat, & roget Prælatum, ut à peccando desistat. Nec ab hac obligatione liberabit te subditus si delictum sui Superioris revelare voluerit Majori Superiori ut Patri, quia regulariter hoc nō licet contra præceptū Christi, præsertim cū Prælati inferiores ægro animo ferant delicta sua occulta Majori Prælato revelari. Liberaberis autem ab obligatione hujus præcepti, si alius gravior, & ad corrigendum magis idoneus sciat idem delictū, vel si rationabiliter prævides secretam

correctionem Pælati, sicut & alterius fratris, tibi fore damnosam, vel peccanti non profuturam, cum ad nociva, & inutilia obligatio non detur juxta illud S. Aug. relati in *can. 4. de penit. d. ibi: si scirem non tibi prodesse, non te admonerem.*

Q. V. An delicta occulta merè personalia, quæ soli delinquenti nocent, revelari possunt Prælato ut Patri, ut is paternâ charitate correctionem fratris faciat? In hac sanè difficili & intricata quæstione pro affirmativa stant Doctores graves, non minùs pij quàm docti, ut Suar. Sanch. Palao, Richard. Turrian. Pellizar & alij, qui tamen limitant sententiam suam pro certis circumstantijs, puta si Superior est Vir prudens, discretus, pius, fratri corrigendo benè affectus, silentij, & secreti tenax, ut non sit periculum revelationis; item si delictum non sit emendatum, sed recidiva timeatur, denique si denunciatus moraliter certus sit, quòd Superior ad correctionem procedet ut Pater. Quibus

bus omnibus concurrentibus, docent
 Authores isti licitum esse occultum fra-
 tris delictum revelare immediatè Supe-
 riori ut Patri, ut is paternè fratrem cor-
 rigit. Et quamvis Fagundo Lorca, &
 quidam alij dicant sententiam istam esse
 improbabilem, hæc tamen censura ni-
 mia est respectu sententiæ hujus ita li-
 mitatæ, mihi autem cum alijs Patronis
 oppositæ sententiæ videtur doctrina ista
 probabilis. Nam fundamentum habet
 in S. D. 2. 2. q. 33. a. 8. ad 4. respon-
 dente: *Dicendum, quòd Augustinus in-*
telligit, quòd prius dicatur Prælato,
quàm testibus, secundum quòd Præla-
tus est quædam singularis persona, que
magis potest prodesse, quàm alij; Non
autem quòd dicatur ei, tanquam Eccle-
siæ, id est, sicut in loco Judicis residen-
ti. Et quodlib. 11. a. 13. hæc habet:
Si ego scio, quòd frater per me corri-
getur, tunc non debeo denunciare Præ-
lato. Si autem videtur, quòd hoc me-
lius fiat per Prælatum, & Prælatus sit
pius, discretus, & Spiritualis, non ha-
bens

bens rancorem, siue odium aduersus illum subditum, tunc licite potest ipsi denunciari, & tunc non dicit Ecclesie: quia non dicit ei, sicuti Prælato, sed sicuti personæ proficienti ad correctionem, & emendationem proximi. Ratio etiam est, quia per Superiorem ut Patrem melius consulitur fratri delinquenti: tum quia Superior propter auctoritatem quâ pollet, efficacior est in corrigendo: tum quia Superior removere potest occasiones, in quibus subditus solet delinquere, atque ita illum à recidiva præservare. Hæc tamen sententia in sua generalitate spectata adhuc mihi dura videtur, & ideo ad propositam quæstionem.

R. Negativè attento cursu ordinario, & regulari. Ità Silv. Soto, Tanner. Bannez, Nav. Valent. Laym. cum cit. Ant. à Spir. S. & plures alij ab his citati, quibus addendus est S. D. cit. quodlib. II. q. 13. ubi instar regulæ generalis pronunciat: *Si ego scio, quod frater per me corrigitur, tunc non debeo denunciare*

ciare *Prelato*. Quæ regula negativa cō-
tradicit affirmativæ ab Adversariis tra-
ditæ. Ratio est, quia Christus Domi-
nus optimè scivit, quomodo frater sit
corrigendus, neque tamen dixit : *si pec-*
caverit in te frater tuus, dic Prelato,
ut Patri: sed alium præscripsit ordi-
nem, scil. *corripe eum inter te, & i-*
psi, sol. Ergo ordo iste non est inverten-
dus, aliàs aperiretur lata porta infama-
tionibus, dum quisque, ut liberet se
ab obligatione corrigendi fratrem, sinè
ulla necessitate, & sæpius ex falsis ima-
ginationibus curreret ad Superiorem,
eisque revelaret occulta delicta fratrum,
quasi ipse denunciatus non esset suffici-
ens ad illa corrigenda. Tum quia mul-
ti ægro animo ferunt delicta sua à Su-
perioribus sciri, faciliùs autem perfe-
runt, si delicta coram ab uno, vel tribus
privatis corrigantur; quæ correctio spe-
randa est utilis, nè dicamus Christum
media inutilia ad corrigendum præscri-
pisse: nam ut argumentatur S. D. 2. 2.
q. 33. 4. 7. præ timore infamiæ incurren-
da

dæ multi à peccato retrahuntur, alio-
 quin dum se infamatos apud Superio-
 rem conspiciunt, consentientes fragili-
 tati humanæ deinde irrefrânatè peccât,
 cogitando se apud Superiorem notam
 delicti indelebilem, & inemendabilem
 incurrisse. Jam in ordine ad praxim
 ulus sententiæ nostræ servit pro sequen-
 tibus casibus : 1. qui potest tam benè,
 vel meliùs, quàm Superior fratrem cor-
 rigere, tenetur per se corrigere, nec
 sinè violatione præcepti Christi, &
 peccato injustitiæ revelare potest pec-
 catum Superiori, ut Patri. Ità com-
 munis, & vera sententia. Nam
 talis revelatio non tenderet nisi ad
 diffamationem. 2. In rationabili du-
 bio, an quis sufficiens sit ad cor-
 rigendum, vel an correctio fraterna
 sit profutura, tentanda est correctio an-
 tequam delictum reveletur Superiori ut
 Patri, quia obligatio præcepti est in cer-
 ta possessione, quæ non tollitur per hoc
 dubium; præsertim si quis ex falsis ima-
 ginationibus talia dubia sibi fingat. 3.
 Si

Si delictum jam est emendatum, occasio sublata, periculum relabendi amotū, non est facienda denunciatio Superiori, cum finis illius cesset, scilicet emendatio fratris. 4. Si Superior paternis qualitatibus non sit instructus, ut quia indiscretus est, subdito non bene affectus, loquax, & secretorum revelator, publica, & occulta promiscuè judicialibus processibus, & punitionibus dirimens, huic non est facienda paterna denunciatio, ut unanimiter concedunt utriusque sententiæ Canonistæ nam, talis denunciatio iniquè ordinaretur ad infamiam Fratris.

E contrà usus oppositæ sententiæ locum habet in seqq. casibus: 1. Si quis moraliter certus est, quòd se solo, vel cum duobus testibus non possit efficaciter corrigere fratrem, ejusque peccatum impedire, potest, imò regulariter tenetur denunciare Superiori ut Patri. tà communis. Nam modica illa famæ diminutio coram Superiore facta, cedere debet majori bono spiritali, seu emendationi delinquentis. Et in hoc

[sent]

sensu procedit textus S. D. suprà relatus
*ex quolib. 11. art. 13. ibi: si autem vide-
 tur, quod hoc melius fiat per Præla-
 tum &c.* nam *ly melius* non accipitur
 comparativè, sed adversative, dum per
 alium correctio cum effectu haberi ne-
 quit. 2. Si delicta occulta pendeant in
 futurum, ità ut probabile sit periculum
 de illis publicè propalandis in opprobri-
 um & dedecus Religionis, sicut propa-
 lari solent delicta carnis, & alia, denun-
 ciari possunt Superiori ut Patri, quia bo-
 num commune præferendum est priva-
 to, aliunde privatus nō tã facilè amovebit
 occasiones & pericula relabendi, sicut ea
 avertere potest Prælatus. 3. Delicta levia,
 & imperfectiones, seu culpæ, ut vocant,
 Subditorū, ex generali consuetudine de-
 nunciari solent Prælato, cùm talis de-
 nunciatio sit quasi necessaria ad bonum
 regimen & conservationem Statūs Re-
 ligiosi, neque per illam notabilis infamatio
 incurratur, sed quædam privata
 confusio, & levis mortificatio S. D. 2.2.
 q. 33. ar. 7. ad 4. ubi admittit fieri pos-
 se

se proclamationes culparum in Capitulis absque præviâ secretâ admonitione. 4. Si in quibusdam Religionibus peculiare statutum viget, ut delicta occulta revelentur Superiori ut Patri, tunc enim ei, si pius, & discretus est, revelari possunt, ita tamen, ut testibus non revelentur, cum sufficiat Superiori esse revelata: Hoc sensu procedit regula, & autoritas S. Augustini relati à S. D. l. c. a. 8. ad 4. Simile statutum posset videri etiam in Religione nostrâ impositum esse, cum Constitutio dicat *part. I. c. II. Si quis gravem alicujus tentationem noverit, Superiorem secretò moneat, ut conveniens remedium paternâ charitate adhibere possit.* Sed quia in his verbis non determinatur modus denunciationis faciendæ, ideò non apparet sufficiens fundamentum simile quid asserendi, maximè cum pij & docti Viri Religionis nostræ verba ista intellexerint de admonendo Superiore, servatò ordine, & præceptò Correctionis fraternæ. Denique cum juxta S. D. *mod.*

quodlib. II. a. 13. propter diversas con-
 ditiones Prælatorum, & subditorum,
 viriàsque circumstantias, in hac mate-
 ria intricatissima, *non possit dari gene-
 rale iudicium*, seu regula, *nisi quòd
 in omnibus semper servanda est chari-
 tas*, & quòd magis expedire videtur,
 ideò quisque zelans bonum fratris, cha-
 ritatem præ oculis haheat, & si perpen-
 sis omnibus perpendendis, iudicaverit
 necessarium esse, & magis expediens,
 ut denunciatio fiat Prælato tanquam Pa-
 tri, non peccabit denunciando, cùm
 prudenter processerit. Cætera de Cor-
 rectione fraterna, quæ huc ad nostrum
 propositum non pertinent, præ alijs vi-
 deri possunt in Layman. *libr. 3. tr. 3.
 p. 2. c. 4.*

Q. VI. *quid agendum Prælato, Cui
 ut Patri delictum fratris revelatum
 est?* R. I. si delictum sit omnino oc-
 cultum, neque alteri, quàm denuncia-
 tori notum, Prælatus fratrem denun-
 ciatum non potest absolutè reprehende-
 re de delicto, cùm de illo per testes con-
 vinci

vinci nequeat, sed tantum conditionate, ut, si delictum commisit, cautiùs imposterum vivat, & occasiones relabendi fugiat. Multò minùs in tali calu poterit eum juridicè, aut sub præcepto obedientiæ interrogare de delicto commissio, vel Consultores suos, coram quibus eum corripiat, advocare, vel alicui alteri, etiam majori Superiori, aut Visitatori delictum revelare, cum hoc non esset aliud, quàm fratrem contra præceptum justitiæ diffamare. Forma sanè res subtilis est, facilè læditur, sed difficulter reparatur. 2. Si subditus spontè delictum suum fateatur, petendo veniam, & emendationem promittendo, Prælatus paternè eum corripiat, media oportuna, & poenitentiam salutarem privatam ei imponat, attamen sinè præsentia testium, & Consultorum. Nam obtento correctionis effectu, advocatio testium est superflua, & contra charitatem. Laym. Ant. à Spir. S. &c. 3. Si subditus neget delictum, quod facilè per testes probari posset,

posset, Prælatus advocatô unô, & alterô Religioso gravi, nisi aliud expedire judicaret, severius denunciatum reprehendat, pœnam congruam, at tamen privatam imponat, salutaria remedia v. g. nè locum suspectum adeat, has & illas conversationes fugiat, & alia pro qualitate delicti emendandi. In his tamen casibus regulariter non potest subditum à suo officio remove, si id fieri nequeat citrà periculum diffamationis, consueto autem mutationũ, & ordinationum tempore, nihil prohibet talem subditum de una domo mutare in aliam, & in alio officio eum constituere, cùm ista passim fiant absque ulla infamiæ nota.

Q. VII. *quæ delicta denunciari possint Prælato ùt Judici?* R. Cùm juxta textum S. D. suprà citatum, in hac materia denunciationum certa generalis regula statui non possit, reilnquitur prudentiæ, & conscientiæ tam denunciantis, quàm Prælati, an ille denunciationem judicialem facere, & iste eam ùt talem

talem acceptare debeat. Casus autem
 judicialiter denunciabiles sunt seqq. 1.
 Delicta notoria notorietate facti, quæ
 nullâ præmissâ correctione fraternâ, im-
 mediatè denunciari possunt, & debent
 Prælato ùt judici. Ità communis ex
 Apostolo 1. *Timoth. 5. Peccantes co-
 ram omnibus argue, ut & ceteri ti-
 morem habeant.* & *can. 19. si peccave-
 rit. 2. q. 1. Corripienda sunt coram o-
 mnibus, quæ peccantur coram omnibus.*
 Nam per talia delicta læditur Commu-
 nitas, ejusque honor minuitur, ergo
 Communitati læsæ satisfiat, eique honor
 restituatur, & nè alij exinde scandalizē-
 tur, debet Superior ùt Judex publicè
 delictum istud corrigere. Idem dicen-
 dum est de defectibus & culpis, quas
 Religiosi notoriè cōmittunt in suis fun-
 ctionibus, & observantia regulari. Nam
 nè murmura, & scandala sint inter fra-
 tres, quòd culpæ notabiles impunes re-
 linquantur, debet Prælatus ex potesta-
 te Dominica has culpas publicè corri-
 gere, nisi prudentia pro certis circum-
 stan-

stantijs' aliud dicitur, cum etiam diffi-
 mulatio poenæ saepe proficua sit ad cor-
 rectionem. 2. Delicta occulta adver-
 saria bono communi, regulariter sine
 secreta admonitione immediatè denun-
 cianda sunt Superiori, ut Judici, S. D.
 2. 2. 9. 33. 4. 7. & alij communiter. Tū
 quia bonum commune præponderat bo-
 no privato famæ delinquentis, tum quia
 talia delicta vix unquam emendari pos-
 sunt per privatam fraternam correcti-
 onem, maximè si delicta sint atrocita,
 ex quibus tristes timentur effectus, ut
 conjuratio, seditio, proditio patriæ, ma-
 chinatio contra Prælatos, sulurratio, tur-
 batio pacis communis &c. Imò talia
 delicta atrocita, si pendeant in futurum,
 etsi probari non possint, denuncianda
 sunt Superiori ut Judici, ut contra illa,
 & personas suspectas instituat inquisiti-
 onem generalem, aut specialem, atque
 ita præcaveat damna imminencia, quæ
 inde timentur lecutura. 3, Delicta oc-
 culta adversaria bono tertij possunt ju-
 dicialiter denunciari absque prævia fra-
 terna

terna admonitione. Ita communis. Nā
 potior est habenda ratio tertij innocen-
 tis, quàm famæ delinquentis, præsertim
 si delicta sint gravia, & pendentia in fu-
 turum, ut homicidium, assassinium, fur-
 tum grave, adulterium &c. Et quidem
 si delicta sint *Excepta*, quæ supra §. 2.
 explicata sunt, judicialiter denunciari
 possunt, etsi hic & nunc per testes pro-
 bari nequeant, quia locus est inquisiti-
 oni; si verò sint *Non-excepta*, non ali-
 ter substant denunciationi judiciali, ni-
 si probabilia sint per testes. In hoc ta-
 men, uti & in præcedenti puncto exce-
 ptionē facit S. D. *cit. a. 7.* & alij DD.
Nisi forte aliquis firmiter existimaret,
quòd statim per secretam admonitio-
nem posset hujusmodi mala impedire;
 Tunc enim charitas dicat, ut relicta
 denunciatione judiciali tanquam medio
 severiori, eligatur medium lenius, scil.
 correctio fraterna, aut Paterna cùm hoc
 modo consulatur & famæ delinquentis,
 & bono communi, aut tertij. 4. De-
 licta occulta merè personalia, quæ lo-

li delinquenti nocent: ut ebrietas, vitium contra paupertatem, omiffio recitationis horarum Can. fractio jejunij per comestionem carniū, nocturnus egressus de Domo &c. etsi per testes probari possent, non sunt denuncianda judicialiter, nisi servatō ordine charitatis fraternæ, scil. ut præcedat secreta admonitio inter me, & te, si hæc non proficit, admonitio fiat coram duobus testibus vel tribus notitiam delicti habentibus, aut si tales non reperiuntur, saltem ad observationem delicti adhibeantur; tandem si nec ista correctio proficit, facienda est denunciatio judicialis Ecclesiæ, seu Prælato ut Judici, S. D. *cit. a. 7. & 8.* cum com. DD. Nam saltē in his delictis locus esse debet præcepto Christi de correctione fraterna ut supra dictum. Excipe, nisi adesset probabile periculum propalandi certa delicta in dedecus & opprobrium Religionis, sicut propalari possunt delicta carnis, & alia infamantia, & tunc finē secreta admonitione immediatē denuncianda

cianda sunt Superiori vel ut Patri, vel
 ut Judici, prout melius videbitur ad pro-
 curandam emendationem, & præcaven-
 da damna aliàs ex delicto secutura. 5.
 Delictum plenè emendatum nullo mo-
 do denunciari potest Prælato, quia hoc
 ipso, quòd frater rationabiliter credatur
 emendatus, cessat finis hujus denunci-
 ationis. At dubio stante circa emendatio-
 nem, delictum adversans bono com-
 munitatis vel tertij denunciandum est,
 quia damnum communitati, vel tertio
 innocenti etiam sub dubio inferendum
 præponderat famæ privati; Delictum
 verò adversans bono solius delinquentis,
 non est denunciandum, quia non appa-
 ret causa sufficiens, quæ cohonestet ta-
 lem denunciationem.

NB. De hæresi, & alijs delictis perti-
 nentibus ad S. Officium Inquisitionis,
 nullus mihi hic sermo, sed ubi hoc Of-
 ficium viget, serventur ejus Edicta cir-
 ca denunciationem.

Q. VIII. *quid agendum Superiori
 cui denunciatio judicialis facta est?*

C2

R.

R. i. Superior, nè contra iustitiam, & officium suum peccet, tenetur audire denunciantem, non tamen statim denunciationem acceptare, sed si considerata personâ denunciantis, & denunciati, qualitate delicti, aliisque circumstantijs expediens iudicaverit, dabit denuncianti certum temporis spatium ad deliberandum, an in denunciatione persistere velit. Si redux in ea persistat, nisi aliud juxta mox dicenda expediens videretur, Superior acceptabit denunciationem, petendo à denunciate unde probationes delicti desumendæ sint. 2. Si Delictum notorium denunciatum est, cum in notorijs nõ observetur ordo Juris, cognitâ notorietate facti, & vocato Reo, si quid pro defensione sui habeat? eoque nihil rationabile allegate, statim procedit ad condemnationem & poenam delicto debitam. 3. Si subditus faciat denunciationem Superiori ut Patri, & delictum sit tale quod adversatur bono communi, vel tertij, neque efficaciter emendari potest per correctionem paternam,

ternam, Superior non tenetur acceptare hanc denunciationem paternam, sed imposito præcepto, cogere potest subditum, ut relicta denunciatione fraternâ transeat ad judicialem, cui præcepto (nisi ob grave malum indè sibi imminens excusetur) tenetur parere subditus. Nam licet Superior regulariter teneatur se accommodare intentioni denunciantis, tamen si bonum commune aliud exposcat, jus habet præcipiendi denunciationem judicialem, cum bonum commune vel tertij, præferendum sit bono privato famæ delinquentis, si aliter quàm officio Judicis reparari, aut procurari nequeat. 4. Si subditus faciat denunciationem judicialem delicti occulti per testes probabiles, & delictum istud reparari, & emendari non possit, nisi officio Judicis, tenetur Superior denunciationem ut judicialem acceptare ob rationes mox datas. At contra si delictum occultum per paternam correctionem sufficienter emendari, & damna præcaveri possunt, in

quo magnâ prudentiâ, & circumspecti-
 one opus est, non tenetur acceptare
 denunciationem, ut judicialem. Sic
 enim S. D. a. 7. *cit.* hanc exceptionem
 ponit, eidemque subscribunt melioris
 notæ DD. Nam denunciatio judicialis
 primariò tendit ad reparandum bonum
 commune, aut tertij, & secundariò ad
 emendationem fratris, sed uterque iste
 finis cessat in casu dato, quo damnum
 occultum sive tertij, sive etiam commu-
 ne per secretam & paternam correctio-
 nem sufficienter reparari, & frater emen-
 daripotest, ergo in hoc casu non est ad-
 mittenda denunciatio judicialis, sed fle-
 ctenda est in paternam, & subditus te-
 netur acquiescere Superiori hoc modo
 procedenti, alioquin urgens denuncia-
 tionem juridicam peccat saltèm contra
 charitatem, ut bene dicit Laym. *L. c.*
an. 13. imò indiscretus iste zelus plerū-
 que oritur ex odio, vel alia prava passi-
 one. Tum quia, si delictum occultū
 est, & sinè necessitate judicialiter puni-
 atur, punitio ista non tã prodest, quàm
 obest

obest cōmunitati: nā delicta evulgantur
 in dedecō Religionis; ībecilliores prout
 est quādoque natura fragilis, ad perpetrā-
 da similia delicta incitāntur, licet ātea de
 his nec cogitaverint; Religiosi honesti,
 præsertim alicujus existimationis, semel
 judicio criminali subjecti, minùs idonei
 evadunt ad obeunda munera Religio-
 nis, imò videndo se publicè diffamatos
 irrefrānatè peccant, ut ait S.D. Ad quæ
 & plura similia incommoda evitanda
 Viri Regulares pij & docti quasi genera-
 lem regulam statuunt, ut Prælatus non
 descendat ad judicium criminale, quo-
 tiescunque delictum occultum suffici-
 enter paternā correctione emendare po-
 test. Hæc tamen doctrina non habet
 locum in delictis notorijs, sed hæc pu-
 blicè redarguenda sunt, ut suprā dictū,
 nè scandalum in communitate oriatur.
 Cæterum quæ in hac materia denunci-
 ationum dixi, nihil ex proprio confin-
 xi cerebro, ut peritus Lector benè ad-
 vertet, sed perlustratis variorum senten-
 tijs, mediam inter laxitatem, & rigorem
 viam

131 (40) 60
viam elegi, inharendo præcepto Christi, & Angelicæ sententiæ S. Thomæ, aliorumque gravium DD. qui securissimè pro conscientia Prælatorum, & Subditorum scripserunt.

Modus procedendi per Inquisitionem.

Q IX. *quid sit Inquisitio Generalis, & specialis?* R. ad 1. Inquisitio generalis? Est indagatio delictorum & delinquentium ex mero officio Judicis, nullo accusatore, vel denunciatore per se præcedente. Et quidem si Prælatus v. g. Regularis visitet Religionem, aut Provinciam, indeterminatè inquirat, aliqua delicta commissa sint, vocatur Inquisitio *generalissima*, secundum alios *generalis*, seu *visitatio Canonica* à SS. Canonibus tantopere commendata, & præscripta *can. 28. & seq. 18. q. 2. & c. 7. de statu Monach. ibi: studeant visitare.* Trid. S. 25. c. 20. *de Regul.* Cujus visitationis formam præscribit Innoc. IV.

IV. c. 1. *Romana. de Censib. in 6.* finis autem ejus est, Religionem à delictis & defectibus purgare, & Disciplinam Regularem firmare. Si verò corpus delicti est certum, author verò incertus, vel è contrà, quod rariùs accidit, si quis certò est delinquens, & nescitur determinatè, cujus delicti sit reus, Prælatus procedit *Inquisitione generali* pressig taliquæ ab alijs dicitur *Mixta*, & indagat in certum authorem delicti, vel in certum delictum personæ. R. ad 2. Inquisitio Specialis est, quâ Judex procedit contra certam personam indagando, an delicti certò commissi sit rea? sive id faciat ex mero officio, sive ad querelam, & denunciationem tertij. Ità com. ex l. 7. C. de accusat. Quamvis autem Inquisitio specialis olim fuerit remedium extraordinarium, hodie tamè, cessante accusatione, transivit in judicium ordinarium, ut praxis, & experientia probat.

Q. X. *Quid sit Juris circa Inquisitionem generalem?* R. I. Prælatus Provincialis,

vincialis, qui æquiparatur Archiepiscopo, ex præcepto, *c. i. de Cens. in 6. & Trid. S. 25. c. 20. de Regular.* tenetur Provinciam sibi subjectam visitare generaliter inquirendo, an delicta aliqua committantur? ut ab his Provinciam suam purgare possit. In Religione Nostra, uti in plerisque alijs, tenetur singulis annis per seipsum omnes suæ Provinciae Domos visitare, nisi legitimâ causâ impediretur *part. 3. Const. c. 4. de Provinc.* ubi forma hujus Visitationis præscribitur. 2 Sicut Archiepiscopus per *cit. c. i.* visitationem suam inchoare debet à Diœcesi sua, ità quoque Provincialis, insistendo Juri communi visitationem inchoat à domo propria residentiali, quæ debet esse norma cæterarum. Quia verò Constitutio nostra hunc ordinem non præscribit, sed præcisè ut domus visitentur, videtur relinquere arbitrio P. Provincialis, an visitationem Canonicam inchoare expediat à domo sua residentiali, an verò visitationem ejus annuam medio, vel ultimo tempore

re peragere. 3. Visitator, servatâ Religionis consuetudine, proposito Edicto, vel vivâ voce præcipit, ut subditi manifestent sibi delicta in tali loco cõmissa, quatenus corrigenda corrigantur, & reformanda refoventur. Hoc præceptum in religione nostra est *simplex* conformiter Juri communi *cit. c. i. §. sanè. de Censib. in 6.* in quibusdam verò Religionibus est *qualificatum*, puta in virtute S: Obedientiæ, sub juramento &c.

4. Vi hujus præcepti, obligantur subditi ad manifestanda delicta notoria, & difamata, seu sufficienter indiciata. Nam Prælatus super his habet jus inquirendi, ergo subditus habet obligationem manifestandi, & aperiendi veritatem. At contrâ Subditus ad quodcunque præceptum Visitatoris non tenetur, imò salvâ conscientia nec potest manifestare delicta occulta, quæ aliàs cadunt sub præceptum correctionis fraternæ, ut supra dictum. Nam Visitator super his non interrogat ut Prælatus cùm nullum jus habeat interrogandi, ergo nec est ei parendum,

rendum, sed potius secundum præceptum Christi prius facienda erit privata admonitio, & correctio, si verò hæc non profuerit, tunc licitè fiet denunciatio judicialis, seu manifestatio delicti Superiori ut Judici. Ità docet communis, & vera sententia, à qua tamen recedit Bordonus Prax. Crim. c. 3. Sect. 1. à n. 37. ubi ex levissimis & solum apparentibus ratiunculis docet Visitatorem habere jus inquirendi super omnibus peccatis occultis saltèm per unum testem semiplenè probabilibus, adeoque subditos obligari ad ea revelanda. Sed Bordonus, ut alios Doctores omittam, præferendus est S. Thomas, qui 2. 2. q. 33. a. 7. ad 5. tutissimam, & à læsione conscientie maximè alienam doctrinam tradit, *Dicendum*, inquit, quòd *Prelato non est obediendum contra præceptum Domini, secundum illud Act. 5. Obedi- re oportet DEO magis, quam hominibus. Et ideò quando Prelatus præcipit, ut sibi dicatur, quod quis sciverit corrigendum, intelligendum est præceptum*

ceptum sanè, salvò ordine fraternæ correctionis: sive præceptum fiat communiter ad omnes, sive ad aliquem specialiter. Sed si Prælati expressè præciperet, contra hunc ordinem à Domino institutum: & ipse peccaret præcipiens, & ei obediens, ut contra præceptum Domini agens. Vnde non esset ei obediendum, quia Prælati non est Judex judiciorum, sed solus DEVS. Vnde non habet potestatem præcipiendi aliquid super occultis, nisi in quantum per aliqua indicia manifestantur, puta per infamiam, vel per aliquas suspiciones, h. e. præsumptiones: in quibus casibus potest Prælati præcipere eodem modo, sicut & Judex Sæcularis, vel Ecclesiasticus potest exigere juramentum de veritate dicenda. Ità quoque disponit Innoc. IV. in forma Visitationis c. 1. §. sanè de Gensib. in 6. volens, ut Visitator notoria delicta puniat, & super delictis infamatis inquirat per Ordinarios, super occultis autem delictis non diffamatis nullam

nullam inquisitionem præcipit fieri. Ratio etiam est, quia Visitator tenetur ea agere, quæ sunt ad bonum commune, sed corrigere peccata occulta, non dif- famata, vel indiciata, non est ad bonũ commune, cùm communitas per talia delicta non sit læsa, & revelatio eorum sæpe pariat scandala, & opprobria non sinè magno communitatis detrimento, ergo. Cætera quo ad culpas leves, & quotidianas, secundum cujusque Insti- tuti Regulas, liberè exequetur Visita- tor.

Q XI. Quid sit Juris circa Inquisitio- nem specialem? R. I. Prælatus non po- test regulariter instituere inquisitionem specialem contra certam personam, nisi præcedat infamia, vel indicia gravia in- famiæ æquivalentia, vel legitima denun- ciatio judicialis, aut querela offensi. Ità vera, & pro conscientijs segura senten- tia Fundata non solum in Jure positivo. c. 19. 21. 24. de accusat. c. 2. eod. in 6. c. 1. §. sanè. de Censib. in 6. sed etiam in Jure naturali, quod dicitur Prælatum non

non debere procedere criminaliter contra certam personam, nisi ex publica notitia, sed talem non habet, nisi persona delicti rea ad illum deferatur per communem famam, aut aliam juridicam insinuationem, ergo. Porro ut quis dicatur de crimine infamatus, debet fama ista oriri à personis gravibus & honestis, non verò levibus, & vilibus, item debet spargi per majorē partem communitatis, in qua inquirendus moratur, & sæpius auribus Prælati insinuari, ut statuitur in *citt. Juribus* Nec audiendus est hic Bordonus dicens infamiam pertinere ad apices Juris, nec attendi apud Rigulares: nam juxta eundem querela criminalis est de substantia judicij etiam Summarij, sed infamiam, vel indicia eī æquivalentia sustinent vicem querelæ, seu Accusationis in judicio Inquisitionis specialis: unde enim aliàs Judex movebitur ad inquirendum specialiter contra certam personam? ergo. Nec obstat *c. 24. de Accus. in fin. ibi: hunc tamen ordinem.* Nam Papa ibi non dicit,

cit, quòd in iudicio Regularium infamia non debeat precedere Inquisitionē specialem, cum Jura passim hanc infamiam præquirant, & communis DD. id ipsum doceat, sed quòd in depositione Prælati Regularis non sit observandus plenarius ordo Juris ibi præscriptus, qui alioquin observari debet in depositione Prælati sæcularis. Quod utique verum est, multi enim Prælati Regular. ad iurum majorum Superiorum sunt amovibiles; si tamen judicialiter amoventur, præcedere debet clamorosa insinuatio, seu infamia, & hæc sufficit locò querelæ; ut verò deponantur Prælati Sæculares, requiritur tanta infamia, quæ sinè gravi scandalo dissimulari, & sinè magno periculo tolerari nequit. *cit. c. 24. V. sed cum de accus.* Abb. Sylv. &c. R. 2. Dantur certi casus, in quibus Judex inquisitionē specialem facere potest contra personam infamiâ non laborantem, modò adsint aliqua indicia & conjecturæ delicti. Hujusmodi sunt crimina excepta, ut hæresis, Simonia, læsæ Majestatis,

tis, perduellio, & alia gravissima. Nā
 ob atrocitatem horum criminum mul-
 ta specialia permittuntur, ut accusatores,
 & testes de Jure inhabiles, imò sola cō-
 fessio Correi sufficit ad inquisitionem
 specialem ex communi DD. R. 3. Si
 inquisitio facienda est ad instantiam pe-
 tentis inquisitionem, Judex non proce-
 det, nisi prius probata sit infamia con-
 tra quam admittitur Reo probatio bonæ
 famiæ, nè ita malevolis detur occasio
 calumniandi innocentes. Glossa in *cit.*
c. 24. de accus. Secus est, si Judex ex
 mero officio procedit, tunc enim infa-
 mia supponitur ei esse nota, & probata.
 R. 4. Antequam Judex specialiter in-
 quirat contra personam certam, certò
 constare debet de corpore delicti, vel
 per inspectionem oculatam, si delictū
 est facti permanentis, ut homicidium,
 effractio aræ &c. vel per conjecturas,
 & indicia sufficientia, si delictum est fa-
 cti transeuntis, ut adulterium, blasphem-
 ia, percussio non relinquens cicatri-
 cem, aut aliud signum &c. R. 5. Præ-

latus Regular. facto inquisitionis processu, omnia ejus capitula tenetur dare Reo citato, ut is se defendere possit, nomina tamen testium, cum id pertineat ad apices Juris, non sunt manifestanda Reo, nè charitas, & tranquillitas Religiosorum turbetur, nisi gravissima causa exigeret manifestationem testium. Ita com. R. 6. Si Reus testimonia contra se allata purgare nequit, condemnatur regulariter ad pœnam ordinariam; si verò plenè convictus non est, non statim absolvitur, nisi præstito juramento purgationis. l. 2. §. 6. 7. C. de jure rei propt. cal. c. 3. de purgat. Can. Cætera ferè omnia servantur, sicut in judicio alio Criminali summarè pertractato.

§. IV.

Proponitur Ordo practicus Judicij Criminalis Summarij.

CONSTAT ex hætenus dictis, quâ viâ, & Prælati, & subditi, securè progrediantur ad Judicia Criminalia; hic exponendus

ponendus erit Ordo practicus comple-
ctens actus substantiales, Processui Cri-
minali præscriptos. Sit itaq; :

Actus I. Querelæ delatæ.

Judicium criminale incipit à quere-
lante, seu accusante, seu ab eo, quod
vicem accusatoris, seu delatoris susti-
net, *c. 1. 9. de accus.* Et quidem 1.
si certum crimen cuius author ignora-
tur, delatum est ad Prælatum Regula-
rem, is ex officio suo instituit inquisi-
tionem generalem, Edictô, vel vivâ
voce præcipiendo subditis, ut certum
delicti authorem manifestent, puta mo-
do licitô & debitô juxta superiùs di-
cta §. 3. 9. 9. n. 4. Jam si ex responsis
subditorum nulla sufficiens notitia de
authore delicti hauriatur, processus in-
terim suspendendus est, donec suffici-
entia indicia innotescant. Si verò per
inquisitionem generalem Prælatus suffi-
cienter informatus est de authore deli-
cti, viam apertam habet ad inquisitio-

D2

nem

nem specialem, observaturus ea, quæ
 mox dicentur. 2. Si reus delicti præ-
 viâ infamiâ, aut indicijs sufficientibus,
 delictôque propinquis, ad Prælatum de-
 latus est, ipsa infamia locum accusatoris
 tenet, & Prælatum monet ad faciendam
 inquisitionem specialem contra perso-
 nam infamatam. 3. Si Reus judiciali
 denunciatione deferatur ad Prælatum,
 is antequam denunciationem suscipiat,
 circumspectè consideret personam de-
 nunciantis, & denunciati cum omnibus
 alijs qualitatibus & circumstantijs, tum
 in continenti denunciantem interroget,
 an nullô odiô, inimicitia, vel aliâ pra-
 vâ passione feratur erga denunciatum?
 an delictum sit notum Communitati, vel
 in ea diffamatum, scandalosum, per tes-
 tes, præsumptiones probabile? an de-
 nunciatus susceperit fraternam corre-
 ctionem, si huic locus erat? vel utrum
 in eo delicto à Superiore correctus, &
 punitus fuerit? an se emendaverit, aut
 monitiones contempserit? Jam si ex
 responsis apparet, delictum personæ de-
 nunci-

nunciata præsertim honestioris, esse occultum, quod parum vel nihil præjudicat Communitati, & propalatio ejus cederet in majus Communitatis detrimentum, Prælati prudenter admonebit denunciantem dicendo, delictum hoc propter plura incommoda vitanda, non judiciali, sed paternâ correctione emendandum esse secundum dicta §. 3. 7. n. 4. Si verò delictum sit notorium, vel diffamatum, vel occultum quidem, sed noxium Communitati, aut tertio, præsertim si pendeat in futurum, Prælati securâ conscientiam disponere se poterit ad inquisitionem specialem. Nè verò præceps, & indiscretus zelus perturbet rectam rationem, consultè faciet Prælati, si denunciati, an in denunciatione persistere velit, certum temporis spatium ad deliberandum præfiniverit, quò elapsò si redux in denunciatione perseveraverit, Prælati dicat se velle intentioni ejus satisfacere, & processum criminalem contra denunciatum intentare.

Actus

Actus II. Querelæ in Acta
inferendæ.

Hic ante omnia Prælatus Secretarium suum, vel alium idoneum verbô, aut scriptô deputabit in Notarium conficiendi Processûs, & quamvis Secretarius seu Notarius apud Regulares absolutè non teneatur jurare, cum nullo Jure caveatur, tamen de consuetudinè jam introducta, ad plenam sinceritatem judicij debet Notarius juramentum præmittere de fideliter exercendo officio suo. Tum secundùm consuetas formulas initium Processûs Actis interitur. Et quidem:

I. Si processus incipit ex mero officio Judicis ad nullius denunciationem & querelam, Notarius præmittit ea, quæ Prælatum moverunt ad faciendam inquisitionem v. g. *IN NOMINE DOMINI, Amen. Cum ad aures R. Patris N. Provincialis pervenerit Patrem N. reum esse delicti perpetrati N. ne hoc maneret impunitum cum*
offen-

offendiculo communitatis, ad inquisitionē specialē procedere statuit, die Mensis, anno.

II. Si processus faciendus est per viam denunciationis judicialis, Prælatus seriò & graviter adhortabitur denunciatores, ut DEUM præ oculis habens, non ex aliqua prava passione, sed zelò justitiæ & Religionis negotium denunciationis aggrediatur. Factâ hâc exhortatione, indicet denunciatori *juramentum de culumniâ* ex præscripto *Cle. 2. de Vsu. Sū.* atque ità denūciator jurabit, quòd finè animo calumniandi, seu injuriandi & vexandi, sed bonâ fide delictum fratris denunciaret, & sincerè absque fraude & dolo omnia aperire, & agere velit, quæ necessaria sunt ad tale judicium. Hoc juramentum cuicumque denunciatori judiciali remitti non debet nec potest, quâcunque consuetudine non obstante *c. 5. de juram. calum.* Cùm in *cit. Clem.* præscribatur pro judicio Summario nè scil. *Angelus tenebrarum, transformet se in Angelum*

gelum lucis. Tum ut denunciatio ritè referri possit in acta, Prælatus interrogabit Denunciatores: 1. Cujus sit nominis? professionis? ætatis? officij? famæ &c. 2. Quæ sit illa persona, quæ denunciat? cujus professionis, gradus, ætatis & officij? an bonæ sit famæ, vel malæ, an processata aliquando fuerit? 3. Quodnam sit delictum ab ea commissum? an in specie sua consummatum, an verò solum attentatum? 4. In quibus circumstantijs commissum sit? puta in quo loco, domo, parte domûs, quo tempore, anno, mense, die, an noctu, an interdiu, qua horâ diei, aut noctis? an clam, vel aliquibus præsentibus? & si crimen est, quod sinè socio patrari nequit, ut fornicatio, interrogabit Prælatus de complice criminis. 5. Ex qua causa, motivo, aut fine, Reus motus sit ad crimen committendum? an injuriâ aliquâ provocatus? an ex subito impetu? an præmeditatè? 6. Cùm denunciator obligetur, non quidem ad probandum per se, sed ad indicandum per

per quæ indicia, aut testes delictum probari possit, tenebitur Prælato talia indicia, & testes indicare, alioquin si hoc nequeat, repellendus est à denunciatione judiciali, utpote denuncians delictum improbable, nisi jam diffamatum esset. 7. Hæc omnia interrogatoria cum responsis Notarius adnotabit, exprimendo, quantum possibile est, eadem prorsus verba denunciatoris, etsi barbara, vel non satis emendata essent: deinde præleget denunciatori singula interrogata, & respōsa, ut si quid perperam respondit, corrigere possit, & simul ut Prælatus advertat, an nihil ex necessarijs omissum sit. Tandem tota denuntiatio Actis inseretur sub hac forma v.g. *Comparuit in præsentia R. P. N. N. Provincialis (vel alterius Delegati) P. N. v. N. & coram eo denunciationem judicialem contra Fratrem, vel Patrem N. proposuit modo, ut sequitur: (Hic scribitur tota denuntiatio, quæ optimè adnotetur cū interrogatis & responsis) Et cum de-*

nunciator nihil ultra dicendū haberet, dimissus est. Acta sunt hæc v.g; Tuleculi in Domo nostra N. & per me Notarium conscripta anno, mense, die, &c.

Actus III. Investigationis de Corpore Delicti.

PRælatuſ acceptâ, & benè consideratâ denunciatione, investigat de corpore delicti, & quidem si *delictum est facti transeuntis*, quod post se nullum relinquit vestigium, sufficit investigare delictum per conjecturas, & indicia, quæ aliquomodo svadeant illud commissum fuisse. Si verò *delictum est facti per manentis*, quod post se aliquod vestigium relinquit, opus est inspectione oculari, per quam constet de corpore delicti. Unde Prælatuſ per se, vel per Delegatum, seu Commissarium oculariter inspiciet, an v.g. homo sit occisus, an vulneratus, an vibices, aut cicatrices, aut alia signa ex percussione relicta habeat? in materia furti, an arca aperta,

ta, effracta, spoliata fuerit? In crimine falsi, an extent literæ, vel sigilla falsificata, an moneta adulterata? &c. factisque necessarijs interrogatorijs ad eos, qui meliorem notitiam delicti habent, concludet hanc investigationem delicti, eamque Actis inleret Notarius sub hac forma v. g. *Postquam R. P. N. Prov. dictam denunciationem maturè considerasset, contulit se ad investigandum corpus delicti in præsentia horum vel illorum, reperitque illud ità se habere, ut sequitur: (hic exprimitur tota investigatio cum suis circumstantijs) & cum aliud non esset investigandum, clausit prædictam investigationem. Acta sunt hæc in tali loco, & per me Notarium præsentem conscripta anno, mense die.*

Actus IV. Citationis Rei ad litem contestandam.

- I. **C**itatio verbalis Rei ad contestationem litis nõ est necessaria in iudicio Sumario *Clgm.*, 2. de *Vju Sũ.* Fieri tamen potest

potest à Prælato citra vitium processûs, idque expediens quandoque erit ad processum abbreviandum. Unde Prælatus Reum diffamatum, vel judicialiter denunciatum, si ità expedire judicaverit, poterit ad se verbaliter per internuntium citare, eique non reprehensivè, aliàs calumniator foret Prælatus, sed simpliciter & planè proponere, quòd apud se diffamatus, vel judicialiter denunciatus, adeoque processui criminali subiciendus sit. Si reus spontè & humiliter sinè ulla jussione Prælati confiteatur delictum, non est ulterius procedendum ad receptionem testium & alias probationes, cum propria confessio sit optima probatio, sed statim ex propria confessione per sententiam definitivam cõdemnari potest, mitius tamè, quæ sētētia in scriptis concipi, & prælegi debet. *cit. Clemens ut supra.*

2. Si Reus ità citatus dicat se nihil scire de tali delicto, Prælatus pro tunc nō potest eum interrogare juridicè, cum supponatur necdum habere semiplenam
 pro-

probationem ; & licet denunciatori detulerit juramentum calumniæ, Reo tamen in criminalibus vel non potest, vel non solet illud deferre, ut melior sententia cum praxi docet. Tum quia generale *juramentum calumniæ* est super credulitate bonæ causæ, Reus autem cum sciat, an commiserit, vel non commiserit delictum, non potest jurare super credulitate delicti; Tum quia in Reis criminaliter delatis periculum est perjuriij; Sufficiet ergo juramentum de veritate dicenda, ut infrà dicetur.

3. Si Reus vehemēter est suspecto de fuga, poterit etiam ante semiplenam probationem citari realiter h. e. per incarcerationē custodiæ causâ. Nb. In hoc tamen Prælatus fit valde circumspectus; Nam si injustè h. e. ante sententiam cōdemnativam, vel antè semiplenam probationem per unum testem, vel dum nulla est rationabilis suspicio fugæ, incarceret Religiosum Reum, incurrit excommunicationem latæ sententiæ ex *can. si quis suadente. 17. q. 4.* ut clarè col-

colligitur ex c. 35. de sent. excom. ubi
 permittuntur Clerici incarcerari sed: *Post-*
quam fuerint de crimine canonicè con-
demnati.

Actus V. Depositionis Testium.

Cum delictum non substat conde-
 mnationi nisi legitimè probetur,
 Prælatus Reo etiam non citato (hæc e-
 ni citatio nõ requiritur in iudicio Sūma-
 rio) procedere debet ad probationē, quæ
 in delictis plerumque fit per testes, aut
 violentas præsumptiones.

Unde I. Si Prælatus ex mero officio
 procedit per inquisitionē specialem con-
 tra Reum diffamatum, Edictō, vel v-
 vâ voce vocat Subditos de familia Re-
 ligioſa ad testimonium deponendum,
 quo casu, sicut Prælatus habet jus & po-
 testatem juridicè interrogandi, ita sub-
 diti habent obligationem in conscientia
 dicendi veritatem. Si verò procedit
 per viam denunciationis judicialis, ad-
 voca-

vocabit testes à denunciatore indicatos
& isti pariter tenentur veritatem dicere,
cùm juridicè interrogentur.

2. Prælatus testem citare potest quo-
cunque modo, vel per se oretenus vo-
cando, aut monendo, vel per internun-
tium ei significando, ut compareat ad te-
stimonium dicendum. Nec opus est hic
decreto formaliter & specificè citatorio,
cùm hoc non sit de substantia iudicij
Summarij, sed pertineat ad solen-
nitates, & apices Juris.

3. Testi comparenti Prælatus indicit
juramentum de veritate dicenda, quod
juramentum coram ipso Prælato tanquã
Iudice præstandum est *c. 17. de testib.*
& attestat. Clem. 2. de V. S. attē-
tã exremoniã accidentali, an juretur ta-
ctis vel propositis Evangelijs, vel tacto
Crucifixô &c. Porrò testis jurare debet
super quinque capitulis, scil. *super totã*
veritate dicenda, super nulla falsitate
intermiscenda, super omni veritate di-
cenda pro utraque parte, super veritate
dicenda siue individualiter interro-
getur,

getur, sive non, denique super eo, quod nec ex aliqua passione, nec pro aliquo pretio testimonium sit dicturus. Abbas in c. 17. de testib. Addit sextum, quod testis secretum luorum dictorum servaturus sit. Hoc autem juramentum de necessitate fieri debet, cum pro judicijs Sumarijs præseribatur in cit. Clem. Nulli enim testi non-jurato credi debet in alterius præjudicium, sive testis sit Religiosus, sive Sacerdos, sive Episcopus, sive Cardinalis, non obstante quacunque consuetudine, item non obstantibus Constitutionibus Religiosorum, quæ in hoc puncto irrationabiles sunt, & correctæ à SS. Canonibus, ut tenet communis DD. sententia ex C. 51. de Testib9 ubi non obstante Minorum, quam Custos allegavit tanquam prohibitoriam talis juramenti Honorius III. rescripsit, quod nullius testimonio, quantumcunque Religiosus existat, nisi juratus deposuerit, in alterius præjudicium debet credi. Nb. Neque hoc juramentum remittere potest quicumque Prælatus Regularis,

ris, imò probabilius nec Princeps etiam Ecclesiasticus saltem in iudicio criminali, cum Apostolus dicat *Hebr. 6. v. 61. Omnis controversiæ eorum finis ad confirmationem, est juramentum.* Licet autem pars adversa remittere possit juramentum testium in causa Civili, præcisè bonum privatum partium concernente *C. 39. de Testibus.* Non tamen illud remittere potest in causis criminalibus bonum publicum concernentibus, uti nec in causis Spiritualibus & periculum animæ continentibus, uti in Matrimonialibus circa valorem intentatis, in Beneficialibus, professione Religiosa, & hujusmodi, cum similes causæ non pendeant à privata partium voluntate. Ex hac doctrina habes 1. Nb. Quod Prælati Regularis non possit procedere contra Reum ex testimonijs non juratis, vel depositis coram non-Judice, ut si deponerentur coram aliquo Sacerdote non habente speciale mandatum ad excipienda testimonia, imò si causa agitetur coram Prælato Provinciali, nec Præla-

tus localis finè speciali mandato testimonia validè excipere potest. *c. 4. de judic. & c. 8. de testib9* nam talia testimonia non sunt juridica, & processus ex illis factus non est legitimus. *Habes 2.* quòd testimonia non-jurata, cùm eis credi non debeat, nec semiplenam probationem faciant, non sufficiant ad incarcerandum Religiosum, imò si Prælatus vi horum testimoniorũ illum incarceraret, non evaderet excõmunicationem Canonis, Si quis &c. cùm injustè illum gravaret.

4. Præstitõ à teste juramentõ Prælatus procedit ad examen testis, & præprimis abstinere debet ab *Interrogatorijs suggestivis*, quibus Judex in speciali suggerit, quid testis respõdere debeat. v. g. An Titius viderit, quòd Cajus occiderit, vel vulneraverit Lucium hâc die, horâ, in tali loco, percutiendo illum gladiõ &c. nam suggestiones istæ, tanquam perniciosissimæ, judiciorum everlivæ, meritò reprobantur ab utroque Jure.

Jure. Unde Judex primum proponet *Interrogatoria Generalia* interrogando testem: Quo nomine vocetur? cujus sit ætatis, & conditionis? quod officium habeat? an sit inimicus Rei? an subornatus. & pecuniâ corruptus? an cum alijs testibus convenerit, vel ab aliquo edoctus fuerit, quid deberet respondere? an sit amicus, vel familiaris denunciantis? &c. Deinde descendit ad *Interrogatoria specialia*, quæ ex ipso facto controverso ejusque circumstantijs delumuntur, & numerantur decem in c. 37. de testib. *Causa, persona, locus, tempus, visus, auditus, scientia, credulitas, fama, certitudo.* Et interrogat testem v.g. An audiverit homicidium fuisse? an interfuerit, vel viderit? quis illud commiserit? quo loco? quo tempore, & horâ? &c. Ad hæc & similia interrogatoria quisque testis seorsim, & secreto coram Judice respondebit singillatim, & vivâ voce: Tum quia *testibus credendum est, non testimonijs* l. 3. §. 3. ff. de testib. seu vocaliter, non scripto

deponentibus; tum quia testis praevidere non potuit omnia interrogatoria Judicis, adeoque non potuit competens in scriptura afferre testimonium. Item responsiones istae debent esse clarae & certae, non obscurae & dubiae, conformes articulo & interrogationi, si quid verò extravagans praeter interrogationem testis responderit, habetur dictum pro non-deposito.

5. Notarius omnia interrogata Judicis, & responsa testis diligenter, & verè ut erant dicta annotabit, finitòque examine juxta receptam praxim, totam seriem examinis testi praeeget, ut, si quid perperam respondit, emendare possit. Tum examen hoc in Acta referet. Sub hac forma: v. g. Citatus P. Titus Religionis nostrae Sacerdos, & in domo N. Concionator &c. comparuit coram A. R. P. Provinciali, & juratum testimonium in causa N. deposuit, ut sequitur: Ad primam interrogationem respondit &c. Quod testimonium sibi praeelectum ratificavit, & impositò sibi silentiò de
 secreto

secreto tenendo dimissus est. Acta sunt hæc in domo nostra, N. & per me Notarium præsentem conscripta annô, mense, die. Hæc quoque omnia in singulorum testium depositionibus servanda erunt.

ACTUS VI. Discussionis Attestationum.

Cùm Prælatus juridicè contra Reum ulterius procedere nequeat, nisi legitimæ probationes id evadeant: ideò maturè discutere debet depositiones testium seu attestaciones, sufficientes ne sint ad Reum juridicè citandum aut condemnandum? Pro discernendo, an probatio sit plena, vel semiplena, servient Regulæ seqq.

I. Duo testes idonei, & simul *contestantes*, qui super eodem facto concorditer deponunt, faciunt plenam probationem, modò sint testes *de scientia* h. e. qui deponunt se factum scire, & causam suæ scientiæ dant ex sensu corporeo,

E₃

quodd

quòd scil. delictum visibile per visum, seu proprijs oculis viderint, & delictū audibile, ut blphemiam, vel calumni- am per auditum seu proprijs auribus perceperint à Reo perpetratum. Ità certa sententia ex c. 37. de testib9 can. 15. testes 3. q. 9. ubi Callistus ait: *Testes per quamcunque scripturam testimonium non proferant, sed presentes de his quæ noverunt, & viderunt, veraciter testimonium dicant.*

2. Testes de credulitate, qui testan- tur se credere rem ità esse, item testes de auditu auditūs seu de auditu ali- eno, per se & regulariter parum vel ni- hil probant præsertim in criminalibus. Ità com. Nam per citt. Jura, testes ut aliquid probent, debent esse testes de scientia deponentes super eò quod no- verunt & viderunt, quales utique non sunt testes de credulitate, vel de audi- tu auditūs, etsi publica fama accedat, quia dictum unius facilè sequitur mul- titudo. c. 12. de purg. Con. Excipe nisi adsint violentæ præsumptiones, & indicia

indicia propinqua crimini, finè quibus testes de credulitate, vel auditu alieno nè quidem indicium faciunt ad torturam.

3. Testes *singulares*, qui super eodem facto uniformiter non deponunt, regulariter plenè non probant. c. 9. §. *quamquam. de Prob.* ubi rejicitur testimonium eorum, qui *in dicto sui testimonij sunt singulares*. Et quidem si testes sunt *singulares singularitate obstativâ*, seu *adversativâ*, aut *contrariâ*, dum unius testimonium cotrariatur testimonio alterius, planè nihil probant, cum testimonium unius evacuetur per contrarium testimonium alterius, nec fit ratio potiùs assentiendi huic, quàm alteri, ut patet in duobus senibus *Daniel. 13.* Unde rejiciendi essent testes, quorum unus diceret, quòd Cajus occiderit Titium in hoc cubiculo, & alter diceret, quòd occiderit in alio cubiculo, vel alio tempore &c. Si testes sunt *singulares singularitate diversificativâ*, qui de ponunt de factis diversis, non
tamen

tamen sibi contrariantibus, neque se adjuvantibus, non probant plenè, cum nullus eorum habeat contestem, regulariter autem quilibet in suo dicto probat semiplenè, ut si unus dicat Titium commisisse fornicationem cum Berta, alter verò adulterium cum Titia, Si tamen tres vel quatuor testes idonei deponant super eodem facto in specie v.g. super fornicatione, & diversi sint solum circa locum, & tempus, plerumque sufficienter probant ad poenam saltem arbitrariam, quia probatò genere, sufficienter probatur species, seu ut loquuntur Philosophi, probatà specie, probatur individuum, cum species sine individuo non existat, nisi falsitas testium aliunde colligatur, sicut in illis Senibus *Daniel. 13.* Denique si testes sint *singularitate administrativâ*, seu *cumulativâ*, ita ut testimonium unius testis de visu adjuvetur per dictum alterius, qui ex auditu percepit delictum, vel vidit aliqua indicia disponentia ad delictum cum eo connexa, regulariter

ter non probant plenè ad pœnam ordinariam, sed plusquam semiplenè ad pœnâ extraordinariâ, seu arbitrariâ, ut si unus testis dicat, quòd viderit Titium furâtem, alter verò dicit, quòd viderit eum euntem ad talem locum cum his instrumentis, vel quòd viderit apud eum copiosam pecuniam &c. Jam si plures testes pro, & contra delictum testentur, regulariter, & cæteris paribus præferenda est potior pars testium concordantium, imò duo affirmativè seu positivè deponentes, præferendi sunt centum alijs negativè deponentibus, qui dicunt se non interfuisse, non recordari &c.

4. Testis sibi ipsi *contrarius*, qui in eodem judicio contraria & inter se pugnantia deponit, nunc affirmando, nunc idem negando, nihil probat, neque sufficit ad incarcerationem vel torturam. Nã nõ est ratio, cur uni potius quàm alteri dicto credatur, nisi testis in contententi prius dictum revocaret, & emendaret.

daret. Sic non valet dictum testis, qui modò dicit, quòd Titius Cajum occiderit, modò id negat, vel quòd occiderit gladio, & deinde dicit, quòd occiderit cultro &c. Contrarietas autem in modo narradi, vel circumstantijs impertinentibus ad principale factum non tollit fidem testis. Testis *varius* qui varia profert, non tamen inter se pugnantia, tunc tantùm probat, si varietas non est circa factum principale, & circumstantias substantiales, alioquin in his varians, in effectu est testis sibi ipsi contrarius atque ità nihil probans. Plura de his vide in DD. ad *tit. de Testibus*.

5. Fama sola, licèt legitimè probetur per duos testes, nec semiplenè probat in criminalibus, quia in his requiruntur probationes luce meridianâ clariores *l. fin. C. de probat.* Unde *testes de fama* finè alijs adminiculis, non sufficiunt ad torturam, minùs ad pœnam. Potest tamen Religioso vehementer diffamato indici purgatio Canonica. *can. 5. Presbyter,*

sbyter. 2. q. 4. Similiter *Testes ultronei*, seu non citati, vel à parte non producti, sed qui ultrò se offerunt ad testificandum, tanquam suspecti rejiciendi sunt.

6. Præsumptiones violentiæ, quæ desumuntur ex indicijs gravissimis & delicto proximis, plenè non probant in criminalibus majoribus, quæ in statu Regulari æquivalent capitalibus, ut si pro delicto infligenda esset pœna triremium, perpetui carceris, ejectionis ex Religione &c. Nam juxta *fin. C. de probat. Res criminalis debet esse instructa apertissimis documentis, vel indicijs ad probationem indubitatis, & luce clarioribus expedita.* Sed præsumptiones etiam violentiæ regulariter non faciunt rem criminalem apertissimam, imò ab exemplis constat ejusmodi præsumptiones falsas fuisse, ergo. At in criminalibus minoribus præsumptiones violentiæ, seu gravissimæ plerumque faciunt plenam probationem. *c. 2. & 12. 13. de præsumt.*

Ex

Ex his, & similibus perpenfis videbit Prælatus, quanta probatio contra Reum allata fit.

Actus VII. Citationis Rei ad sui defensionem, & Confessionem.

Citatio hæc non tantùm de Jure positivo, sed etiam de Jure naturali est adeò necessaria etiam in delicto notorio, ut sinè illa processus fit nullus. Nam Nullus inauditus condemnari debet. Ut autem ritè fiat, observanda sunt seq.

I. Si Prælatus ex inspectis testimonijs, vel alijs probationibus videt adesse plenam probationem per duos testes de scientia, vel per unum testem idoneum semiplenè probantem, vel per unum indicium violentum, quod saltè semiplenè probet, salvâ conscientia potest citare Reum verbaliter, & si opus fit, etiam realiter per incarcerationem, cum etiam semiplena probatio sufficiat ad tortu-

torturandum, ergo multò magis ad incarcerationem custodiae causâ. E' contra si nec semiplena probatio adsit, Prælati injustè & invalidè citat Reum, cum non procedat ut Judex, imò si Religiosum incarceret utpote violentus aggressor Clerici, indubitatè incurrit excommunicationē Canonis. *si quis. &c.*

2. Reo ob justam causam incarcerationis custodiae causâ (finè tali autem causa non est incarcerationis) Prælati cōfert se ad visitandam ejus cellam, seu locum habitationis si exposcat delictū facti permanentis ut furtum, homicidium &c. an scil. in tali loco reperiantur aliqua instrumenta, reliquiæ, aut alia indicia delicti, quæ omnia per Notarium adnotabuntur.

3. Prælati Reum ex carcere citat ad suum tribunal, eumque coram se præsentè præmonet, quod ex depositionibus testium jus & potestatem habeat illum juridicè, & servatò Juris ordine interrogandi, & consequenter Reus habeat in conscientia obligationem respondendi, ac

veritatem fatendi. Tunc autem censetur Prælatus interrogare juridicè, seu servatò Juris ordine, dum contra Reum adest saltèm semiplena probatio per unum testem omni exceptione majorem seu cui nulla exceptio opponi potest, qui de scientiâ & visu deposuit contra Reum. An verò Prælatus ad hoc, ut Reus sciat se interrogari Juridicè, teneatur eidem Reo dare copiam processûs, vel prælegere depositiones testium, an verò sufficiat in genere dicere delictum sufficienter esse probatum ad effectum interrogandi & respondendi, variant DD. Hoc posterius affirmant Clar. Bord. & alij, quia pro Judice stat præsumptio, quòd Reum non decipiat. Illud autem prius requirunt Sanch. Lugo, Diana, & alij, quorum sententia humanior est, juxta quam Prælatus tacito nomine denunciatoris, & testium, curabit Reo prælegi depositiones, seu testimonia, ut Reus non pratexat causam ignorantia, quòd scilicet nesciat, an juridicè sit interrogandus?

4. Prælatus priusquam Reum interroget, indicet ei juramentum de veritate dicenda, ut præscribitur in *Clem. 2. de V. S.* & hoc jurametū tenetur præstare Reus, nisi justam causam haberet recusandi talem Prælatum, & coram eo respondendi. Tum Prælatus, ab interrogatorijs suggestivis, incipit proponere interrogatoria generalia, & gradatim descendit ad specialia, sicut in examine Testium, non plura simul, aut diverſa, sed singula clarè, & distinctè formando. Jam si Reus fateatur delictum, non est torturandus, neque in illo casu, quo adest plena probatio, licet Reus persistat in negativa. Nam cessat finis torturæ, seu quæstionis severæ, scil. causa eliciendæ veritatis, cum ex confessione Rei, vel ex plena probatione veritas habeatur sufficiens ad condemnationem. Si verò adest tantum semiplena probatio, & Reus persistit in negando, vel respondet indirectè, mancè, & confuse, Judex serò, non tamen reprehensivè illum adhortabitur,

bitur, ut consulendo conscientiae suae veritatem sincerè fateatur, & si nulla sit spes eliciendae veritatis, differet Reum ad secundum, vel etiam tertium examen dando illi spatium sufficiens ad deliberandum de confessione facienda: tandem si in ultimo examine Reus non fateatur, Prælatus indicet ei quaestionem, seu torturam, cum sinè illâ nec ipsum condemnare possit, nec absolvere, ne delictum semiplenè probatum maneat impunitum Interim:

5. Prælatus Reo confessô, vel negante quidem at plenè convictô per duos testes, quibus casibus non est locus torturæ, tradit copiam processûs offensivi, ut se defendere possit contra imminens gravamen per sententiam inferendum, aut saltèm ad mitigandam pœnam. Similiter Reo nec confessô, nec plenè cõ-
 victô Prælatus tradere debet copiam processûs, ut & iste contra imminens torturæ gravamen se defendere valeat, alioquin Reus indefensus injustè condemnaretur, aut torturæ subijceretur. Por-
 rò

rò copia processûs offensivi danda est Reo, sive illam petat sive non, neque Reus regulariter renunciare potest, nisi forsan in delictis notorijs, in quibus certum est Reo nullam competere defensionem. Item, si per se insufficientis est, dandus est illi alter Religiosus criminalium judiciorum peritus per modum Advocati aut Procuratoris, & si talis in Domo haberi nequit, constituendus est illi Laicus Advocatus Jurium peritus, nè Reus defectu scientiæ indefensus maneat. Cæterum ut aliàs dixi, in copia processûs non sunt exprimenda nomina Denunciatoris, & testium, nisi gravissima causa agitaretur, tunc enim justitia dictaret etiam denunciatoris & testium nomina exprimi debere, cùm id necessarium foret ad justam Rei defensionem.

Actus VIII. Defensionis

Rei

Defensiones Rei, sunt exceptiones legitimæ per quas excluditur actio

F

Criminalis,

Crimnalis, vel notabiliter minuitur, nè procedat ad pœnam ordinariam, cuiusmodi defensiones seu exceptiones possunt plures allegari, quia per *regulam. 20. in 6. Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur.*

Unde I. Reus Regularis defendere se potest excipiendo, & reculando Prælatum ut suspectum, sub juramento allegando causam reculationis, quæ in criminalibus ferè unica est,, scil. inimicitia capitalis, aut saltèm valdè gravis, quæ legitimè probari debet coram majori Superiore, vel Arbitris ad hoc specialiter electis *can. 15. quod suspecti. 3. q. 5. & c. 41. de appell.* alioquin si reculans in probatione defecerit, condignè puniendus est. Ceteræ causæ reculationū, ut familiaritas vel consanguinitas, vel similis conjunctio cum parte adversa, uti etiam quòd Judex sit de altera factione, rarò in criminalibus, frequentius verò in causis Civilibus Regularium locum habent. Potest autem ex justa causa reculari non tantùm Prælatus localis, sed

sed etiam Provincialis, imò & Generalis, cum & isti homines sint suis passionibus subjecti. In dubio an causa recusationis sit sufficiens, multi stant pro Prælato recusato, alij pro recusante Reo, cuius partes videntur favorabiliores.

2. Reus defendi potest ex pluribus capitibus: 1. Ex capite innocentia, ut si per testes probet, eò tempore, quò dicitur factum delictum, se non fuisse in tali loco. 2. Excipiendo contra dicta testium, quòd non sint jurata, clara, conformia &c. vel quòd testes causam suæ scientiæ non assignaverint. 3. Excipiendo contra formam processûs, quòd in eo aliquid substantiale omissum fuerit. 4. Excipiendo ex causa præscriptionis, quòd delicto jam sit præscriptum. 5. Ad mitigandam pœnam allegari potest defectus sufficientis deliberationis, quam impedivit aliqua vehemens passio, ut furor, ira, amor, ætas tenera, aut alia causa, ut provocatio, ebrietas, necessitas defensionis, & hujusmodi.

3. Postquam Reus cum Advocato suo

causam defensionis suæ formavit, præsentat eam Judici, & si necesse est, petit repetitionem testium, ut de novo examinentur super articulis à Reo formatis, vel producit pro se testes, qui evacuent testimonia priorum testium pro delicto deponentium. Prælatus autem nè videatur negare defensionem Reo, tenetur petitioni ejus deferre, sed confrontationem cum testibus non admittet, quia confrontatio apud Viros Religiosos valdè turpis est, dedecens statum Religiosum, & post se plurima scandala, ac incommoda, ut diffidia inter fratres, injurias, appetitum vindictæ &c. trahens.

4. Quæ hætenus dicta sunt circa citationem, & defensionem Rei, omnia per Notarium præsentem annotabuntur in Actis, tum ad faciliorem probationem, tum etiam ad valorem processûs.

(85) (86)
Actus IX. Quæstionis,
seu Torturæ Rei.

VIllo processu offensivô, & defensivô,
si Reus efficaciter non diluit pro-
bationes contra se allatas, Prælatus in
casu, quo locus est quæstioni, procedit
ad torquendum Reum, ut veritatem,
& plenam probationem per tormenta
eliciat. Hinc

Religiosi etiam Sacerdotes, vel Su-
periores licitè subjiciuntur torturæ, cum
nullo privilegio eximantur, imò de ho-
diernis moribus, teste Farin. & alijs Cri-
minalistis, nec Episcopi, aut Cardinales
immunes sunt à tortura. Et quamvis
olim de Jure antiquo Clerici & Religi-
osi non potuerint torqueri à Laicis, ho-
die tamen ex mandato Prælati Ecclesi-
astici possunt & debent torqueri à La-
icis, sicut & incarcerari, aut alijs cor-
porabilibus pœnis castigari citra ullam
excommunicationem Canonis *c. 35. de
sent. excom.* Tum quia non reperitur
facilè aliquis Clericus aut Religiosus,

qui tam crudele officium exercere velit; tum quia Religiosi sunt imperiti hujus artis, nescientes debite membra alligare, & cum moderamine tormenta applicare, adeoque vocandi sunt Carnifices, & alij Laici habentes peritiam torturæ, prout hoc observat universalissima consuetudo Italiæ, teste Bordon. Guazin. Barbos. & alijs conformiter *cit.* c. 25. quo corrigitur c. 42. de *sent. excõ.*

2. Ut Religiosus nec plenè convictus, nec confessus subjici possit quæstioni, seu torturæ, requiritur semiplena probatio, & aliquid ultrà v. g. unus testis omni exceptione major, & aliquod indicium grave, seu adminiculum, ut confessio Rei extra judicium, publica infamia, vel infamia cum fuga, vel confessio à socijs criminis &c. Nam licet ad torquendos Laicos sufficiat sola semiplena probatio, tamen ob reverentiam Statûs Clericalis & Religiosi, vi cujus præsumitur innocentia, & integritas vitæ, merito potior pars DD. plus requirit ad torquendum Clericum, & Religiosum, quàm

18)(87)(80

quàm Laicum. Porro tortura non adhibetur nisi in delictis gravioribus, quibus statuta est pœna corporalis gravior, quàm ipsa sit tortura, uti in foro Ecclesiastico pœna degradationis, perpetui carceris, triremium &c. Mitior autem debet esse tortura pro Clericis, & Religiosis, quàm pro Laicis, nè si modus excedatur, incurratur excommunicatio Canonis, & licèt Laicus bis terqueri possit dum non variat, seu cum semper negat, ter verò, & non ultrà, si variet, modò confitendo, Religiosus tamen non debet, nisi semel torqueri ut docent Rodriq. Ant. à Spir S. & alij, nisi super venirent indicia prioribus longè graviora.

3. Positis requisitis sufficientibus ad torturam, Prælatus non se solò, sed cum consilio Virorum gravium conficere debet Decretum torturæ, sicut id ipsum Judex Laicus solet observare. Nam in re tam gravi, & inemendabili non debet suæ tantum, sed & aliorum Prudentiæ inniti, nè forte ex alio defectu contingat ipsum errare, & injustè decernere torturam.

4. Confectô decretô torturæ Prælatus iterum interrogat Reum, an veritatem fateri velit? & si in negativa persistat, jubet eum duci ad locum tormentorum, ubi constitutum rursus interrogat, & fateri nolentem præcipit torturæ subijci non ultrâ horam, intra ipsam autem torturam non sæpius, vel asperè, sed bis vel ter modestè interroget illum, an paratus sit veritatem dicere? si negando totam torturam fortiter sustineat, reducendus est ad suum locum, nec ultrâ damnandus ad repetendâ torturam, nisi graviora indicia supervenirent. Si verò intra torturam fateatur delictum, non valet confessio, nisi à Reo post tres, vel duos dies extra locum tormentorum seu ut loquuntur Criminalistæ, ad bancum Juris ratificetur. Quodsi Religiosus neget, quod in tormentis confessus est, prudens Prælatus, consideratis considerandis, arbitrabitur, an denuò torturæ subijciendus sit.

5. Tandem Prælatus, post torturam unam cum negatione, vel post repetitâ
cum

cū confessione intra tormenta, & negatione extra illa, procedit ad Rei absolutionem. An verò Reus in tali casu sit absolutè, & simpliciter absolvendus, dubitant DD. & quidem Clarus, Farinac. & alij asserunt absolvendum esse tantum limitatè, & sub conditione, nisi nova, & vehementiora indicia superveniant. Gomez verò & alij docent Reum, qui fortiter torturam sustinuit, simpliciter esse absolvendum, ità ut Judex non possit relinquere causam indecisam. Prior sententia accommodatur Reis Laicis, qui in atrocissimis delictis, licèt plenè convicti sint, non tamen confessi, trahuntur ad torturam, eaque toleratâ non solent simpliciter absolvi, sed vel conditionatè, vel condemnantur ad pœnam arbitrariam. Posterior sententia accommodanda est Clericis & Religiosis præsertim in illo casu, quo tracti sunt ad torturam ob sola indicia, & temiplenam probationem, quia talia indicia, & dicta unius sufficienter purgata sunt per tormenta, adeoque Reus simpliciter absol-

solvendus est. Ceterum Reus, etsi in progressu examinis falsa protulerit, nequit propterea tanquam perjurus in foro externo puniri, nec ob torturam fit infamis infamiâ Juris, aut facti. Clar. & alij, Hæc omnia gesta ante, in, & post torturam Notarius diligenter, & sincerè in Acta referet. Nec pluribus de hac materia amplissima dissero, cum in nostris partibus vix unquam deveniatur ad torturam Clericorum & Religiosorum.

Actus X. Sententiæ à Judice ferendæ.

PRælatus absolutô processu offensivô, & defensivô, non tenetur præmittere *conclusionem in causa*, interrogando partes, an ulterioribus renuncient., cum Conclusio ista spectet ad apices Juris *Clem. 2. de V. S.* sed etiam accingere se potest ad ferendam sententiam, observando sequentia :

- I. Sententia non potest validè ferri, nisi

nisi formatō & præmissō processū saltem summario, & etiam in delictis notorijs. Itā omnes. Nam Prælatus debet sententiam ferre ut Judex, seu ex notitia publica, sine processu autem nō habet notitiam publicam, quæ hauritur ex allegatis & probatis. Unde necesse est, ut prius vocaverit Reum ad sui defensionem, sicut suprā dictum, cū etiam in notorijs locus esse possit defensionem, ut si quis notoriè occidit, forsā potest se defendere, quia eō tempore furiosus fuit, vel occidit ad tutelam sui corporis. Et sic intelligendum est *C. 21. de Jure rej*, quōd: *In notorijs non sit ordo judicarius observandus, puta plenarius, licet summarius de Jure naturali debeat, nē præpostere sententia feratur, Reo inauditō.*

2. Prælatus maturè discussō processu, si Reus per duos testes idoneos, seu omni exceptione majores convictus est, licet non sit confessus, procedit ad conficiendum in scriptis decretum sententiz

tia condemnatoria exprimendo in illa poenam delicto statutam secundum Regulas & Constitutiones suae Religionis, vel his deficientibus secundum Jus commune, vel si nullò Jure poena sit taxata, infligit poenam arbitrariam delicto proportionatam. Plerumque autem Prælati, præsertim si potestatem habeat ex justa causa dispensandi in Constitutionibus, sicut apud nos, mitigare solet poenam ijs, qui delictum spontè confessi sunt, & humiliter se subjecerunt correctioni cum notabili proposito emendationis, vel qui primâ vice ex fragilitate & vehementi passione deliquerunt. E contra rigor Juris observandus, imò quandoque exasperandus est contra eos, qui deliberatè, pertinaciter, frequenter, vel cum relapsu aut recidiva post punitio- nem graviter peccaverunt.

3. Confectâ sententiâ Prælati citat Reum ad illam audiendam, (nisi forsitan gravissima causa suaderet sententiam in carcere prælegendam) eoque præsentem idem Prælati sedens vel stans, per se
de

de Jure communi, vel per Notarium
 de consuetudine, totam sententiam præ-
 legit prius exprimendo delictum, vel
 delicta, deinde subdendo pœnam, an-
 num, diem. Non refert autem, an sen-
 tentia à Prælato feratur de die, vel de
 nocte, an die juridico, seu non feriatô,
 an verò feriatô, licet ob reverentiam diei
 festi convenientiùs non esset ferenda,
 nisi die feriatô: Item an sententia
 constet certis formulis v.g. in principio:
In nomine Christi, vel Domini amen.
 & in fine: *lecta & publicata &c.* Nam
 hæc omnia sunt de apicibus Juris, adeo-
 que non stringunt Judices Regulares.
 Debet autem Prælatus Regularis vel No-
 tarius, vel uterque subscribere senten-
 tiam, non quidem ad ejus substantiam,
 quia etiam sine tali subscriptione vale-
 ret, sed ad faciliorem probationem, cu-
 jus causâ etiam sigillum Prælati solet ap-
 poni. Quodsi delicto annexa est Cen-
 sura excommunicationis, vel alia, abso-
 lutio ab illa, cum debeat esse judicialis,
 exprimi debet in sententia ante conde-
 mnatio-

mnationem, uti & dispensatio in irregularitate, si quam Reus incurrit. Formula sententiæ pro casu, quo Religiosus profugit animo vagandi, & in fuga temere habitum dimisit, & Sacrum fecit, potest esse hæc brevissima:

In nomine Domini Amen.

Nos NN. Religionis N. per Provinciam N. Provincialis, Diligenter perpensò processu offensivò, & defensivò in causa N. Religionis nostræ Sacerdotis, qui tanquam fugitivus vagatus est per mensem, in fuga vestitum Religionis dimisit, & assumptò seculari, ter Missam fecit (hic addi potest, non tamen necessario debet causa movens ad condemnationem v.g. quæ omnia, vel quia hæc omnia delicta juridice de illo probata erant; vel ipse, legitime interrogatus, confessus est) imprimis absolvimus illum a vinculo excommunicationis quàm incurrit propter temerariam dimissionem habitus Religiosi, & dispensamus cum illo in irregularitate, quam contraxit violando

do

de Censuram, seu in Excommunicati-
one faciendo Missam; deinde conde-
mnamus eum ad pœnam (hic exprimi-
tur certa pœna à Religione taxata)
Actum in Domo Nostra N. anno Do-
mini, die mensis.

V. G. Titius Provincialis &c.
Lata, lecta, & publicata fuit hæc sen-
tentia præsentate dicto Reo in loco v. g.
in Residentia seu Camera residentie
Provincialis.

Lucius Secretarius seu
Notarius de mandato.

Fusiores formulas recensent Scriptores
Regulares Bordonus in *Praxi Crim. c.*
100. Ant. à Spir. S. &c. Sed hæc, qui-
buscunque verbis fieri possunt, dummo-
do substantialia exprimantur, sicut in
sententia condemnatoria debet expri-
mi delictum, condemnatio, & pœna,
& si opus est, absolutio à Centuris, vel
dispensatio in irregularitate. Si verò
sententia est absolutoria, exprimi de-
bet delictum, & absolutio, causa au-
tem, seu motivum condemnandi, aut
absol-

absolvendi utiliter quidem exprimitur, non tamen necessario, cum tacite insit, neque ullo Jure præsertim in Judicio Summario exprimi præcipiatur.

Actus XI. Apellationis à Sententia.

SI Reus aquiescit sententiæ latæ, danda est executioni, & pœna à Reo sustinenda. Si verò sententiâ injustè gravat Reum, & is ad majorem Judicem appellat, Judex deferre debet appellationi, circa quam seqq. notanda erunt:

1. Regulares in causa correctionis, & disciplinæ Religiosæ non possunt appellare, dum scil. Superior secundum statuta mortificationes, & alias Pœnitentiâs injungit, non potestate judiciali, sed paternâ, aut Dominicâ idque ad conservandam disciplinam Regularem. Itâ c. 3. de apell. ubi ratio præmittitur: *Quia remedium apellationis non ideò est inventum, ut alicui à Religionis & ordinis observantia exorbitanti, debeat*

debeat in sua nequitia patrociniū exhibere. Sic præter alia Jura graviter & omnino appellationes istas prohibet Trid. S. 13. C. 1. S. 24. C. 10. de Rejor. adeoque non obstante quacunque appellatione, Prælatus ad correctionis regularis executionem procedere potest, & debet, ut si subditus non comparet in communibus exercitijs Spiritualibus, si officium suum non exequitur &c. & Prælatus ei injungit pœnam à Religione taxatam: Tunc enim subditus eam exequi tenetur, non obstante quacunque appellatione, utpote irrationali, cum iniquitatis redarguat Regulam, aut SS. Canones. Excipe, nisi Superior in corrigendo excedat modum à Regula, vel SS. Canonibus præscriptū, tunc enim ab eo ut injustè gravante licitè appellatur, ut si pro pœna unius jejuniij, infligeret pœnam ducrum, vel trium jejuniorum Trid. cit. S. 13. C. 1. de Reform. in hac autē appellatione exprimi debet quod Superior in corrigendo modum excefferit, ut Judex appellationis

tionis cognoscat appellatum esse in casu permisso. Cæterum Prælati est discernere pœnas à Regula statutas, saltem ex subjecta materia, quæ scilicet pœnæ infligendæ sint ex potestate paterna, aut Dominica, & quæ ex potestate Judiciali, nè forsan per imprudentiam, aut indiscretum zelum, tanquam Pater infligat pœnas, quas infligere non potest, nisi ut Judex.

2. Subditus Regularis à sententia judiciali Prælati appellare non potest, nisi in gravamine notorio, & manifestè injusto, neque sufficit gravamen dubium. Ità com. Scriptores Regular. Nam si Prælati puniant delinquentes secundum suam Regulam, tam Jus commune c. 3. & 26. de *Abell.* quàm variæ Constitutiones Pontificiæ Regularibus concessæ, prohibent omnem appellationem, utpote frivolam, cum Regula, & Jus præscribens pœnas non gravet, ergo. Tunc autem censetur esse gravamen notorium, dum Prælatus delicto infligit graviolem pœnam, quàm sit à Regula taxata,

taxata, v.g. carcerē quadrimestrē, locò trimestris, vel si infligat abstinentiam bi-
 duanam à cibo, & potu, quia hæc pœna ir-
 rationabilis est, & moraliter impossibilis,
 puta per duos dies pane & aquâ carere,
 cùm etiam per unum diem carere panē
 & aquâ, sit pœna satis crudelis Quia ve-
 rò Prælati Regular. quibꝯ cordi est justitia,
 & paterna charitas, non facillè excedunt in
 pœnis, ideo vix unquam locus erit appel-
 lationi ab eorum sentijs, siue definitivis,
 siue interlocutorijs, nisi interlocutoria
 contineret gravamen notorium per defi-
 nitivam irreparabile, sicut de carcere dici-
 tur declarâsse S. Congr. si scil. aliquis per
 interlocutoriam esset incarcerandus in
 casu, quo Regula carcerem non præscri-
 bit, vel non adest causâ de Jure suffici-
 ens ad incarcerationem.

3. Forma in Appellationibus Regular.
 consistit in seq. 1. Reus de Jure com-
 muni intra decem dies appellare debet,
 quibus elapsis expirât fatalia appellatio-
 nis interponendæ, & sententia transit
 in rem judicatam. Quia verò per *Clem.*

2. de V. S. appellationes dilatoria non
 sunt observanda in iudicio Summario,
 poterit Prælatus terminū istum restrin-
 gere ad duos vel tres dies, hi enim suf-
 ficiunt homini Religioso ad deliberan-
 dum an appellare velit, nisi causa gra-
 vissima aliud exigeret. 2. Reus volens
 appellare, exprimere debet causam le-
 gitimam saltē in genere v. g. *Appello,*
quia Prælatus excessit modum in me
puniēto. alioquī sinē tali causa Prælatus
 non deferret appellationi, utpote frivo-
 læ, & frustratoria. 3. Petuntur Apo-
 stoli, seu literæ reverentiales ad mayo-
 rem Judicem, & quidem gradatim à
 Prælato locali ad Provincialem, ab hoc
 ad Generalem, tum ad Protectorem, S.
 Congregationem, & tandem ad Papam.
 Ità decrevit S. Congr. teste Lezana, &
 aljs. Et licet ad Papam immediatē ap-
 pellari possit, in cæteris tamen servan-
 dus est ordo præscriptus utpote confor-
 mis Juri. Si Legati à latere, aut Nun-
 tij Apostolici habent specialem audiendi
 causas Regulariū facultatē, potest quidē ad
 illos

illos appellari, sed non immediatè, benè
 verò servatò ordine, ut primùm à Gene-
 rali ad eos appelletur, nisi forsan & hanc
 potestatem haberent, ut immediatè ad
 eos appellari possit, quo sensu vera est
 sententia Donati concedentis hanc im-
 mediatam appellationem. Appellare au-
 tem ad Tribunalia Sæcularia prohibe-
 tur Regularibus sub excommunicatione
 Papæ reservata, ut ex varijs Bullis Pon-
 tificum refert Peyrin. 4. Tandem Præ-
 latus tanquam Judex à quo determinat
 appellanti tempus sufficiens, intra quod
 Apostoli præsententur Judici *ad quem*,
 atque ità appellatio introducatur, con-
 gruò tempore finienda, scil. intra an-
 num, quod tamen tempus est hodie fe-
 rè arbitrarium. 5. Regulariter loquen-
 do Religiosus non potest appellare rea-
 liter, puta exeundo de claustrò, & re-
 currendo ad majorem Superiorem, sed
 ità profugus tanquam desertor sui in-
 stituti puniendus est. Trid. S. 25. c.
 4. de Regular. quod maximè proce-
 dit, si jam gravamen est illatum & to-
 leratum-

leratum, quia tunc contra Superiorem, qui gravavit, suppetunt ordinaria remedia Juris, At si gravamen est injustum supra modum, primò inferendum, quod aliter evitari nequit, nisi per recursum ad Superiorem, excommuni sententia, recursus iste est permissus, cùm Jus naturale concedat cuilibet injustum gravamen quòquò modò declinare, utproinde de hoc casu nò procedat Tridentinum. Et hæc de Ordine Actuum judicialium in Processu Criminali Summario, quò utinam in Religiosis Familijs nunquam opus sit.

§. V.

De Pœna Ejectionis ex Religione.

IN ejectione Religiosorum ex Ordine servandum est Decretum S: Congregnis Concilij autoritate Urbani VIII. editum, incip. *S. Congregatio Cardd. die 21. Sept. 1624.* cum moderamine Innocenij XII. Const. 113. incip *Instantib9*

rib9 Procuratoribus die 24. Julij 1694.
 Quamvis autem multi Scriptores dicant
 Decreta ista in certis Provincijs non es-
 se usu recepta, uti nec decreta Clem.
 VIII. & Urbani VIII. de Reformatione
 Regular. quod ego hic non disputo, ta-
 men in Religione nostra, uti & in hac
 Provincia, Decreta ista ut præscribitur,
 annuatim apud nos leguntur, & obser-
 vari jubentur. Hic non omnia, sed præ-
 cipua dubia circa ejectionem resollen-
 tur.

I. Nullus Religiosus Professus ejici
 potest, nisi ob solam causam incorrigi-
 bilitatis, quæ de Jure communi consi-
 stit in hoc, quòd Religiosus grave de-
 lictum committens post trinam admo-
 nitionem, & correctionem Superiorum
 se non emendedet. Ità com. DD. ex
c. 10. de judic. c. fin. de statu Monach.
 Unde per *cit. Decr.* revocata sunt pri-
 vilegia Regular. concedentia ejectionē
 ob unum gravius delictum, ut homici-
 dium, furtum, apostasiam à Religione
 &c. sed ad minus requiritur ut delictū
 ter

fit commissum, & semper correctum cū
 monitione Rei. Parum autem refert,
 an Religiosus relapsus sit in idem deli-
 ctum, an verò in aliud grave, aut gra-
 vius, genere, aut specie diversum. arg.
c. 35 de sent. excom. ibi: ad similia,
vel peiora. Insuper S. Bonav. q. 14.
super Regular S. Francisci, & cum eo
 Rodriq. Sanch. Reiff. & alij requirunt,
 ut delicta ista sint publica non solum in-
 ter Fratres, sed etiam inter sæculares,
 ità ut delinquens sinè infamix nota nō
 possit in ordine retineri. Sed quia præ-
 sumptio justitiæ stat pro Judice Regu-
 lari ejiciente, alij Doctores hanc publi-
 citatis conditionem non requirunt,
 cū id nullo Jure statuatur.

2. De Jure speciali *Decreti §. ad hæc.*
 ad incotrigibilitatem requiritur, ut Re-
 ligiosus unius anni spatio in jejuniis, &
penitentia probetur in carceribus, &
 si non resipuerit, tandem ejici possit.
 Hæc dispositio limitata est per Innoc.
 XII. *cir. Const. §. 2.* ubi annus incar-
 cerationis reducitur ad sex menses con-
 tinuos,

tinuos, & hoc Jus novum hodie observandum est. Porrò cùm Pontifices generaliter dicant incarcerationum mortificari debere in jejunio, & pœnitentijs, arbitrio Superioris relinquatur determinare jejunia, & alias mortificationes, ut cilicia, disciplinas, humicubationes &c. Et quia in Religione nostra bis intra septimanam servatur jejunium ab omnibus, incarcerationato superaddi potest tertium, etiam quandoque in pane, & aqua, licet Decreto Pontificio satisfieret per jejunium Ecclesiasticum saltèm bis in hebdomade toleratum.

3. Judices in causis Regulariũ incorrigibilium ad effectum ejectionis ex *cit.*
Decr: §. elapsò sunt Generalis, & sex Patres graviores eligendi in singulis Capitulis Generalibus, at de Jure novo ex *cit. Const. Innocetiana §. 3.* potestas ista extenditur ad Provinciale, & sex graves Patres à Capitulo Provinciali electos, & à Generali confirmatos, qui incorrigibiles suæ Provinciæ ejicere possint accedente approbatione Generalis.
 Notant

Notant autem hic DD. quòd qualitas *gravitatis* in dictis Patribus requisita, non intelligatur de Patribus in Religione Senioribus, sed potiùs de illis, sive Seniores, sive juniores sint, qui præstant scientiâ Canonicâ & juridicâ circa processus Criminales, cùm causa ejectionis, utpote gravissima, magnam exigat cautelam, nè ullus defectus in processu committatur. Porrò sex isti Patres eligendi sunt capitulariter, seu à Capitulo etiam vivâ voce, cùm in hac electione non sit necessariò servanda forma *C. 42. de Elect. & Trid. S. 25. c. 6. de Regular.* quæ pro electione ad Superioratū præscribitur.

4. Sex dicti Patres in judicio ejectionis habent votum decisivum, seu jurisdictionem communiter cùm Generali, vel Provinciali, ut nec illi finè isto, nec finè illis procedere possit. Nam hæc forma præscribitur in *cit. Decret. Urbani VIII. & Const. Innocentij XII. & utrobique copulativa ponitur: de consilio, & assensu*, adeoque si septem isti
Judices

Judices discordant, prævalebit major pars. Jam si aliquis horum sex Patrū moriatur, Generalis, vel Provincialis nō potest in locum ejus alium substituere, ut respondit S. Congr. sed recurri debet ad eandem S. Congr. Quia verò recursus iste quandoque est difficilis, suadent Scriptores Regular. ut in Capitulo eligantur etiam duo substituti, qui vices defunctorum supplere possint; vel ut Capitulum Generale Patri Generali, & Provinciale P. Provinciali deleget facultatem eligendi alios in locum defunctorum. Hoc posterius non audeo approbare, cū notabiliter immutet dispositionem Pontificiam circa electionem horum Conjudicum à Capitulo faciendam.

5. Praxis hujus judicij consistit in seq.
 1. Constare debet, quòd Religiosus binis vicibus deliquerit, & bis correctus ac monitus fuerit cum, vel sinè processu, jam circa tertium delictum necessario faciendus est processus. 2. Plenè probatō delictō, Reōque auditō, Generalis,

ralis pronunciat sententiam interlocuto-
 riam (definitivam enim non potest ad-
 huc pronunciare, cum stante Jure novo
 non constet de incorrigibilitate ante se-
 mestrem carcerem) quod Reus conjici-
 endus sit in carcerem ad effectum pro-
 bandæ incorrigibilitatis. Reo constitu-
 to in carcere, Custos carceris diligenter
 observat, an jejunia, & poenitentias sibi
 à Superiore determinatas adimpleat.
 Imò expedit, ut Superior quandoque ad
 incarceratum mittat graves Viros, ut ex-
 plorent inclinationem illius. Et quidem
 si incarceratus indignè ferat jejunia, &
 alias poenitentias, prorumpendo in ver-
 ba maledica, iræ, & impatientiæ signifi-
 cativa, & multò magis si finitò carceris
 terminò ipse confiteatur se esse incorri-
 gibilem, tunc ex his, vel propriâ con-
 fessione habendus est pro incorrigibili.
 Si verò patienter, & humiliter carcerem
 cum poenis sustineat, interim præsumitur
 emendatus, quæ præsumptio cessat, si li-
 bertati restitutus rursus in grave deli-
 ctum cadat, quia tunc apparret emenda-
 tionem

tionem non fuisse seriam, sed simulatā, adeoque sinè iteratò carcere habendus est pro incorrigibili, ex com. DD. quia Pontifices duplicem incarcerationē non præscribunt, cū delictum post toleratos carceres commissum relativè ad priora, sufficiens sit ad indicandā incorrigibilitatē, & cōsequēt. ad pœnā ejectionis. 4 Elapsō semestris carceris terminō, si Reus inveniatur incorrigibilis, processus plenè perficitur cū declaratione incorrigibilitatis, & infligendæ ejectionis. 5. Interim citatur Reus, ut se defendat, & respondeat, an justam causam habeat, ob quam non debeat declarari incorrigibilis, & condemnari ad ejectionem. 6. Tandem si nullam justam causam alleget, fertur sententia definitiva ejectionis, *salvâ semper Sanctæ Sedis, & S. Congregationis Concilij in casu recursûs, & appellationis auctoritate. cit. Const Innoc.* Latā sententiam Prælatus Ordinario loci notificat, cujus etiam jurisdictioni ejectus subijcitur. Quia verò in *cit. Decr fat clarè*

clarè non determinatur Ordinarius, cōmuniter dicunt DD. in arbitrio ejecti esse eligere sibi Ordinarium, cui subdatur figendo domicilium, & ad talem Ordinarium Superior sententiam ejectionis transmittet.

6. An ejectus ipsò Jure suspensus fit ab exercitio Ordinum, valdè dubium est? Affirmant nonnulli, alij negant, ut Sanchez. Pelliz. Ant. à Spir. S. &c. dicentes Ejectum non aliter suspensum esse, nisi pœna suspensionis in sententia ejectionis exprimatur. Nam verba decreti: *sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum*, utpote in futuro concepta, significant suspensionem ferendæ sententiæ. Item datò non concessò, quòd verba ista significant suspensionem latæ sententiæ, tamen suspensio ista non incurritur, nisi infligatur per sententiam: Nam ex cōmuni, & certo consensu Canonistarum, & Theol. nulla pœna vindicativa, etsi ipsò Jure lata sit, in effectu obligat, nisi post sententiam Judicis, sed suspensio ista est pœna vindicativa: nō enim

enim fertur ut censura propter contumaciam, sed ut pœna perpetua propter incorrigibilitatem, ut de se patet, ergo nisi exprimatur in sententia, non obligat Ejectum quò minùs Missam facere, & alios actus Ordinum exercere possit. Unde, nisi Regula contrarium statuatur, vel gravitas delictorum id exsolcat, ut Prælatus suspēdat Ejectum, suadere quādoque potest cōmiseratio suspensionem istam non ferri, nè ejectus pane sustentationis careat, & in opprobrium statûs Clericalis mendicare, aut furari cogatur, præserti si regressus in Religionē sit difficilis. Videntur quoque Superiores posse relaxare dictam Suspensionem, cùm soli Ordinario prohibeatur ejus relaxatio. Quod maximè procedit in illis Provincijs, ubi Decreta ista vel non sunt usu recepta, vel saltèm non cùm tãto rigore. Confirmat idiplum Ant. à Spir. S. *Tr. 3. disp. 6. Sect. 7. §. 9.* ex usu communi, vi cuius Ejecti Ordines exercent, hunc tamen usum allegare nō possum in nostris Provincijs, ubi ejecti-

ones

ones Religiosorum sunt rarissimæ.

7. Religiosus ejectus non fit sui juris, ut pro placito suo manere possit in sæculo, sed in conscientia tenetur se emendare non solum modò generali, sicut quilibet peccator, sed modò speciali ad effectum receptionis. Ità hodie communis & vera sententia contra Navarrum, & antiquiores, qui ante Decretum Urbani VIII. scripserunt, quibus etiam adhæsit Bordonus, sed quod perperam tenuit, retractavit dicens sententiam nostram communẽ esse omnino certissimam. Nam juxta *fin. de Regular.* innovatum ab Urbano VIII. Prælati Regular. tenentur fugitivos & ejectos annuatim perquirere, & per Censuras adigere ad redeundum ad Religionem (salvò moderamine Urbani VIII. circa literas, emendationis testes, ab Ordinario ferendas) quæ potestas prorsus esset inutilis, si Ejectus fieret sui juris, & in conscientia non teneretur redire ad Religionem. Nec obstat futile argumentum, quòd ejectus accommodare se possit,

fit, & parere sententiæ Judicis : nam sententia ejectionis de Jure antiquo, & novo tacitam habet conditionem, *Donec te emendaveris, & dignum reddideris iteratâ susceptione.* Excipe, nisi Ejectus sinè gravi scandalo, & incommodo recipi non posset in eadem domo, vel in eadem Provincia, tunc enim in alio Collegio vel Provincia ejusdem Ordinis collocandus esset ex dispositione *cit. c. de Regular.* Redux autem Ejectus retinet locum suæ professionis, nisi per sententiam illô spoliatus fuisset, vel nisi Regula contrarium quid statuât.

§. VI.

De Pænis Apostatarum, & Fugitivorum.

A*postata* propriè est ille, qui sinè licentia Superiorum recedit à Religione animô nunquam redeundi, sive retineat sive deponat habitum. *Fugitivus* est, qui sinè licentia Superiorum

H rum

rum exit è Collegio animò vagandi tantum, & iterum redeundi, sive id faciat retentò, sive dimissò habitu. Hodie ex Concilio Trid. S. 25. C. 4. de Regular. pro fugitivis habentur etiam illi, qui sinè licentia Superioris recedunt prætèxtu accedendi majores Superiores, vel Sedem Apostolicam ex Const. 7. Sixti V. incip. *Cùm de omnibus.* & alia incip. *Ad Romanum spectat.* quia verò in his mentio fit *gravaminum à Superiore illatorum*, non autem injustè inferendorum, communis DD. habet, Religiosum non haberi pro fugitivo, qui ad majorem Superiorem abit ex causa declinandi gravamen notoriè injustum primò inferendum, & non reparabile, quale etiam est injustus carcer, ut fertur declarasse S. Congr. Hoc tamen casu expediet, ut abire volens coram duobus gravibus Patribus hanc causam abeundi exprimat. Jam

I. Apostata, & fugitivi ipsò factò incurrunt excommunicationem, non tamen priùs, nisi depositò habitù. Ità

C. 2. ut periculosa Nè Clerici, vel Monach in 6. At si retineant habitum, & quamdiu illum retinent, nullam pœnam de Jure communi incurrunt, ut communis docet Canonistarum contra paucos, qui non finè magna violentia *cit. C. 2.* extendunt ad fugitivos habitum retinentes : nam in *d. c.* excommunicatio fertur tantùm in eos, qui fugiunt dimissô habitû, aut accedunt foris ad studia literarum finè licentia Prælatorum. Hæc autem Constitutio, utpote pœnalis non est extendenda ad casum non expressum. per *reg. odia. in 6.* Nec obstat Const. Pauli. IV. incip. *Postquam Divina. 13. Cal. Aug. 1558.* nam reducta est ad terminos Juris cõmunis à Pio IV. Const. *Apostolica 3. Nõ Sept. 1560.* & aliunde in ipsa non agitur nisi de Apostatis qualificatis cum conditionibus ibi expressis. Aliam Cõstitutionem, quæ Apostatis aut fugitivis habitum retinentibus Excõmunicationẽ infligat, hætenus non inveni, nec censeo in his pœnalibus extensiones esse faci-

endas à particulari concessione, si quibus aliquando facta est.

2. Apostata, & fugitivus non gaudet privilegijs sui Ordinis. Trid. S. 25. C. 19. de Regular. & in apostasia ordinem suscipiens, manet suspensus *c. fin. de Apost.* Ex sola autem apostasia non fiunt irregulares ad ordines, sed tantum secūdū quid, nè in apostasia ordinari, aut Ordines in apostasia susceptos exerce possint. *can. fin. d. 50.* Tandē qui sine speciali licentia Generalis, vel Provincialis, aut Protectoris Romam proficiunt, biennio privantur voce activā, & passivā ex Decreto Clem. VIII. & Urbani VIII. Reliquæ pœnæ Apostatarum & fugitivorum delumendæ sunt ex statutis cujusque Religionis. Sic apud nos privantur locō professionis, intellige post sententiam Judicis, & nisi saltem per triennium religiosè vixerint, non sunt promovendi ad officia honorifica ut Concionatorum &c. ut respondit Capitulum Generale *an. 1712.* Qui noctu de clauistro furtivè exeunt, graviter

ter quidem peccant, & vi Decreti Clementini apud nos casum relervatum incurrunt, non tamen sunt ipsô factô excommunicati, nisi depositô habitû vagentur, nam talis exitus speciem habet fugæ, ergo si habitus deponatur, locus erit excommunicationi *C. 2. Ne Clerici. in 6.* Cæterum pro Apostatis, & fugitivis usitata apud Regulares pœna est carcer, ut, qui per exitum libertatem quaesierunt, per carcerem libertate priventur.

Præcipitur autem ut illos Protectores Ordinû, Generales, ad proprias Provincias remittant, quia sic statuit Sixtus V. Clem VIII. In decretis pro Regulariû Reformatione, ut scil. ab illis Superioribus à quorum Obedientia se subdixerunt, & in loco in quo deliquerunt debitas pœnas luant.

§. VII.

De Pœna Incarcerationis.

Carcer importat locum privativum libertatis ad certa exercitia mem-

H₃ brorum

brorum corporalium, attamen finè violentia membris adhibita, qualis est ligatione, & finè custodia viva, qualis est in captivatione, aliquando tamen omnia ista tria concurrunt, ut si carceratus cõpedibus constringatur, & ab hominibus custodiatur. Is proinde dicitur propriè carceratus, qui potestatem physicam, seu naturalem non habet ad exeundũ, & ità etiam propria cella, seu cubiculũ Religiosi potest ei esse carcer, si observetur, seu ità claudatur, ut Religiosus indè pro placito exire non possit. E contrà si Superior præcipiat Religiosum manere in cubiculo, non auferendo ei potestatem physicam, libertatem ad ex eundum, sed tantũ restringendo potestatem moralem, nè licitè exire possit, cubiculũ hoc casu non est carcer. Porro licet de Jure Civili carcer non sit pœna, sed custodia *l. 8. §. 9. ff. & l. 6. C. de pœnis.* tamen de Jure Can. Carcer non tantũ est ad custodiam, sed etiam ad pœnam vindicativam *c. 3. de pœn. in 6. c. 35. de sent. excom.* Cũ enim

enim SS. Canones non possint infligere pœnam mortis, vel mutilationis, nè crimina manerent impunita, in locum harum pœnarum suffectus est carcer, de quo hîc breviter.

I. Carcer Ecclesiasticus pro Clericis, & Regularibus non debet esse squallidus, subterraneus, sordidus, aut corporis afflictivus, sed decens, lucidus, & conveniens qualitati criminis, & personarum. Ità omnes, & Trid. S. 25. c. 6. de refor. ibi: *In omnibus autem casibus ea ratio habeatur, ut juxta qualitatem delicti ac personarum, delinquentes ipsi in loco decenti custodiantur.* Nā valdè indecens & crudele est, ut Clerici & personæ Deo sacræ per tetros carceres magis crucientur quàm ipsa morte, cum tamen mitiùs cum ijs agendum passim Jura admoneant. Unde si Prælati in qualitate carceris excedat, proculdubio ex communi sententia Excommunicatio Canonis non evitabit *arg. c. 15. de sent. excom.* Si verò delictū
fit

fit valdè atrox, carcer aliò modò exasperari poterit, scil. ut incarceratus plerumque *pauca doloris, Et aqua angustiae* sustentetur *c. 17. in fin. de V. S.*

2. Carcer apud Regulares est pœna valde gravis, dedecorosa, & pariens damnum irreparabile in fama & honore. Ità com. DD. ex plurimis Juribus, quæ carceris pœnam non infligunt nisi pro delictis gravibus & atrocibus; pœna verò perpetui carceris tunc solum habet locum, quando patratum est delictum, cui de Jure Civili debetur ultimum supplicium, non quaecumque, sed qualificatum, ut ignis, rotæ, lacerationis membrorum &c. *arg. c. pen. & ult. de Hæret.* Unde ad pœnam carceris lentè, & maturè festinandum.

3. Prælatus non potest infligere pœnam Carceris, nisi ex potestate judiciali, scil. plenè probatò delictò gravi, & enormi, uti est homicidium, Simonia, apostasia, furtivus nocturnus exitus de Domo, delicta carnis &c. Nam tanta pœna non substat potestati paternæ,

næ, aut Dominicæ quæ privata est, sed potestati publicæ jurisdictionali, quam Prælatus exercet in suos subditos, ut clarè colligitur ex c. 15. de sent. excom. adeóq; ut infligat carcerem, necesse est delictum sit grave plenè juridicè probatum, secùs incarcerationio erit injusta, & cõlequẽtr tã Prælatus præcipiens, quàm alij exequentes, ut Reum capientes, & dũcentes ad carcerem, incurrunt excommunicationem Canonis, utpote violentas manus injicientes in Clericum, seu Religiosum justè non condemnatum, eũmque violenter detinentes. Sic Constitutio nostra SS. Canonibus omnino conformis assignat P. I. C. II. pœnas, & mortificationes, quas Superior ex potestate privata, seu paterna injungere potest pro culpis quotidianis, non tamen ibi ponit *Carcerem*, quia scil. iste infligi nequit, nisi per sententiam condemnatoriam, quò sensu intelligenda sunt quæcunque Statuta nostra, quæ certis delictis pœnam carceris decernunt. Porrò quia Superior localis apud nos
 (quod

(quod etiam apud plerosque Regular. obsevatur.) non potest processus criminales facere contra nostros inconsultô Provinciali juxta *Congr. General.* 1637. n. 14. sequitur, quòd sinè facultate Provincialis nec incarcerare possit subditum poenæ causâ, cùm talis incarcerationi sequi debeat ad processum judicarium. *Excipe* 1. si processus inchoatus est per viam denunciationis, vel inquisitionis specialis, & saltèm semiple-na probatio est contra Reum, tunc enim Superior illum incarcerare potest custodiae causâ, sed in eo tantùm casu, quo periculum est fugæ, vel quo justa causa suaderet talem incarcerationem. *Excipe* 2. si Reus inventus est in flagranti crimine, & suspicio est, nè fugiat, tunc enim necessitas suadet, ut Superior interim in moderata custodia eum attineat, donec Provincialis consulatur. At si nullum periculum sit fugæ, vel alterius gravis incommodi, non licet Reum incarcerare, cùm custodia tali casu non sit necessaria.

4. Justè carceratus tenetur in consci-
entia manere & non fugere, cùm ju-
sto præcepto Superioris obedire debeat.
Similiter Custos carceris dimittendo
carceratum, vel ex commiseratione de-
ferendo ei alia fercula & pòcula ijs di-
ebus, quibus jejunare tenetur v. g. in pa-
ne & aqua, peccat graviter, quia violat
præceptum Superioris in re gravi. Cæ-
terum quia afflictio afflicto non est ad-
denda, incarcerati humaniter & filia-
liter tractandi sunt & à fratribus quos
Superior determinaverit visitandi, nisi
ob certas causas visitatio prohibeatur,
ut durante processu, nè fiat subordinatio
testium.

5 Sacerdos carceratus, si in pœnam
delicti non est suspens⁹ ab exercitio Or-
dinum, ostensis seriæ pœnitentiæ indici-
js, regulariter à Superiore admitti potest
ad celebrandum Sacrum saltèm in pri-
vato Oratorio. Tum quia hoc nullò
Jure prohibetur; tum quia carceratis,
cùm centurati non sint Sacramenta &
spiritualia subsidia non sunt deneganda.

Sic

Sic videmus in Carceribus Episcopali-
 bus privata dari Oratoria, in quibus Clerici
 sæculares Divina faciunt, vel audiunt.
 Afortiori diebus Dominicis, & festivis
 Prælati potest, imò regulariter debet
 carceratos mittere ad Missam audiendã,
 eum salvã poenã carceris, præceptum de
 audiendo Sacro impleri possit; Nec
 puto contrarium statui in aliqua Religi-
 gione, quia attentò cursu ordinariò nõ
 apparet unde cohonestaretur simile sta-
 tutum. Paritas à Laicis incarceratis nõ
 est ad rem, quia his, nè beneficio azyli
 evadant carceres, non admittitur in gres-
 sus in Ecclesiã, quæ ratio cessat in Re-
 ligiosis. Excipe, nisi dimissio è carcere
 causaret gravia mala, ut scândala, homi-
 cidia &c.

Actus XII. De Methodo Pro-
 cessus formandi brevi.

§. I.

- I. **Q**ualiter Procedendum sit in Pro-
 cessu seu inquisitione gene-
 rali

rali quoad delicta & Personas alicujus
 loci, & speciali quoad certum delictum,
 & Personam aliquam? Sic præfertur.
 Nam si ad aures Prælati veniat quod
 in aliqua domo aliqui particulares Reli-
 giosi irreligiousè vivant, & aliqua Cri-
 mina perpetrent, ignoretur tamen cer-
 tò quænam & qualia ista Crimina sint?
 Judex hoc inquirere volens, advertere
 debet, quod contra dictas Personas Pro-
 cessum incipere nequeat, nisi verè præ-
 cedat infamia vel clamorosa insinuatio
 quæ talem infamiam ad Judicis aures
 non semel at læpius detulerit. Nam
 fundamentum Inquisitionis contra cer-
 tas Personas est infamia seu clamorosa
 hujusmodi insinuatio, succedit enim
 infamia loco actoris ut ex Capite: *In-*
quisitionis &c. Et Capite: *Qualiter*
Et quando 2. de accusat. Omnes do-
 ctiores fatentur. Hæc tamen infamia
 non ab uno iussurione aut iasami, neq;
 à pluribus offensis & malevolis Perso-
 næ ejusmodi, at à providis & honestis
 Personis Ortum ducere debet; Nec ullò
 modò

modò citra mortalē culpam est in Pro-
cessum trahendus vir honestus ex uni-
us depositione, & si aliquid quis dicat,
habenda dicta pro nō dictis, cū ad torū
paternum prius spectent, quàm ad Cri-
minosum juxta Præceptum Xti. *si pecca-
verit Frater tuus, argue eum inter te
& ipsum solum &c.* Cū ergo ad au-
res Prælati pervenerit in certo loco
vel Collegio aliqua delicta patrari, de-
bet locum seu Collegium illud accede-
re, ac super vitia & vita infamatorū in-
quirere, testes cū juramento exami-
nare ut veritatem cognoscere & scan-
dalō providere possit. Sic ergo Pro-
cessum incipiet :

JN NOMINE DOMINI Amen.

*Anno Domini N. die Mense Cūm
ad aures A. R. P. nostri NN. famā
deferente non semel, at sæpius à probis
& honestis Personis pervenerit, quod
in Collegio vel domo NN. quædam
inconvenientia statui ac dissona ege-
rint ; Accessit ad ipsum Collegium
assumptō N. Secretariō, ut videret an*

res se ita haberet, ac scandalo pro posse obviaret. Adeoq; de infamatorum Consuetudine ac vite ratione inquirere volens, illos qui sunt prædictis familiariores examinare & in testes adhibere disposuit, prout examinavit & in testes adhibuit. Et primò accersiri jussit NN. Patrem vel clericum &c. Ætatis N. Annor. N. Cui delatò iuramentò de veritate dicenda, prout & tactis Sacris Evangelijs juravit, Canonias interrogationes proposuit tenore ut sequitur :

Interrogatoria generalis Inquisitionis.

1. An, & quomodo, & quo tempore Cognoscat Patres NN. &c ?
2. Cujus Opinionis & fame tam apud se, quàm apud alios existant ?
3. Cur ejusmodi famà laborent ?
4. A quo tēpore ipsa hæc de eis Opinio Circumferatur & quomodo id sciat ?
5. An de aliquibus delictis & qui-
bus

bus in particulari sint infamati, & unde? &c.

Et sic per ordinem examinari poterunt alij, qui depositionibus suis unà cū Provinciali & Notario subscribent. In alia facie filuræ Responsorij ad singula puncta adiunctis *vg;*

Vocatus NN. Annorum NN. Super Interrogatoria de N; Resp;

Ad 1mum &c.

Ad 2dum &c.

Q. 2. Qualiter procedendum sit in Inquisitione speciali tam quoad Personam, quàm quoad delictum? R. Si ad aures Prælati pervenerit aliquem Certū Religiosum *v.g. Petrum* Commisisse aliquod determinatum Crimen *vg. Furtum*, aut quid Simile, & Prælatus velit iuridicè contra eum procedere ac specialiter in id inquirere, scire debet se hujusmodi processum incipere non posse, nisi publica infamia, seu Clamorosa insinuatio totius Familix, aut majoris partis, vel indicia manifesta in eodem genere delicti præcedant, quia sinè aliquo
istorum

istorum, delicta reputantur occulta, & nondum per Præceptum dominicū privati Correcta ac emendata. Ita Colligitur ex S. Thoma 2.2. q. 67. a. 3. Et Clarè patet decretalium Cap. 2. Qualiter & quando de Accusat. Ubi dicitur, quod Inquisitionem Canonicam, Clamorosa infamatio debeat prævenire. Et Capite: Inquisitioni Ibid. habetur: Inquisitio solummodo fieri debet super illis, de quibus Clamores aliqui præcesserunt. Si autem unus vel alter informaverit Judicem v.g; Petrum esse suspectum de tali delicto, &c. Non est fama Clamorosa, nec Judex potest trahere in Processum reū; Ut mordicus defendit insignis Canonista Spatharius Tract. 3. c. 4. & 5. Acriter taxans & Injustitice arguens Judices aliter procedentes, ac statim in funestissimos Processu cū viris honestissimis provolātes. Quod ipsū decrevit Bonif. VIII. Cap. i. & 2. de Accusationibus in 6. Unde Judex prudens debet benè pōderare an hæc vel illa delatio etiam plurium verè

à viris probis & honestis ortum habeat, Deum solum præ oculis & non aliud quidpiam habentibus ut requirunt jura sæpius allegata, nec promptè delationi deferre, sed differre ac monere, solum enī aliquorū (ut ai *Gaudentius, Vanden kerchowe Theol. Canonista C. II. §. I. de Inquisit. pag. 67.*) murmuratorum & invidorum Clamor, ad hanc Inquisitionem non sufficit; Ne dicamus *Pilatam* rectè inquisivisse contra Xtum ad solos malevolorum Clamores, sed tenentur Prælati facti veritatem diligenter investigare exemplò Dei, qui auditò clamorè contra Sodomitas, ait Gen. 28. *Descendam, & videbo utrū Clamorem qui venit ad me, opere cõpleverint?* Considerandum itaq; est non quòd dicitur, sed unde, & à quo vel quibz aut qualiter dicatur, cùm certum sit plures Innocentes Vulgi opinione & oppressione injustâ Judicum perisse. Ita *Passerinus in Tribunali Regularium 9. 8. a. 2. n. 9.* Unde *Cap. Inquisitionis de Accusat. decretali*

*illi loquuntur: Nec ad petitionem eorum qui libellum infamtionis porrigunt in Occulto, procedendū est ad Inquisit. super contentis ibidem. Ubi Peyrinis Canonista formul. litt. P. C. 16. 1. 17. advertit; Quod Processus fabricatus super hujusmodi Literis, sit ipsō Jure nullus. Docet verò donatus Tomo ad q. 25. Quod scribens quis literas cōtra Prælatum sine nomine v.g. vulgò *Cæcas*, continentes delicta occulta contra Fratrem vel Superiorem Loci, peccet ex genere suo mortaliter, quia revelare occultum Crimen fratris sui, graviter lædit proximum; Et Capite: *Clericus maledicus; dist. 46.* hujus modi maledici excommunicantur ut docēt ulterius authores *apud Vanden loco supra cit. p. 69. n. 21.* & tanquàm infamatores debere puniri; Sicut v.g; Religiosos subditos in unum convenientes & scribentes delicta Superioris animō infamandi vel injuriandi etiā ad supremū Prælatū, peccare mortaliter certū ut habet Glossa in *Cap. Inquisitio, Verbo:**

In occulto convenientes &c. Ubi dicit quod hi sint deteriores Latronibus furantibus bona nostra; Et si sublequatur Inquisitio à Prælato super ejusmodi; in Inquisitione illa nullus eorū poterit esse testis, imò possunt omnes ut inimici & conspiratores à testimonio repelli: *Vt docet Glossa in Caput Exhibita. De Judic. verbo: Cōspirat. Quia quasi inimici ex odio hoc facere præsumentur, unde ab agendo sunt repellendi.* Ibid. Cùm ergo Judex Inquisitionem specialem contra aliquem infamatum aut indiciatum instituire voluerit, hâc vel simili formâ uti poterit:

IN NOMINE DOMINI, AMEN.

Anno Domini, die, Mense. Cùm famâ deferente non semel, at sæpius, non à malevolis, sed à probis & honestis Personis pervenerit ad aures A. R. P. NN. Ministri Provincialis Provinciæ N. quod NN. (describitur hic Persona & delictum) habitò
de

de super maturò consiltò, & assumptò
 NN. Notariò, decrevit contrâ NN.
 super his inquirere, ac Canonicum Pro-
 cessum formare, prout & formavit &
 juxta Juris dispositionem & Statutorũ
 Nostrorum præscriptum procedere con-
 stituit. Itaq; videre volens an res
 ita se haberet? de infamati consuetu-
 dine ac vitæ ratione nonnullos ejus-
 dem loci Religiosos examinavit ac in-
 testes qui non fuere delatores adhibu-
 it; Et primò accersiri jussit NN.
 Patrem vel Clericum &c. Cui delatò
 juramento de veritate dicenda, & per
 ipsum susceptò, prout & tacitis Evan-
 gelijs juravit; Interrogatus fuit: Nb.
 Interrogatoria Conscripta ante juramen-
 tum, debent prius prælegi Cuiq; ut sin-
 gula ruminet, advertat, super quæ iura-
 re debet, ac quæ ipsi dubia videntur &
 incerta aut ad forum Criminosum &
 publicum non spectantia, excipiat à fa-
 ma publica & taceat.

Interrogatoria contra NN.

1. Interrogatus NN. annorum N. Et c. utrum sciat, vel praesumat Causam praesentis examinis?

2. Interrogatus an cognoscat P. NN. Et quatenus a quo tempore?

3. Interrogatus cujus vitae famae, Conditionis sit dictus P. NN?

4. Interrogatus an dictus NN. sit ejus amicus vel inimicus?

5. Interrogatus an habuerit aliquando differentiam aliquam cum illo?

6. An sciat quid ad praesens sit de dicto Patre?

7. An illum tale delictum NN. sciat commisisse? Unde sciat? An etiam alij sciant Et qui?

8. An illum prius praeepto Xti. praemonuerit? Et c.

Ad ultimum, Quid adhuc scit de P. NN Conscientiosè deponat.

Et sic si plures etiam accusati de diversis sint, de quolibet Interrogatoria seorsim formentur per consequens & semper

per

per de unoquoq; præmittatur in medio;

Interrogatoria contra NN.

1. *Vtrum NN. publicè & cum scandalo restiterit? ejus dispositiones vilipenderit?*

2. *Vtrum hæc vel hæc aliquando dixerit?*

3. *Vtrum contra eundem in hoc vel illo loco &c.*

4. *Vtrum scit quod præfatus N. hoc vel illud egerit?*

5. *Vtrum viderit quod &c?*

Ad ultimum:

Quid ad huc scit contra N. deponat &c.

Quod si prius examinentur in Comuni non ut Testes, post illorum examen omnium, accersendi sunt actores & testes, actor quidem rigidius qui testibus timoratis iubendus id probare quod obijcit. Dein Testes unus post alium. Ad ultimum Reus per omnia illa Puncta examinari debet & moneri ne audeat tergiversari, & negare factū

me-

memor juramenti præstiti ac etiã probationum quæ illi de plano sine nomine testium legi debent ac quæ eum palam convincunt; Aliàs descendetur cū illo ad Torturam Religiosam quæ est verberatio, Castigatio jejuniorum, &c. Quibus habitis, dimittatur illâ vice examen; Interim Responiones singulorum ad singula Puncta in alia facie Chartæ ab uno quoq; manû propria subscribantur ita v.g. Vocatus NN. Annorum N. super Interrogatoria de NN. Respondit.

Ad 1mum &c.

Ad 2dum &c.

Ad 3tium &c.

Et sic procedatur cõnexè de alijs accusatis &c. Et subscribat quilibet examinatus sic Puncta:

Ita deposui sub Conscientia, & super Veritate Depositorum juravi;
(Vel si Judex aliter processit)
subjungat: Paratus sum jurare NN.

Post examinata Puncta per Testes

stes juratos, procedit Judex ad Re-
um ex illis punctis examinandum, & si
quod depositorum per Testes negave-
rit, annotetur v. g.

Vocatus tandem Citatus vel Accu-
cusatus NN. ut ad objecta sibi reponere-
ret, & se Justificaret, Respondit:

Ad 1mum &c.

Ad 2dum &c.

Debet etiam in quocunq; Processu
titulus apponi continens illius causam;
*vg; Processus de furto Commisso per
NN. Inquisitio contra NN, de sus-
pecto Consortio &c.* Examen debet
repeti semel & iterum si necesse est, &
non unâ die res præcipitari, ut videre
est supra lib. I. de officio Judicis pun-
cto. &c. Tandem his peractis fit fere in
hæc verba:

Conclusio Processûs.

Post hæc descendit P. Visitator ad vi-
sionem & examen depositionum; Et
cùm (:Hic præviè reo vel reis convin-
centia Testium, & ipsius si quæ est con-
tra

tra præmissum juramentum perfidia aperienda, non revelando nomina Testium, sed simpliciter dicendo :

Ad 1. Primus Testis ita deposuit &c.

Ad 2. &c. Cū reperisset N. Convictum de objectis, processit tandē ad sententiam ponendam ac decernendam, atq; visis videndis, & auditis audiendis prout de consuetudine ac Jure, formavit tale decretum :

Sententiarum formulæ IN NOMINE DOMINI AMEN.

NOs NN. Provinciæ N. Provincialis ac Judex Ordinarius. Visis ac deligenter discussis omnibus & singulis in causa vel causis coram nobis acticatis contra NN. signanter de, & super N. (ponatur hic Crimen super quo factus fuit Processus.) de quo præfatus N. fuit accusatus, vel denunciatus, vel infamatus & Inquisitus, & mature consideratis testium depositionibus contra prædictum, N. super memorato

*morato Crimine ipsòq; citatò & in-
 terrogatò & sufficienter auditò in o-
 mnibus suis defensionibus, habitòq; su-
 per hoc peritorum consilio. (Vel sicò-
 iudices Provinciæ adfuerint) RR.
 Patrum Nostri Provincialis Consisto-
 rii consilio & assensu, ne delictum hoc
 maneat impunitum; Deum præocu-
 lus habentes, ut de illius vultu nostrũ
 Judicium prodeat, & oculi nostri vi-
 deant æquitatem, per hanc nostram de-
 finitivam sententiã quam in scriptis
 ferimus Christi nomine In vocatò sen-
 tentiamus, declaramus NN. ut Con-
 victum per testes integros atq; incor-
 ruptos de Crimine NN. ut proinde
 juxta Sacro-Sanctos Canones & nostræ
 Religionis statuta atq; capitulorum
 Generalium decreta pœnam N. cõsti-
 tutam per Menses N. vel annum & c.
 humiliter subeas, ac strictè exequaris,
 mandantes in virtute S. obedientiæ ac
 sub formali præcepto Domũs Superio-
 ri ac omnibus, ne in minimo præsens
 nostrum decretum audeant violare aut
 tibi*

tibi in aliquo condescendere & relaxare.

(Nb. Hic rigor rarissimè & nisi in incorrigibilibus addendus est.) *Datū N. Anno Mense die :*

Nos qui supra NN. mp.

Si conjudices ; fuerint, sub scribant singuli similiter.

Lecta, lata, & publicata, per me N. Secretarium in Domo nostra N, Annò, Mense, die, ut supra NN. Actuarius mpp.

Clausula Decreti.

S*I reus delictum confessus est solus, ponatur ut supra: dicimus, pro nuntiamus, declaramus P. nn. Commisisse N. prout ipse ore proprio & spontaneâ voluntate confessus est. Si verò Circumstantia mereatur diminutionē, dicatur: Quia verò sponte confessus est, & remisit se pietati P. Provincialis, & suis defensionibus renunciavit, ideo temperandum cum illo circa rigorem pena statuimus; Proinde condemnamus*

*mus illum solum in penam N. reser-
vantes nobis ius & arbitrium talis pe-
nae diuturnitatem moderandi, prout
judicaverimus pro tempore salubriter
in Domino expedire. Sic dicimus &
sententiamus &c. ut supra.*

**Forma sententiae con-
demnatoriae in casu Notorij.**

IN NOMINE DOMINI AMEN.

*&c. ut supra &c. dicimus, pronunti-
amus, & declaramus Notorium esse,
quod N. sit repertus condemnabilis &
de jure punibilis eò quod notoriè per-
petraverit NN. Quapropter ipsum
condemnamus in poenam NN. &c.*

**Forma sententiae reperti
in flagranti sive sit confessus,
sive non.**

IN NOMINE DOMINI AMEN.

*&c. ut supra &c. dicimus, pronunci-
amus & declaramus NN. Reum re-
pertum*

pertum fuisse in flagranti delicto. (Ponatur cum suis circumstantiis) Proinde esse de jure punibilem ad formam Canonum nostrorum Pœnaliũ, vel Statutorum &c. Qua propter ipsum cõdemnamus ad Penam &c.

Forma sententiæ contra Reum Contumacem.

IN NOMINE DOMINI AMEN.
 &c. ut supra &c. *Visis & diligenter consideratis omnibus & singulis Indicijs & probationibus Coram nobis factis in Processu contra NN. diffamatũ, seu denuntiatum, vel accusatum de Crimine (Exprimatur.) Consideratõ etiam quod ad Comparendum Coram nobis legitimè citatus iterum atq; iterũ non comparuerit, nequidem post monitorium legitimè sub pœnis in eo contentis in termino non solũ ibi prefixo, sed etiam ad octiduum postea dilato. (Quod si Reus patratõ delictõ aufugerit, addatur;) Consideratõ pariter,*

riter, quod delicto delictum accumu-
 lans fugit a Religione Apostata, ob
 quod fuit publicè & in forma consue-
 ta declaratus Excommunicatus; Vi-
 sis tandem omnibus videndis ac consi-
 deratis, Invocatò Xci nomine per hanc
 nostram sententiam dicimus, declara-
 mus, & sententiamus NN. esse reum
 (ponatur delictum) de quo sufficienter
 indiciatus aut probatus in actis per ipsi-
 us contumaciam (si fugerit) & fu-
 gam censendus est confessus. Dicimus
 ipsum insuper in crimen Apostasie in-
 cidisse, & de his duobus delictis esse
 verè realiter culpabilem & de jure
 punibilem; Quapropter cõmèturando
 pœnas delictis, condemnamus Iplum
 (Ex primatur pœnæ ratio, & ipsa pœ-
 na) decernentes pœnam ipsum affice-
 re, post spatium dierum à publicati-
 one præsentis sententiæ numerandorũ.
 Datum NN. &c.

De Purgatione Canonica.

Q. I. Quid faciendum Reo dum Innocenter deservitur, accusatur, falso convincitur, sententiatur?

R. Providit S. Mater Ecclesia in Sacris suis Juribus de Purgatione Canonica, quæ licet vel maximè in Tribunali S. Inquisitionis vigeat, tamè ubi se reo offert justa defensio, nemini est deneganda, sed ubiq; in tali casu Canonice admittèda. Ita Emmanuel de Puteo Ord. Jud. c. 15. p. 96.

Q. II. Quid sit Purgatio Canonica?

R. Est probæ vitæ ac æstimationis, ob falso tamen impositum crimen maculatæ vindicatio, ac legitima & à jure introducta satisfactio. Sic Card. Hostiensis tit. de Purgat. Canonica. In criminibus tamen notorijs & plenissimè probatis aut confessis in Judicijs, non datur locus Purgationi Canonice. Ex Capite: *Cum dejectis &c.*
de

de Purgatione Canonica.

Q. III, Quando infallibiliter currit
in Jure Purgatio Canonica?

R. Quando est semiplena tantum de
objectis probatio; Capite: *Inter solli-*
citudines; de Purgat. Canonica. Di-
co autem quod possit poni semper in
praxi, dum reus graviter infamatus de
delicto, non potuit plenarie convinci.
Et quia alias multa indicia & probati-
ones semiplenæ urget Iudicium, ne im-
punitis dimittatur propter scandalum, po-
test ipsi mandari purgatio Canonica.
Sic Lessius l. 2. c. 29. Dub. 17. n. 169
Et ceteri cum eo Canonistæ.

Q. IV. Casu autem quò debeat fi-
eri dicta purgatio, quomodo est faci-
enda?

R. Constitutus Reus in præsentia
Prælati, debet per Deum & per SS. qua-
tuor Evangelia jurare se non commis-
isse delictum de quo est infamatus. Ut
Cap. *Quoties. §. Porro. Et §. fin. de*
Purgat. Canonica, in 2. decretal. Dū
facit tale juramentum debent esse præ-
sentes

sententes Testes probatæ vitæ, qui Reum
 benè cognoscentes, debent & ipsi ju-
 rare credere se Reum non commisisse
 tale delictum licet id in conscientia ejus
 non videant. *Vt in Capite: Inter solli-
 citudines, ut supra.* Et vocantur Cō-
 purgatores, qui debēt esse numerō magis
 aut minus aucti juxta gravitatem infa-
 miæ exigentis. *Ita Innoc. III. Cap.*
Cum in Juventute; Et ista purgatio
 debet esse publica, si publica fuit infa-
 mia delicti. Hoc modo tandem pur-
 gatus liber per sententiam Judicis de-
 bet declarari ab illa infamia, & infama-
 tores puniri.

Forme

OS)(147)(SC

Forma Sententiæ Absolutoriae pro Reo reperto Innocente, seu quãdo Reus Citatus suam Innocentiam manifestè probavit.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

NOs NN. ut supra &c. Visis ac diligenter discussis omnibus & singulis in causa & causis coram nobis adicatis cõtra NN. signãter quod (&c. Ponatur series delicti &c.) & id quidẽ accuratè examinatis multis Testibus coram nobis Notarioq; nostro scire curavimus, & cum ad scientiam juris Canonicae Judicijq; nostri sufficientia documenta, multo minus efficacia & convincentia nulla ad ejusmodi Crimen probandum allata essent; Purgationem Canonicae Reo iniunximus, qui constitutus in præsentia nostra oblatò ad id sibi juramentò quod se immunem à culpa hac, per consequens & à pœna in conscientia cognoscat, per Deum &

Ka

per

per SS. quatuor Evangelia iuravit se non commisisse delictum, de quo fuit infamatus; Et hoc presentibus testibus probatae fidei, qui & ipsi iuramento id confirmarunt Credere se Reum non Commisisse tale delictum. Nos igitur Deum pre oculis habentes cui soli internorum patent arcana praevia hac Purgatione Canonicâ Rei, eundem innocentem declaramus, ac presenti sententiâ ab omni culpa & poena absolvimus, absolutumque pronuntiamus nec de fure punibilem ultra censemus, & pro absolutô ac penitus liberô ubiq; & omni locô, tempore haberi volumus ac mandamus, & Cause huic perpetuum silentium imponimus, ac contravenientes, obijciantes, sugillantes, aut quoquomodo hac dere diffamantes ubi ad iudicium delati fuerint nostrum vel successorum nostrorum, tanquam infamatores Innocentium, Calumniosos, ac detractores & pacis internae & externae convulsos

vulsores pœnis simili delicto decretis
 & quibusvis alijs majoribus succum-
 berè volumus ac declaramus. Datum
 NN. &c.

§. III

Formulæ Canonice in Materia
 Appellationis.

Appellationi de qua supra pag. 96.
 cùm debeat esse secūdū Canonistas
 rationabilis, legitima, iusta utpote quæ
 interponitur ad excutiendum injustum
 gravamen quod quis patitur & cùm sit
 species iustæ defensionis, semper est de-
 ferendum; ut *Cap. II. de Appell. do-*
cent, sive sit extrajudicialis sive intra-
 judicialis; Etsi Judex à quo appel-
 latur, Apostolos sive literas reverētiales
 ad altiorem Judicem appellanti requisi-
 tus non tribuat, ejus invalidus est Pro-
 cessus. *Ita patet ex Cap. ab eo. de*
Appellat. in 6.

Forma Apellandi à Sēt.
Interlocutōria, vel gravamine
Admodum Reuerende vel Re-
verendissime Pater N.
PROVINCIALIS,
 vel Commissariè vel Visitator &c.

*Q*uia contra me N. latum est de-
 cretum ut subeam talem N. pæ-
 nam, & me per hanc Sent. injustè
 gravatum videam hoc sentiam, ex
 hac ratione . quia &c. Hinc Cum omni
 humilitate & reverentia non animo
 protelandi Judicium, sed me eximendi
 à gravamine & consulendi indemnita-
 ti meæ, appello à prædicto decreto &
 gravamine, quod volo & insto ut re-
 scindatur; Aliter provocò ad A. R.
 Patrem NN. (Exprimatur Judex
 altior) & peto mihi provideri de Apo-
 stolis instanter instuntius instantissi-
 mè. Datum anno N. Mense N. &c.
 Quod si Provincialis illam Appellati-
 onem

onem rejiciat; Subjungat Actuarius. *A.*
R. P. Provincialis considerans Cau-
sam Appellationis à supradicto Appel-
lante productam, invenit eam in ju-
re & facto insubsistentem, & decre-
vit eâ non obstante ad ulteriora pro-
cedere. Quod decretum cum fuisset
per me Secretarium intimatum Patri
N acquievit. Datum &c. Ego N:
Secretarius.

Si verò appellans non acquiescat sed
 ulterius appellet; Prosequitur Secreta-
 rius: *Quod decretum cum fuisset &c.*
intimatum &c. parti, denuò appella-
vit, & iterum institit hanc appella-
tionem admitti, & iterum atq; iterum
petiit Apostolos instanter, instantius,
instantissimè. Datum &c. Ego Se-
cretarius. Et tunc ut dictum est, de-
 bet Judex à quo appellationem admit-
 tere, & Apostolos saltim refutatoriòs
 dare.

Forma appellandi à Sēt. Definitiva.

A.R.P. Provincialis, vel Cōmissarie

Cum mihi nunc lecta & intimata fuerit sententia quā cōdemnor ad penam N. & per illam me enormiter gravatum sentiam, ab ea sent. & gravamine appello Superiorem Judicem N. & Apostolos peto instanter, instantius, instantissimè; Ego N. appello. Quodsi Judex immediatus appellationē non acceptet, ponatur ut supra.

Forma Concedendi Apostolos Refutatorios.

Cum NN. appellaverit sub die, Mēse, Anno, Coram nobis à Decreto vel sent. nostra lata & publicata die &c. & nos talem appellātionem & causam ejus reiecerimus tanquam nullius justæ defensionis, & tamen ille iterum à decreto reiectionis appellaverit & Apostolos petierit, ipsos prout
de

de jure ejus appellationem & causam
 refutantes concedimus, & justitiam
 nostræ refutationis ad A. R. P. N. &
 successive ad alios prout de jure remit-
 timus; Intendendo quod per hoc re-
 um à nostra jurisdictione etiam in hac
 causa minimè dimittamus, sed eam
 de jure prosequi, & definire velle
 pronuntiamus. Datum &c. Ego N.
 Minister Provincialis &c.

Forma Concedendi Apostolos Reverentiales.

Cum NN. ut supra &c. ulq; ad Apo-
 stolos; petierit. Quamvis hæc vo-
 va appellatio nobis frivola visa fuerit
 tamen ob nostram reverentiam erga A.
 R. P. N. Generalem, vel alios, ad
 quos appellare possët, prædictæ appel-
 lationi duximus deferendum, & desin-
 to deferimus, & petitos Apostolos re-
 verentiales harum serie concedimus.
 Datum &c.

Ego N. Commissarius vel
 Provincialis &c.
 Vide

Vide plura apud Vanden in Ptaxi
Criminali Religiosorum pag. 300. C. 7.
§. 8. & contra. Ubi & formas
Sent.dandæ à Judice *ad quem re-*
peries, nos brevitati studentes
finem libro huic
imponimus.

J N D E X

Rerum & Verborum

In quo litera l. librum; §. Paragraphum;
q. *quæsitum*. p. *pag.* denotant.

A

Absolutio in Visitatione. l. 3. p. 23.

Abbreviationes sive Rubricæ Canonum

l. 1. §. 1. n. 3. p. 4.

Actor quis & qualis? l. 1. §. III. p. 16.

Actus investigationis de corpore deli-
cti l. 2. actû III. p. 58.

Actus Citationis Rei l. 2. p. 59.

Actus Quærelæ in Acta inferendæ. l. 2.
p. 54.

Actus de substantia Judicij Summarij
qui? l. 2. p. 2. q. 2.

An

An Regulares habeant potestatem Sum-
 mariè procedendi? l. 2. p. 5. q. V.
 Ante Sent. reum arrestare an liceat? l. 2.
 p. 61.

An occulta delicta quæ soli delinquenti
 sūt nota revelari possunt? l. 2. p. 20.

Appellatio quid, & quando currit? qua-
 lis debet esse? l. 2. p. 96.

Appellationi quando deferre debet Su-
 perior, quando non? Ibidem.

Apostata propriè quis l. 2. §. VI. p. 113.

Apostatæ & fugitivi quas pœnas incur-
 runt? Ibidem p. 114. & sequ.

Apostatæ & fugitivi apud nos privantur
 locô Professionis. Ibidem p. 116.

Apostoli quid? & quando reo conce-
 dendi? l. 2. p. 100.

An ordo correctionis fraternæ sit ex
 Præcepto? l. 2. p. 14.

An occulta delicta Superiorum cadant
 sub Præceptum? Ibidem p. 19.

B.

Bina monitio Canonica præcedere de-
 bet

bet Ejectionem, imò & trina. l. 2. §. V.
p. 103.

C.

Carcer Ecclasiasticus sive Regularis non debet esse sordidus aut squalidus ut angustia, frigore, &c. l. 2. §. VII. p. 119.

Carcer apud Regulares est poena valde gravis. Ibidem. p. 120.

Carceris poenas Prælatus Regularis non potest infligere, nisi ordine Canonico & Judiciali. l. 2. §. VII. p. 120. n. 3.

Carceratis subsidia spiritualia non sunt deneganda Ibidem. p. 123. n. 5.

Caulæ Criminales Clericorum quæ non spectant ad Regulares Prælatos l. 1. §. 1. n. 2.

Citatio Rei antequam Condemnetur est necessaria de jure positivo & naturali; adeoq; de substantia Judicij cujus libet. l. 2. Actû. 7. p. 76.

Canones Pœnales Religionis Nostræ. l. 3. p. 23.

Culpa

Culpa levis, & gravis. quid? Ibid.
 Clausulæ decreti quales esse debent? l.
 2. p. 140.

Conclusio Processûs qualis? l. 2. p. 137.

Corretio fraterna quid sit? & quas cul-
 pas præcedere debet antequam in ju-
 dicialium deveniant? l. 2. p. 12 & seq.

Crimina excepta quæ ab ordine juris?
 l. 2. p. 48- & seqv.

D.

Delictum quid? & quotuplex? l. 2. §.
 11. p. 6. & seqv.

Delicta occulta quæ, & an ad iudiciû
 deferri possint? l. 2. q. v. p. 20. &
 seqv.

Delictum abolitum Prælato non deferē-
 dum, vel emendatum. l. 2. p. 35.

Denuntiatio Evangelica quid? l. 2. p. 12
 & 13.

Denuntiator DEUM præ oculis habere
 debet & non aliud l. 2. p. 55.

Denuntiator debet præviè jurare. Ibid.

Defensio Rei nullo modo à Iudice im-
 pe-

pedianda, Unde, & qualis ? l. 2. actû
8. p. 81. & sequentibus.

Depositiō testium. l. 2. actû v. p. 62.

Delatio etiam plurium multū discuti-
enda l. 2. p. 120,

Denuntiator de quibus interrogandus à
Iudice? & per qualia Puncta ? l. 2.
actû II. n. 2. p. 56.

E.

Ejectio alicuius Incorrigibilis quando à
Iudicibus facienda ? & quomodo ?
L. 2. §. v. p. 103, & sequen.

Ejectus num sit ipsô factô ab exercitio
Ordinum suspensus ? Lib. 2. §. v.
quæsitô 6. p. 100.

F.

Fama non est Clamorosa ab uno vel al-
tero. l. i. §. III. quæsitô 4. n. 2. ad
finem.

Fama sola licet legitimè probetur per
duos testes, nec semiplenè probat in
Criminalibus. l. 2. p. 74. n. 5.

Forma comparitionis. l. 2. n. 2. p. 57.
For-

Formulæ Sententiarum Canoniarum. l.

2. p. 138.

Formale & minimè informe Judicium in quo consistat ? l. 1. §. III. q. 3.

Formula Sent. reperti rei in flagranti Crimine l. 2. p. 141.

Forma Inquisitionis seu Processûs faciendi. l. 2. p. 142.

Forma Sent. Contra reum Contumacem. Ibid.

Fugitivus quis ? l. 2. §. VI. p. 113.

G.

Gravitas Culpæ in sacris Canonibus quæ l. 3. p. 23 & seqv.

Gravitas in ijs qualis requiratur qui Judicijs prælunt ? l. 2. §. V. p. 106. n. 3.

H.

Honorius III. Papa Rescripsit Judicibus Regularium: Quod nullius testimonio quantūcunq; Religiosus existat nisi juratus deposuerit, in alterius præjudicium debet credi. l. 2. p. 64.

Jn.

I.

Incorrigibilitas quid & in quo consistat ?

l. 2. §. V. p. 104. n. 2.

Inquisitio quid est & quotuplex & qualiter in ea procedendum ? l. 2. p. 40, & seqv.

Inquisitionem Canonicā Clamorosa infamatio debet præcedere l. 2. p. 129.

Investigatio de Corpore delicti l. 2. p. 58.

Interrogatoria quomodo formāda ? l. 2. p. 134.

Invalidum Judicium quid & quando ?

l. 1. §. III. q. 4.

Judex debet addere defensorem reo si se defendere per se insufficientes est. p. 81.

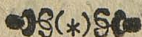
Juramentum Judiciale remitti nemini debet. l. 2. actû. 2. p. 55. n. 2.

Judex antequam denuntiatorem suscipiat, consideret ne Crimen non diffamatum ad suum admittat forum. l.

2. p. 53. & seqv.

Judex Ecclesiasticus. & officium ejus quid ? l. 1. §. II. & III. Verbô *Judex*.

Judices in Causis Incorrigibilium ad ejectionem qui ? l. 2. §. V. p. 105. n. 3.

Judicium Criminale incipit à quarelan-
te seu accusante. l. 2. p. 51.

In quo autem Consistit? p. 107. n. 5.

L.

Libri decretalium de quo agant in ge-
nere? l. 1. p. 1. §. I. n. 1.

Literas infamantes de occultis scribere
alicuiq; maximè Prælati seu Superio-
ris, quale Crimen? l. 2. p. 131,

Lampas ante SS. num ardeat semper?
Visitator inquirat serio? l. 3. p. 15.

Lumen ad surrectionem matutinam ibi-
dem. *Ibid.*

M.

Modi procedendi contra Criminosos. l.
2. §. III. p. 11. & seqv.

Misrarum Obligationes videre debet Vi-
sitator. l. 3 p. 19.

Murmuratorum & invidorum Clamor
ad Canonicam Inquisitionem non
sufficit. l. 2. p. 130.

N.

Nemo invitus trahi potest ad agendum
contra reum. l. 1. §. III. q. 2.

Notarius debet jurare ante Judicij in-
choationem l. 2. actû 2. p. 54. No-

Notarij quod munus & in quo Confi-
stat? l. 2. pag. 57.

Notarius Omnia interrogata Judicis &
Responſa teſtis fideliter notet. Ibidē.

O.

Occulta delicta dictō vel ſcriptō revela-
re, Vel de eis proximum infamare
nullā præcedente correctiōne fra-
ternâ, quale crimen? l. 2. actū XII.
de Proceſſu. p. 131.

Ordo Correctionis fraternæ præceptō
Chriſti obſervandus quis? l. 2. § III.
p. 14. & ſequentibus. Non eſt invertē-
dus ut fit à perverſis, qui prius defe-
runt quàm præmonent. l. 2. p. 23.

Ordo practicus Judicij Criminalis Sum-
marij l. 2. p. 50. & ſeqv.

Opinionem inter probabiles illam Judex
tenetur ſequi, quæ gravioribus nititur
fundamentis, l. 1. §. 2. q. 6. Vide in
ſimili materiam in actu XI. §. 5. l.
2. q. 6 p. 110. de Ejectis ipſō factō
non ſuſpenſis,

P.

Pæna Apoſtatarum & fugitivorum quæ?
l. 2. §. VI. p. 113 & ſeqv. Pæ-

- P**æna proprietariorum. l. 3. p. 29.
Pæna Apostatarum & fugientium *Ibid.*
Pæna contra falsô acculantes & contra
 fallos testes. *Ibid.* p. 31.
Pæna revelantium secreta Religionis. *Ib.*
Pæna infamantium & detrahentium Su-
 perioribus *Ibid.* p. 32.
Prælatus penes examen testium abstinere
 debet ab interrogatorijs suggesti-
 vis l. 2. p. 66. n. 4.
Prælatus prius quàm reum interroget,
 deferat ei iuramentum super Veritate
 dicenda. l. 2. p. 79 n. 4.
Prælatus potest citare testem quocunq;
 modô l. 2. p. 63.
Prælatus non potest procedere cōtra re-
 um ex testimonijs non juratis *Ibid.*
 p. 65.
Prælatus vi testimoniorum non jurato-
 rum Religiosum incarcerans, non e-
 vadit Excommunic. Canonis: *si quis*
 &c. l. 2. actû. 7. p. 77.
Prælatus ad hoc ut reus se sciat inter-
 rogari iuridicè, tenetur reo per co-
 piam dare Processum, vel legere. l.
 2. p. 78. n. 3. Pro-

Processus fabricatus super literis infamato-
riis est ipsò jure nullus l. 2. p. 131.

Peccat mortaliter literas infamantes de
occultis spargens. *Ibid.*

Purgatio Canonica quid? & quando currit?
l. 2. §. II. p. 144 & sequent.

Processus seu Inquisitio quando instituenda?
l. 2. Actù XII. §. 1. p. 124. Qualiter for-
manda? *Ibid.* p. 126.

Positiones & Articuli permittuntur pro ar-
bitrio litigantiù l. 2. p. 3. 4. II. à medio. §. 1.

Pena Electionis in quo Consistit? l. 2. §. V
per totum. p. 102. & seqv.

Quæ solennitates in Judicio summario O-
mitti possunt? l. 2. D. 3.

Qui actus sunt de substantia Judicij Summa-
rij? *Ibid.* p. 2. Q. 2.

Quando institui potest Processus Summa-
rius? *Ibid.* p. 4.

Quid & quotuplex sit denuntiatio? *Ibid.* p. 12.

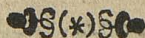
Quid agendum Prælato, cui ut Patri non ut
Judici patet delictum? l. 2. p. 28.

Quæ delicta possunt denunciari Prælato ut
Judici? l. 2. p. 30.

Quid agendum superiori cui denuntiatio
Judicialis facta est? p. 35.

Quid sit Inquisitio Generalis & specialis?
l. 2. p. 40.

Quæ

Quæ peccata cadant sub Præceptū Corre-
tionis fraternæ? l. 2. §. III. p. 15. q. III.

Quæstio seu tortura rei apud Regulares. l.
2. actū 9. p. 85. q. VIII.

Quot modis justum Judicium pervertitur?
l. 1 § II. q. 2.

Quales à natura & Jure prohibentur Judi-
ces? *Ibid.* q. 4.

R.

Revelatio occultorum præcipuè non nocē-
tium publico, est illicita. l. 2. p. 24. &
seqv. Unde Reus etiam Ipse non tene-
tur se infamare in forensi Judicio de oc-
cultis l. 1. §. III. Verbo *Reus*.

Reus unde dicitur, & quid est? *Ibid.*

Reus citatus si dicat se nil scire de tali deli-
cto, Prælatus non potest eum tunc in-
terrogare Juridicè. l. 2. p. 60.

Religiosi subditi peccant Mortaliter & gra-
vissimè circūscribentes ex occulto Superi-
ores suos l. 2. p. 131.

Recurfus faciendus ad S. Congregat. Ro-
mam si ex 6. Judicibus uno moriatur qui
eliguntur per Capitula. l. 2. § V. p. 107 n. 4

Rectores non sunt Criminalium Judices. l.
1. § 2. q. 5.

Religiosus appellare non potest realiter i-
c. exeūdo in Persona de domo illa ubi
Judicatur. l. 2. p. 101.

S.

S.

Secreta admōitio publicam denuntiationē
præcedere debet sub peccato. l. 2. § III.
p. 17.

Solennitates quæ Omitti possunt in Judi-
cio Smmario? l. 2. q. III.

Sententia non potest à Judice Validè ferri,
nisi formatō & præmissō Processū etiam
in delictis Notorijs, nemo enim Judicium
incipere debet ab executione, l. 2. Actū
X. p. 91.

Subditus Regularis à senx. Judicijs appel-
lare non potest, nisi in gravamine noto-
rio & manifeste injusto. l. 2. p. 98. n. 2.

Suspensio ab exercitio Ordinum Religiosi
ejecti quādo, & qualis? l. 2. §. V. p. 110. n. 6.

Subscriptiones in Visittione. l. 3. p. 20.

Super quæ delicta Prælatus habet jus inqui-
rendi? l. 2. p. 43.

T.

Testi Comparenti Prælatus indicit juramē-
tum l. 2. p. 63.

Hoc juramentū autem de necessitate fieri
debet. *Ibid.*

Super quot pūctis testijs iurare tenetur? *Ib.*

Testes de scientia qui sunt? p. 69.

Testes de Credulitate p. 70.

Testes singulares qui super eodem facto uni-
formiter non deponunt regulariter plenē
non probant. p. 71. n. 3. Te-

Testis sibi ipsi Contrarius, nihil probat. p.
73. n. 4.

V.

Visitoribus Occulta delicta qualiter pandenda vel non? l. 2. p. 29.

Visitatio domorum quomodo & quando faciendae? l. 3. p. 1.

Visitationis intimatio seu formula. *Ibidem.*
p. 7.

Visitatio domus. p. 15.

Visitatio Personalis p. 16.

Votum decisivum circa Criminalia nec sine unico Cōiudice currit l. 2. §Vp. 106. n. 4.

Ad Majorem DEI Gloriam
B. V. MARIE Honorem.

LIBER III.

DIRECTORIUM VISITATIONIS

Pro Clericis Regularibus

SCHOLARUM PIARUM.

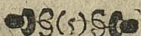
In Nomine Domini Amen.

JNter cætera P. Præpositi Provin-
cialis Munia, cum valdè præcipuū
sit Domorum sibi subditarum Visi-
tatio, ipsam singulis annis (nisi æ-
gritudine aliquâ, vel rebus gravif-
simis impediatur) minimè præter-
mittat, prout à Constitutionibus No-
stis p. 3. c. 4. de Provincialibus ei de
mandatur. Opportunius igitur hu-
jus Visitationis faciendæ tempus eli-
gens quò nempe Religiosi omnes
etiam Operarij domi esse poterunt,
Studiofi ac discipulij in majori nu-
mero scholas frequentabunt, & alia
ad hoc conducibilia commodiora,
speciales literas Rectoribus Domorū,
cæterisq; Religiosis si sibi videbitur
mittat, in quibus visitationem hu-
jus-

jufmodi ac tempus quô fieri velis
 indicet. Omnes deinde plurimum
 in Domino hortabitur ad opem à
 DEO iteratis precibus impetran-
 dam, ut ad illius gloriâ, Religi-
 onis ac Domûs incrementum, singu-
 lorum conlolationem, proximorum
 utilitatem fuû opus perficiat. Nec
 erit incongruum fi aliquas preces
 particulares post Orationem Matu-
 tinam, vel aliud Spirituale exerciti-
 um per aliquot dies recitdû leu pe-
 ragendum imponat; fcilt: Unum *Pa-
 ter & Ave* cum Collectis de *Spi-
 ritu S. de B. Virgine*. Postremo Re-
 ctorem Domûs præmonebit ut ma-
 turè ea præparet quæ in *Vifitatio-
 nibus* requiruntur; Videlicet: *Li-
 brum Sacrorum, Obligationum, Accepti
 & expenfi, Prædiorum, Officinarum,
 duplicata authenticâ Reliquiarum, &
 eos libros qui ad Archivû pertinent;*
*Item Notã proventuû ex bonis Stabi-
 libus, Cenfibus. Nomina Creditorû &
 debitorum cum fuis oneribus. Vel*

solvendis vel exigendis. *Copias Instrumentorum in favorem Domûs vel Religionis* in formam Authenticam redectas ad Provinciale Archivum asportandas.

Tandē si quid gravius ipsi Visitatori erit proponendū ut ab eo sicut magis expediens viderit suâ autoritate provideatur. Interea P. Provincialis ea quæ ad optimam visitationem faciendam maximè conducunt prævideat; propterea perlegat Constit. Relig: Regulas & Ritus Communes, Capitula Generalia & Provincialia hæctenus Celebrata, Puncta in proximis Visitationibus illius Domûs præscripta ac constituta num fuerint exactè observata? in vanum enim Visitationes abeunt si salutaria præscripta à suis subditis, per neglectum vel maximè Rectorum non serventur; Insuper eos Authores qui de Visitatione & Negotijs Regularium tractatum habent. Suscepto igitur & arrepto itinere, cùm jam
 ||pro-

propè Domum visitandam accesserit, præmittat aliquem Secretarius (quem semper P. Visitator secum devehere debet unâ cum Assistentē & Fratre Laico, qui sit Medicus & lingvīsta, qui P. Secretarius Archivum Provinciale, Sigilla Officij & hoc directorium Visitationis secum deferat) quiq; de imminente P. Præpositi Provincialis Adventu Rectorem Domûs, aliosq; Religiosos certiores reddat; ut statim datô signô Campanæ Convocatâ totâ familiâ ad januam Ecclesiæ vel Domûs debitô honore & obsequiô suum excepant Visitatorem. Domû perveniens si in Ecclesiam statim descenderit ut decet, SS. Eucharistiæ SACRAMENTUM Venerabitur, & aliquantulum Orabit, Opus Visitationis Domino enixè cōmendans ut ipsô adjuvante initium, ac ipsô dirigente feliciorē exitum sortiatur. Deinde suscipiens de manu P. Rectoris aspersorium, primum se,

demū omnes alios genuflexos aspergat. Et postea se domū cōferat, ubi cū in parato sibi cubiculo necessariam quietem & relaxationem captaverit, Secretario præcipiat sequentē Intimationē conscribere ac in publico Oratorio, seu loco Domūs affigere:

JOANNES v.g. TORRES. CLER:
REGUL: Scholarum Piarum PRÆ-
POSITUS PROVINCIALIS, VISI-
TATOR & Servus in Xto.

Notificatur Omnibus & Singulis, quod Deodante Die N. Mensis præsentis inchoabitur Visitatio hujus Domūs post Coronulam, vel N. Et hæc quidem primò ab Ecclesiâ & ejus sacris rebus. Ad signum igitur Campanæ horâ prædictâ convenient Omnes, & subsequenter ad Sacrarium descendant ut functioni faciendæ assistant. PP. Sacerdotes per tres dies in Sacris collectam addant de Spiritu S, Clericis, & Fratres Operarij se præparent ut Die N. de manu Nostra Sacrâ Synaxim recipiant. Datum N. Idem qui supra.

N. à S. N. Secretarius.

Meminerit Secretarius de his omnibus sicut de Cæteris alijs faciendis alios præmonere, distinctâq; Notam facere in Libello ad id designando, in Provinciali Archivo postea servando. In Crastinum primò mane Provincialis seu Visitator Missam Celebrabit de Spiritu S. si ritu Ecclesiæ id non impediatur, aliàs addet saltim Collectam quam faciet singulis diebus usq; ad finem Visitationis, & in hac imâ Missa si est dies assignatus, Sacram Eucharistiam ministrabit Clericis & Fratibus Operarijs.

INCHOATIO VISITATIONIS.

Die & horâ præscriptâ P. Visitator mandabit signū dari ut omnes ad Oratorium accedant, quibus congregatis, præviâ Oratione : *Actiones Nostras &c:* brevẽ Sermonem habeat; Deinde descendat ad Ecclesiam cum omnibus, & Visitationem suam inchoet in hunc qui sequitur modum: Ab-

*Absolutio Defunctorum in Vi-
sitatione Ecclesie facienda.*

Facta genuflexione SS. Sacra-
mento, sistit circa tumulum
Nostrorum Defunctorum, ubi
P. Vilitator stans à parte Epi-
stolæ Versus Altare inchoat

Ad se- Antiphonam: *Si iniquitates ob-
pulchr. servaveris Domine, Dne quis
Nostrorum. sustinebit?* Et alternatim dicitur
Psalmus: *Deprofundis;* quò
completò repetitur Antiphona
Si iniquitates &c. Postea dicitur:
*Libera me Domine de mor-
te aeterna &c.* in cujus fine Pro-
vincialis imponit incensum in
thuribulum & benedicit, ac di-
ctò ter *Kiryeleyson,* dicit: *Pater
Noster &c.* Interim dum illud
recitant Omnes genuflexi, P.
Provincialis circuit tumulum
cum aspersorio, & ter illud in
modum Crucis per latera &
partes aspergit. Postea incen-
sat more solito, & sequitur:

Y. Et ne nos inducas in tentationē.

R. Sed libera nos a malo.

Y. In memoria æterna erunt Iusti.

R. Ab auditione mala non timebunt.

Y. A Porta Inferi.

R. Erue Domine animas eorum.

Y. Requiescant in pace. R. Amen.

Y. Dñe exaudi Orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

DEVS qui inter Apostolicos Sacerdotes, famulos tuos Sacerdotali fecisti dignitate vigere, præsta quæsumus, ut eorum perpetuò aggregentur consortio.

DEVS, Veniæ largitor, & humane Salutis amator, quæsumus Clementiam tuam, ut Nostræ Congregationis Fratres qui ex hoc Seculo transierunt B. Mariâ semper Virgine intercedente cum omnibus SS. tuis ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas. Per Xtum Dominum Nostrum.
R. Amen.

Deni-

Deinde producens signū Cru-
 cis super tumulum dicit: *Requi-*
em æternam dona eis Domine R.
Et lux perpetua luceat eis.
R. Requiescant in pace. R. Amen.

Ad se-
 pulchrū
 Laico-
 rum.

Venit deinde P. Provincia-
 lis ad Sepulchrū Sæcularium
 five Laicorum, & incipit An-
 tiphonam: *Qui Lazarum resu-*
scitasti à Monumento fetidum;
R. Tu eis Domine dona requiē
& locum in dulgentiæ. V. Qui
venturus es judicare vivos &
mortuos, & Sæculum per ignem.
R. Tu eis Domine dona reqv.
V. Requiem æternam dona eis
Domine & lux perpetua luce-
at eis. R. Qui Lazarum. V. Ky-
rie eleyson; R. Xte Eleyson.
Pater Noster &c. Deinde. V.
Et nenos inducas intentationē.
Et reliqua ut supra. &c.

OREMUS.

DEVS *cujus misericordiā*
animæ fidelium requie-
scunt,

scunt, famulis & famulabus tuis Omni-
 bus hic & ubiq; in Xto quiescen-
 tibus da propitius veniam peccatorum,
 ut à cunctis reatibus absoluti, tecum
 sine fine latentur. Per Christum Do-
 minium Nostrum. R. Amen.

Y. Requiem eternam &c. R. Et Lux
 perpetua. Y. Requiescant in pace.
 R. Amen. Dein. Psalmus Misere mei.

Demum redeunt cum Ministran-
 te aliqui ad Sacrarium, ubi depositò
 paramentò nigri Coloris, assumit
 P. Provincialis Colorem album, &
 Rector Domùs stolam albam, ac
 veniens ad Majus Altare, finiunt cū
 cæteris genuflectentibus Psal. Mi-
 serere, quò finitò incipit,.

Visitatio SS SACRAMENTI.

Accensis Omnibus Luminaribus
 in Altari, surgens P. Provinci-
 alis in gradibus, descendit ad planū
 & stans se signat ac dicit:

Y. Adjutorium Nostrum in Nomi-
 ne Domini.

R. Qui fecit Cælum, & Terram.

ψ. Sit Nomen Domini benedictum.

R. Ex hoc nunc & usq; in sæculum.

Deinde dicit | P. Provincialis
 Psalm. Psalmum: *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in Calis, Quem alternatim prosequitur cum Choro. Gloria Patri &c. Sicut erat &c.*

122.

ψ. Emitte Spiritum tuum & Creabuntur.

R. Et renovabis faciem terræ.

ψ. Memento Nostri Domine in beneplacito tuo!

R. Et visita nos in salutari tuo!

ψ. Domine exaudi Orationem meā.

R. Et Clamor: ψ. Dominus Vobiscū.

R. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

DEVS qui Corda fidelium. S. Spiritus illustratione docuisti, da Nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de ejus consolatione semper gaudere.
 Con-

Conscientias Nostras quaesumus Domine Visitando purifica, ut veniens Dominus Noster IESVS Christus, paratam sibi in nobis inveniat mansionem. Per Dominum Nostrum &c.

Hic addenda Oratio illius Sancti, in cujus honorē Ecclesia dedicata est. Completis Orationibus genuflectit, & tunc Rector Domus indutus stolā & superpelliceō accedit ad Ciboriū & exponit Sanctissimum cum *Pixide*; P. Provincialis incessat, & dicit: *Tantum ergo Sacramentum &c.* Quā strophā recitatā surgit, & lotis manibus, accedit ad Altare & Omni reverentiā visitat Sanctissimū Sacramentum. Quō peractō, prosequitur: *Genitori Genitorū &c.* *Ÿ. Panem de Cælo præstitisti eis Domine.*

R. Omne delectamentum in se habentem. Dein surgens dicit: Dominus Vobiscum; &c.

O R E M U S.

DEVS qui Nobis sub Sacramento
mira-

mirabili Passionis tue memoriam reliquisti, tribue quæsumus, ita nos Corporis & Sanguinis tui Sacra Mystera Venerari, ut Redemptionis tue fructum in Nobis jugiter sentiamus. Qui vivis & reg. Quò finito accepta Pixide more Solutio adstantes ✠. Bene icu. Deinde Omnes Ordinatum ad sacrum redeunt.

Visitatio Olei Sacri.

DEpositis paramentis, Visitat Oleum S. & videt si pulchrè ac in decenti loco asservetur; si recens ac renovatum sit? &c.

Visitatio Reliquiarum.

IN Visitatione Reliquiarum hæc dicitur *Antiphona: Corpora Sanctorum in pace Sepulta sunt, & Vivent Nomina eorum in eternū.*

Y. Iusti autē in perpetuum vivent.
R. Et apud Dominum est merces eorum.

OREMUS.

Presta quæsumus Omnipotens Deus
ut

ut qui gloriosos Martyres fortes in sua
Confessione cognovimus, pios apud Te
Intercessores pro Nobis sentiamus. Per
Dominū Nostrū JESVM Christū. &c.

Deinde ad S. vel SSctos quorū Re-
liquiæ sunt Collectam adjungit, in-
censat ac aspergit:

Tandem examinat seriō utrū Lam-
pas ad SS. Sacramentum diū noctuq;
luceat & ardeat? Videt Altaria, Map-
pas, Confessionalia, Gazophilacium,
Apparatus, Fornicem Ecclesiæ, Parie-
tes, Tecta, Fenestras, Imagines Sancta-
orum, Ambonam, Scamna, Pavimen-
tum, Sacrarium, cum Supellectili ac
Inventario, Scholas, Oratoria. &c.

Visitatio Domūs.

Videat diligenter Collegium, Mun-
ditiem vel maximè illius, Clau-
surā, an Portæ sint decentes, aditus &c,
Nitorem Curritoriorum & Cellarum
observet, An Gradus intra Domum sint
Commodi, lucidi, interroget de Lam-
pade an in Curritoria semper lumen
adsit.

adfit & præcipue hyeme & Adventu, An mane penes lumina surgant citra periculum fractionis pedum vel Colli, &c.

Visitatio Bibliothecæ.

Videat an in Bibliotheca sint Libri sufficientes pro Studio, an sit Index Ipsorum Librorum, an nitidè & commodè conserventur, an sint aliqui libri prohibiti. &c.

Visitet similiter *Vestarium, Hospitærium, Infirmarium*, & videat diligenter ac conscientiosè cōmoditatē illiūs, *Caminum, fornacem, Lectos (Dein Refectorium, nitorem Supellectilis, Mapparum sufficientiam, Cultorum, Vreolorū &c.* ac ita prosequetur *Coquinam, Cellarium, Promptuarium, Horreum,*) Tandem se Conferat ad *Archivum Domūs.*

Visitatio Personalis.

Peractis Omnibus Superius descriptis, procedat ad examen & *Visitatio.*

fitationem Religioſorū ſingulorum à minoribus incipiendo ut Omnibus provideat & conſulat, bonos in bono confirmet, excedentes corrigat & emendet.

1^{mò}. Viſitabit Infirmos ſi qui ſunt in ea domo, quibus ſe benevolum oſtendat, interrogabitq; an in eos debita Charitatis Officia exercean- tur, & provideat ne quid minimum eis deſit.

2^{dò}; Interrogabit Superiorem an aliquid gravius extra Confeſſionem noverit vel audierit in illa Domo ſeu in Scholis Pijs, & quod remedium adhibitum ſit. An Officia ſua tam in Scholis quàm in Eccleſia publicè diligenter noſtri exequantur; An Oratoria Diſcipuli exactè ac cum pietatè frequentēt? An aliquis ex illa Domo ad Cōſangvineos vel externos nimiū affectus videatur? Quæ eleemoſynæ dentur Pauperibus?

3^{tiò}; Inferiores & ſubditos interrogabit: Quid ſentiant de ſupe-

riore, & quomodo ab illo tractentur? Quid sentiant de victus ratione, & de rebus ad ipsos pertinentibus? An Superior impedierit libertatem scribendi ad Superiores mediatos? An aliquid extra Confessionem noverit in aliquo quod ei displiceat? An officium suum quisq; faciat? An Regulæ & Constitutiones Nostræ exactè servantur? An pax & concordia inter eos vigeat? An ab omnib; Magistris circa exercitationes Scholasticas diligentia servetur? An discipuli diebus festis frequentent Oratoria & Congregationes? Et aliàs interrogationes addere poterit juxta loci & temporis exigentiam; Prudenter tamen & circumspectè pro ratione Personarū fegerat. Si quid gravius intellexerit, de eo maturius & diligentius inquireat seorsim, & si opus fuerit Processum conficiat.

Post Visitationē personalem videat

imo

imò Libros Missarum non solum Manualium & quæ in dies Celebrandæ offeruntur, sed etiam fixarum, & postquam illarum Numerû ab ultima Visitatione per computationem cognoverit, sollicitè prospiciat in altero Libro quò pacto à PPatribus illis satisfiat, in quo sicut in re magni momenti valdè diligens esse debet, præcipuèq; advertat ne major Numerus Missarum Celebrandarum suscipiatur quibus brevi nequeat satisfieri juxta Decreta Apostolica. Deinde videat Registra Percepti & Expensæ, Eleemosinarû, Censuû, aliorumq; Reddituum, observetq; An acceptû cum Expensâ concordet? An quolibet Mense per Patres Deputatos fiat rationum revisio? An depositorium pecuniarum & Cassa Domûs tribus clavibus obser-

Missar.

Missarû
Oblig.

Reddit.

Accepti
& Exp.

serata custodiatur. Et deniq;
 circa hæc seruentur Omnia
 quæ ab Apostolicis, & Nostri
 Constitutionibus, ac Capitulo-
 rum Generalium, aliorumq;
 Majorum Superiorum Decre-
 tis præscribuntur. Tandem
 in his Omnibus Libris memo-
 riam factarum revisionum per
 Secretarium fieri jubeat &
 illas Sigillatim subscribat, ac
 earum Copias secum ferat. His
 expeditis Prædia, Villas, In-
 ventaria, Agros descendens vi-
 deat, Collectas fruges, proven-
 tus, familiam servilem exolu-
 tam aut non examinet? Demū
 ad calcem visitationis poterit
 per se facere Capitulum cul-
 parum si opportunum & ex-
 pediens existimaverit, & in
 ipso cum magna charitate,
 mansuetudine, ac prudentia ju-
 xta Constitutiones reprehendat
 & corrigat culpas Religioso-
 rū, & mortificationes imponat.

Sub-
 scripti-
 ones in
 Visit.

Villæ,

Servilis
 familia.

Finis Visitationis.

Postquam omnia & singula supra-
dicta Visitavit & complevit P.
Provincialis aut Visitator, antequam
discedat, curabit convocari totā fa-
miliam in Oratio, & brevem Sermo-
nē habeat, in quo laudabit quod in-
venit religiosum & laude dignum,
emendabit quod irreligiosum & No-
stris Constitutionibus regulari; di-
sciplinæ difforme ac discrepans. Hoc
expletō, per Secretarium jubeat le-
gi Ordinationes quas confecit, sub-
scripsit, & Sigillō munivit, & illarū
observantiam maximè commendat ac
inulcet; sicuti & Constitutionum
Nostrarum, & generalium manda-
torum. Tandē infra scriptam abso-
lutionem impertiatur hoc ritū qui
sequitur:

Absolutio Generalis.

Accipit P. Provincialis, sive etiam
Visitator alius ad Altare super
B₃ pelli-

pelliceum & stolam Violaceam, & tunc omnib9 genuflexis, altâ voce ac clarâ dicatur totum: *Confiteor DEO omnipotenti, quô finitô*; P. Provincia- lis stans super pedrellam à latere E- vangelij dicat: *Miseratur &c.* Dein- de producens signum super omnes prosequatur: *Indulgentiam, Absolu- tionem &c.* Tandem pronuntiet se- quentia Clare? Si tenemini aliquô vinculo Excommunicationis, suspen- sionis, & Interdicti, in quantum se ex- tendunt gratiæ & Privilegia Nostræ Religionis mihi commissa, & vobis concessa, Ego absolvo vos, & restituo Sacramentis Ecclesiæ, Commu- nioni Fidelium, & unitati, In No- mine Patris, & Filij, & Spiritûs S. &c. Amen. Deinde:

Eâdem Authoritate dispenso vo- biscum super Irregularitate siue Ir- regularitatibus si quam, vel si quas contraxistis, & habilito vos executio- ni Ordinû & Officiorû Vestrorum.

**Item Absolvo Vos eâdem Autho-
ritate**

ritate ab omni transgressione Con-
stitutionum, & admonitione Majo-
rum Vestrorum, ab omni pænitentia
oblita, vel neglecta, & maximè à
pæna quæ debetur propter inobser-
vantia Nostrarum Constitutionum,
ut in Nomine Domini habeatis vi-
tam æternam, & vivatis in sæcula
sæculorum. R. Amen.

Benedictio DEI Omnipotentis Pa-
tris †. & Filij †. Spiritûs Sancti †.
descendat super Vos, & maneat sem-
per. R. Amen.

CANONES PÆNALES XII.

Sive de Pænis infligendis in
Religione Nostra.

Caput Imum.

De levi Culpa & Pæna.

LEves Culpæ, levi etiam pænâ sunt
plectendæ, ne Religiosi Nostræ
Reli-

Religionis spernendo (ut ait Salomon) modica, Paulatim decidant in majora. Levis igitur culpa intelligatur si quis in Ecclesia, Oratorio, Refectorio, aliisq; locis publicis vagis oculis & motu irreligioso deliquerit; si quis dato signo ad functiones Communes & Scholasticas diligenter non descenderit, vel iniuncta sibi Officia negligenter præstiterit; Si quis in Oratorio, Refectorio, Sacrarario, Ecclesia, Orationis tempore vel Concionis non attenderit, dormitaverit, vel refectioi Comuni per negligentiam non interfuerit; si quis aliquam rem Ecclesiæ vel Collegij incuriè tractaverit; si quis circa victum vel vestitum leviter murmuraverit, vel Alteri & maxime Majori debitam, reverentiam non exhibuerit, & alia ejusmodi &c.

Pro supradictis Culpis & similibus juxta qualitatem pœna imponatur, *vg.* Psal. Miserere, vel De profundis, brachijs extensis in medio
Re-

Refectorij; vel Patrum pedes osculari; vel in terra manducare.

Caput II.

De Culpa & pœna media.

Culpa media censetur ab Oratorio egredi Orationis tempore, vel refectiois ex Refectorio absq; superioris licentia & levi ex causa. In alterius Cellam vel Communem Officinam ingredi, famulos increpare; Domò exeundo vel redeundo benedictionem à superiore non accipere. Cachinnos, vel irrisiones ex alijs in contumeliam leviorè facere &c &c. His & similibus culpis, imponatur pœna Disciplinae in refectorio ad arbitrium Superioris; vel ut sine obsonio, sive ut dicitur pitantia, vel vino comedat.

Caput III.

De gravi Culpa & pœna.

Gravis Culpa censetur immodestè cum aliquo & maximè cum sæcularibus ad Censuram Religionis

contendere vel rixari; alicui ex Sæcularibus vel Nostriſ opprobrium, vel Nomenclaturã quæ in deriſum cedat dicere aut ſcribere. Mendacium dololum ex deliberatione vel intentione cõmittere;. Aliquid ſine evidenti neceſſitate juramentõ affirmare vel negare. Alicui præteritã Culpam pro qua quis jam ſatiſfecerit impropere. Graviter cuiſpiam detrudere aut de eo murmurare; in privatis Cellis Nocturnõ tempore, commorari, loqui &c. In Tabernis (præterquã in itinere) comedere aut bibere; Extra Domum pernoctare. Alterius cellam ſine licentia aperire; vel ex aliqua officina aliquid exportare. &c.

Pro huiusmodi & ſimilibus culpis imponatur diſciplina cum ieunio unius diei in pane & aqua tantummodo; aut jubeatur ultimũ locũ tenere inter Religioſos Noſtros per Menſem &c.

Ca-

Caput IV.

De Culpa & Pena graviori.

Culpa gravior est, si quis præcepto soli sibi, vel omnibus imposito à Superiore contraierit; si quis verbò aut opere proximũ absentẽ aut præsentem graviter læserit. Si quis aliquod ex Votis solennibus violaverit; si quis subditorũ literas ad Generalẽ, vel Generalis ad subditos aperuerit vel retardaverit (quod idẽ juxta Capitulũ Generale de Literis Assistentium Generaliũ, Procuratoris Grilis, ac Provincialiũ intelligendũ est.) Si quis cum Superiore irreverenter & de pari contendere vel rebellis existere ausus fuerit. Si quis aleis, taxillis cum sæcularibus vel in eorũ præsentia luserit; vel deniq; quodvis peccatum mortale notoriũ commiserit; sequentibus pænis puniatur: Primã die in publico Refectorio post disciplinam pane & aquã mace- retur, deinde statim in Cella reclu-
da-

datur per mensem vel menses pro qualitate delicti, & sextis quibusq; ferijs panem sumat tantum & aquam. Et si Sacerdos fuerit Sacrum non faciat his diebus, si a. Clericus aut Laicus à Sacra Synaxi arceatur.

Caput V.

De Gravissima Culpa & Pœna.

Gravissima Culpa censetur si quis post lapsum gravem & factam pœnitentiam iterum lapsus fuerit. Si quis de graviore culpa convictus pœnam à Superiore impositam sustinere protervè recusaverit. Si quis deniq; quodvis crimen cõmiserit propter quod leges Civiles aut Canonice pœnam triremium aut mortis imponunt. Si quis 3tiõ Apostataverit, vel in prima aut duabus imis Apostatis ultra Annũ perduraverit. Si quis Superiorem suum percusserit. Si quis peccatum contra Naturam commiserit.

Car.

Carceris pœna ultra Annum, aut etiam perpetuâ juxta qualitatem delicti adhibitis jejunijs in pane & aqua, ter in Hebdomada puniatur.

Caput VI.

De Pœnis Proprietariorum & Surripientium.

Proprietarius est, qui post Solennem Votorum Professionem in Religione, alicujus rei Dominium, vel usum fructum privatum propriam auctoritate habere præsumperit. Qui autem de proprietatis vitio convictus fuerit, juxta Conc. Trid: per annos duos privationem eò ipso incurrit vocis activæ & passivæ, ultra quod, pœnam quoq; carceris per duos Menses sustineat.

Caput VII.

De Pœnis Apostatarum & fugientium.

Licet consideratâ ratione Apostasia, ille tantum Apostata judicari de-

debeat, qui Vestitū Nostræ Religio-
 nis temerè exuerit, vel etiam cū illo
 temerè recesserit cū animo delibera-
 to nō revertendi. Nihilominus tamē
 postquā *Concil. Trid. Sess. 25. Cap.*
6. Statuit prohibendo nequis Re-
 gularis à suo Conventu recederet m.
 prætextū ad suos Superiores accedē-
 di, nisi ab eis missus, aut vocatus fu-
 isset. Insuper statuit, ut si quis sine
 prædicto mandato in scriptis obten-
 tō repertus fuerit, tanquā desertor
 sui Instituti puniatur. Statuimus er-
 go quod si aliquis ex Nostris (quod
 Deus avertat!) sine sui Superioris li-
 centia ab aliqua Congregationis No-
 stræ Domo disceserit vel fugerit,
 ille spontè rediens vel aliquā vi, cō-
 muni carceri mancipetur. Deinde
 1^mā v. 2^dā die in publico Capitulo
 à Superiore juxta Canonicum ritum
 absolvatur, & absolutus in carcerem
 detrudatur; 1^mā vice si Vestitum
 non dimiserit, per tres Menses; 2^dā
 per annū medium; 3^tia Post annum
 car-

carceris ut in Bulla de Apostatis & Bie&is
tanquam incorrigibilis eiiciatur; quò tem-
pore per tres dies singulis Hebdomadis
ieiunabit in pane & aqua habitâ tantū ra-
tione temporis apostasiæ.

Caput VIII.

De Pena cõtra falso accusãtes, vel falsos testes.

SI quis aliquem de falso crimine accu-
saverit, vel in probatione defecerit, pœ-
nã talionis puniatur.

Caput IX.

De Pena Percussoris & Criminatoris.

SI aliquis animò iratò alteri percussio-
nem comminatus fuerit, per Hebdoma-
dam 2dã 3tiã, & 6tã feriarum post factam
in publico Refectorio Disciplinam unius
miserere, pane & aquã vescatur; si autem
manû aliquem percusserit in carcerem in-
tradatur per mensem, quò tempore ferijs
2. 4. & 6. puniatur ieiunio ut supra.

Si autem lignò vel lapide vel aliquò aliò
etiam absq; gravi læsione percusserit, pœ-
sex Menses carceris, disciplinæ, & ieiu-
niorũ pœnã mulctetur. Quod si gravis ali-
qua læsio inferatur, per annum huiusmo-
di pœnam sustineat carceris & ieiuniorũ.
Si verò Mors subsequatur, perpetuis car-
ceribus vel triremibus damnetur.

Caput X.

De Pena Revelantiũ Religionis Secreta.

Qui

Qui secreta Religionis extraneis vel Sæ-
ularibꝫ manifestaverit ex quo infamia
Reiugoni vel alicui ex Nostris subsequere-
tur, sive aliquò vitiò notetur, per sex Mens̄ s
carcere puniatur; Et si Sacerdos fuerit per
annū voce activā & passivā privetur Bandē
pænā subeat (decreverunt Capitula Gene-
ralia) qui per manus sæculariū contra ali-
quē, seu de rebus in præsentī Capite expres-
sis literas scripserint.

Caput XI.

De Pena Infamantiū & detrahentiū Superioribus.

SI quis Superioribus scandalosè detraxerit, seu cō-
illis contumeliosè egerit, vel de iis infamantia
verba dixerit aut Scripserit, per 6. Menses carce-
bus tradatur, & ieiunio ter in Hebdomada mace-
retur. Si autē de Religiosis Nostris diffamantia hu-
jus modi verba dixerit vel scripserit, per 3. Men-
ses carceris pænā subibit.

Caput XII.

De Pena Succidendum Arbores fructiferas.

Subditus quicunq; arbores fructiferas vites, cæ-
terasq; huiusmodi plantas etiā ad horti ornamē-
tum succiderit vel succidi fecerit, nisi consensus
Domūs de licentia Provincialis Canonicè acces-
serit, Superior ipsò factò per 3. Menses suspen-
datur ab Officio, subdidi v. per duos Menses bis se-
cedant flagellis in publico unā cum totidē ieiu-
nis panis & aquæ; quodsi contigerit ob talē er-
rorē Superiore ab Officio suspendi, ejus vices ge-
ret V. Rector si sit in ea Domo destinatus; Sin v.
1. Sacerdos, nisi aliter provisū fuerit à Provinci-
ali, donec de casu certior fiat P. Præpositꝫ Ge-
neralis.

Ex Authentico Archivi Varsaviensis Anno 1743.

Qui secreta Religionis e
ularib9 manifestaver
Reigoni vel alicui ex N
tur, sive aliquò vitiò noter
carcere puniatur; Et si Sa
annū voce activā & passiv
pēnā subeāt (decreverunt
ralia) qui per manus sæcu
quē, seu de rebus in præsen
sis literas scripserint.

Caput XI

De Pena Infamantiū & detrat.

SI quis Superioribus scandalo
illis contumeliosè egerit, v
verba dixerit aut Scripserit, p
bus tradatur, & ieiunio ter in
retur. Si autē de Religiosis Nol
jus modi verba dixerit vel scri
ses carceris pēnam subibit.

Caput XII

De Pena Succidenium Arb.

SUBditus quicunq; arbores fru
terasq; hujusmodi plantas eti
tum succiderit vel succidi fece
Domūs de licentia Provincial
ferit, Superior ipsò factò per
datur ab Officio, subdidi v. per
cedant flagellis in publico unā cum totidē ieiu
nis panis & aquæ; quodsi contigerit ob talē er
rorē Superiore ab Officio suspendi, ejus vices ge
ret V. Rector si fit in ea Domo destinatus; Sin v.
I. Sacerdos, nisi aliter provisū fuerit à Provinci
ali, donec de casu certior fiat P. Præposit9 Ge
neralis.

Ex Authentico Archivi Varsaviensis Anno 1743.

111
VII. 11. 18
2359

gł. Michała Jacek

1792

824768 **Bibliotheca** 7001-
P.P. Camaldulensium in Bielany

Depozyt w Bibliotece Jagiellońskiej

06616

7. 11. 18

